

Տ Ի Ի Ս Թ Ո Ի Ր

1331

Հայաստանի
Դիմում
Այլադրաներ
Հանձնիք — Մարտի

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵԱՐ ՆԱՄ ՃԵՐԻՏԷՆԻՆ

Ս Ա Հ Ի Պ Ի Մ Թ Ի Ե Ա Ջ Ը

Վ. Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ՄԱՐԻՃԵԹԻՅԱԿ

ԼԻՍԱՆԸ ԼԷԹԱՅԵՐԸՆԱՆԸ ԹԻՐԻՐԻՏԷՆ

ԱՅՆԷՆ ԷՐՄԷՆԻՃԷ ՀՐՈՒՅԱԹԱ ՆԱԳԼ

ՎԷ

ՄԷԱՐԻՅԻ ՈՒՄՈՒՄԻՅԵՆ ՆԷՋԱԲԵԹԻ ՃԷԼԻԼԷՍԻ
ԲՈՒԽԱԹՐՅԱ ԹԱՊ ՈՒ ՆԷՇՐ ԻՏԻԼՄԻՇ ՏԻՐ

ՃԻԻՁ. —

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ԳԱԼԱԹԱՏԱ, ԲԷՐՇԷՄՊԷ ԲԱՋԱՐԸՆԱ, Ն. 41, ԻԲՈՒ ԽԱՆԸՆԱ
ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵԱՐ ԹԱՊԽԱՆԷՍՐԵՏԷ

1881

— 20
45 - 6

Տ Ի Ի Ս Թ Ո Ւ Ր

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵԱՐ ՆԱՄ ՃԷՐԻՏԷՆԻՆ

Ս Ա Հ Ի Պ Ի Մ Թ Ի Ե Ա Ջ Ը

Կ. Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ՄԱՐԻՃԻԹԻՅԼԷ

ԼԻՍԱՆԸ ԼԷԹԱՖԷԹՐԷՍԱՆԸ ԹԻԻՐԲԻՏԷՆ

ԱՅՆԷՆ ԷՐՄԷՆԻՃԷ ՀՐՈՒՅԱԹԱ ՆԱԳԼ

ՎԷ

ՄԷԱՐԻՖԻ ՈՒՄՈՒՄԻՅԵՆ ՆԷԶԱՐԷԹԻ ՃԷԼԻԼԷՍԻ

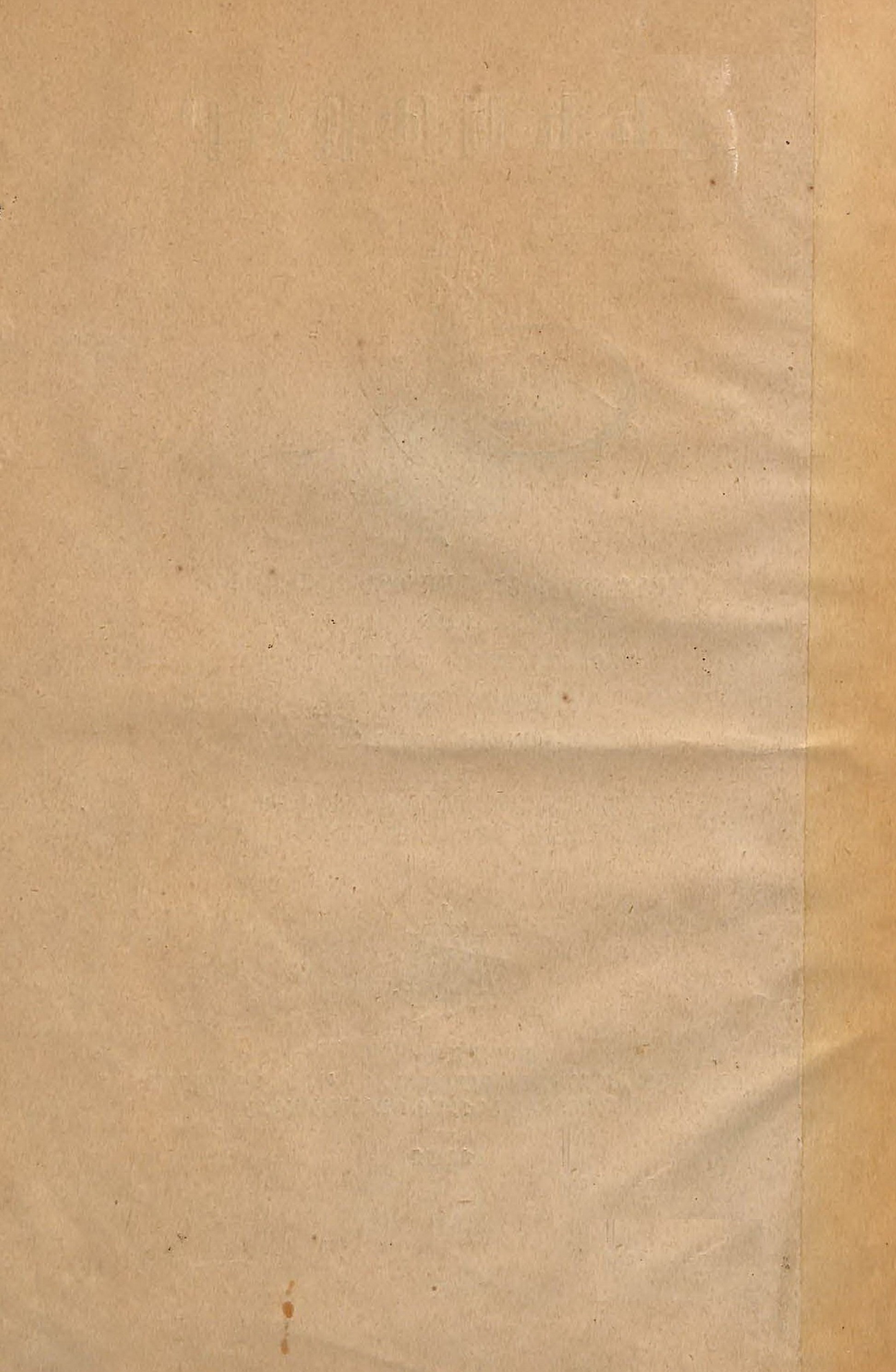
ՐՈՒԽԱԹԸՅԼԱ ԹԱՊ ՈՒ ՆԷՇՐ ԻՏԻԼՄԻՇ ՏԻՐ

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ԳԱԼԱԹԱՏԱ, ԲԷՐՇԷՄՊԷ ԲԱԶԱՐԸՆՏԱ, Ն. 41, ԻԲՄԻ ԽԱՆԸՆՏԱ
ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵԱՐ ԹԱՊԵԱՆԷՍԻՆՏԷ

1881

ՏԻՒՄԹՈՒՐ

ԿԻՒԼԽԱՆԵՏԷ ԳՐԱԱԹ ՕԼՈՒՆԱՆ

ԻԱԹԹԸ ՀԻՒՄԱԵՈՒՆՈՒՆ

ՍՈՒՐԷԹԻ ՏԻՐ

ձիւմէնէ մալիում օլտուղու իւզրէ,
Տէվլէթի Ալիյէնմիզին պիտանէթի (1)
գուհուրինտէն պէրու, ահքեամը ճէ-
լիլէյի Գուրանիէն վէ գալանինի Շէ-
րիէնէն քէմալիյլէ բիանէթ օլունտու-
ղունտան, Սալթանաթը սէնիյէնմիզին
գուվլէթ ու միքնէթ (2), վէ պիլճիւմէ
թէպտատընըն բէֆաճ (3) ու մամուրիյ-
նէթի (4) բիւթպէյի զանէթէ (5) վասըլ
օլմուշ իքէն, եիւզ էլլի սէնէ վարտըր
քի, գալպիլի (6) միւթէագգըրպէ (7) վէ

էսպապը միւթէնէվլիանէ (8) մէսնի,
նէ Շէրի շէրիֆէ վէ նէ գալանինի միւ-
նիֆէնէ (9) ինգըրաւ (10) ու իմթի-
սալ (11) օլունմամագ հասէպիյլէ, էվ-
վէրի գուվլէթ ու մամուրիյնէթ պի-
լաքս զաաֆ (12) ու ֆագրա միւպէտ-
տէլ (13) օլմուշ, վէ հալ պու քի, գա-
վանինի Շէրիէն թաշթընտա իտարէ օ-
լունման մէմպիքին բայտար (14) օ-
լամանաճաղը վաղըհաթտան (15) պու-
լունմուշ օլուպ, ձիւլուսու հիւմանու,

(1) Պէրանէն, պաշլանկըն:

(2) Մէնէն, գուարէթ, գուվլէթ:

(3) Բէֆաճ, բահաթ իւզրէ կէշիմէք:

(4) Մամուրիյնէն, շէն օլմուզ, ապաւտ օլմագ:

(5) Ղանէն, զանէ, սոն, ուճ:

(6) Ղալպիլ, զալիլէր:

(7) Մէնէնէգգըպ, պիլ պիլի արդատընտան
կէլէն:

(8) Մէնէնէվլի, տիւրլի տիւրլի:

(9) Մէնէն, եիւքսէք:

(10) Խնգըրաւ, իթաւթ:

(11) Իմթիսալ, մուվաֆագաթ իթմէք:

(12) Ջաաֆ, զալիֆլէք:

(13) Մէպէտտէլ, տէյիլիլիլ:

(14) Բայտար, գալի, թէմէլի:

(15) Վաղըհաթ, պէլլի օլման, աշիքէար օլման:

նումուզ րուզու փրուզունտան պէ-
րու, էֆրեարը խայրիւնէթ-ասարը միւ-
լիւքանէմիզ տախի, միւճէրրէտ ի-
մարը (1) մէմալիք ու անհա (2), վէ թէր-
ֆիհի (3) անալի վէ ֆուգարա գաղի-
նէյի նափիարնա (4) միւնհարը, վէ
մէմալիքի ճէվլէթի Աալիյէնէմիզին մէվ-
գրի ճողրափիսինէ, վէ արաղիի միւն-
պիթէսինէ, վէ խաղըն գապիլիյէնէթ
վէ իսթիտատլարընա նաղարէն, էս-
պապը լաղըմէսինէ թէչէպպիւս օլուն-
տուզու հալտէ, պէշ օն սէնէ դարֆըն-
տա, պիթէվֆիլդըհի Թաալէա, սուվէ-
րի (5) մաթլուպէ հասըլ օլաճաղը դա-
հիր օլմաղլա, աֆի ու ինանէթի հաղ-
րէթի Պարիէնէ իթիմատ (6), վէ իմոտ-
աը րուհանիյէնէթի ճէնապը ֆէյլամ
պէրիէնէ թէվլէսալ (7) ու իսթինատ (8)
պիրլէ, պունտան պէօյլէ, տէվլէթի
Ալիյէնէ վէ մէմալիքի մահրուսէմիզին
հիւսնի իտարէսի զըմնընտա, պաղը
գաւանինի (9) ճէտիտէ վաղ ու թէէ-
սիսի (10) լաղըմ վէ միւհիմմ (11) կէօ-
րիւնէրէք, իչպու գաւանինի միւգ-
թաղիէնէն (12) մէվատար (13) էսասի-
նէսի տախի, էմիլիէթի ճան, վէ մահ-
ֆուղիյէնէթի բրղ ու նամուս ու մալ,
վէ թայէնի վէրիլի, վէ ասաքիրի միւգ-
թաղիէնէն սուրէթի ճէլպ, վէ միւտ-
տէթի իսթիլտամը (14) գաղիյէնէլըն-

տէն իպարէթ օլուպ, շէօյլէ քի, տիւն-
եատա ճանտան վէ բրղ ու նամուս
տան աաղը (15) պիր շէյ օլմաղլըն-
տան, պիր աոէմ անլէրի թէհիլէտէ
կէօրտիւքճէ, իւրգաթը դաթիյէնէ (16)
վէ ճիպիլիյէնէթի ֆըթրիէնէսինտէ (17),
իիւնանէթէ մէյլ օլմաղա պիրլէ, միւ-
հաֆաղայի ճան ու նամուսու իլին,
էլպէթիթէ պաղը սուրէթլէրէ թէչէպ-
պիւս (18) իտէճէկի, վէ պու տախի
տէվլէթ վէ մէմէքէթէ միւղիրը (19) օ-
լալէլտիկի միւսէլլէմ (20) օլտուզու մի-
սիլլու, պիլաքս (21) ճան ու նամուսուն-
տան էմին օլտուզու հալտէ տախի,
սըտգ ու իսթիլգամէթտէն (22) այրըլ-
մաեաճաղը, վէ իշի վէ կիւճիւ, հէման
տէվլէթ վէ միլլէթինէ հիւսնի (23) խըա-
մէթտէն իպարէթ օլաճաղը տախի,
պէտիհի (24) վէ գահիր (25) տիր :

Վէ էմիլիյէնէթի մալ գաղիյէնէսինին
ֆըգտանը (26) հալինտէ իտէ, հէրքէս,
նէ տէվլէթ վէ նէ միլլէթինէ ըսընա-
մաեալ, վէ նէ իմարը միլքէ պաղա-
մաեալ, տայիմա էստիշէ (27) վէ իղթի-
րապտան (28) խալի օլամատըլը միսիլ-
լու, աքսի թաղտիրինտէ, էանի էմ
վալ ու էմլաքինտէն էմիլիյէնէթի քեա-
միլէսի օլտուզու հալտէ տախի, հէման
քէնտի իշի իլէ, վէ թէվսիլ (29) տայի-
րէյի թէայիւլչլիյէ (30) ուղրաչլպ, վէ

(1) Իմար, մամուր գըլմաղ, շէն գըլմաղ :

(2) Անհա, նախիյէնէլէր :

(3) Թէրֆիհ, նան ու նիլմէթէ նայիլ օլմաղ :

(4) Նափէ, ֆայիտէլի :

(5) Սուվէր, սուրէթլէր :

(6) Իթիմատ, ինանմաղ :

(7) Թէվլէսալ, խալիսէթ վէ տողրուլուզ
ի գրէ սարըլմաղ :

(8) Իսթինատ, կիւվլիմէք :

(9) Գաւանին, գանուէլտըր :

(10) Թէէսի, թէվլէ գոյմիզ :

(11) Միւհիմմ, բէք լաղըմ :

(12) Միւգթաղի, իղթիկալը :

(13) Միւտար, մատալլէր :

(14) Իսթիլտամ, պիրիլի պիր խըտմէթէ թայ-
էնի իթմէք :

(15) Աաղը, զիւստէ աղիւզ օլան :

(16) Խէլէպլէ, շէլիլէ, պիր ատամըն էարա-
տըլըլ :

(17) Ճիպիլիյէնէթի ֆըթրիէնէ, պիր մատմըն տօ-
ղուչտա օլան թապիլաթը :

(18) Թէչէպպիւս, էլ աթըլ, պաղաեալ :

(19) Մաղիր, զարարըլ, զարար վիրիսի :

(20) Միւսէլլէմ, սահիհ օլմաղ պիլլիմէլ օլան :

(21) Պիլաքս, զըտար օլան :

(22) Իսթիլգամէթ, տողրուլուզ, իլինտէ սատըլուզ :

(23) Հիւսն, կիւզէլլէք :

(24) Պէտիհի, ալիքեար :

(25) Զահիր, ալիքեար :

(26) Փըգտան, էքսիլլէք, նողտան :

(27) Էստիշէ, քէտէր, մէրաղ :

(28) Իղթիկալ, ֆիլթր լահաթ սըղըլըլ :

(29) Թէվսիլ, կիւիլլէթմէք, չօղաթմաղ :

(30) Թէայիւլչլիյէ, կիւիլմէք :

քէնտրմանտէ կիւն պէ կիւն տէվլէթ վէ միլլէթ զայրէթի վէ վաթման մուհապ- պէթի արթըպ, ծնա կէօրէ հիւսնի հա- րէքէթէ չարըշաճաղը, շիւպհէտէն ա- զատէ տիր :

Վէ թայեկինի վէրկի մատտէսի տա- խի, շիւսքի պիր տէվլէթ, մուհաֆա- զայի մէմայիքի իչին, էլպէթթէ առ- կէր ու լէշկէրէ (1), վէ սայիր մէսա- րիֆի միւղթաղիյեէէէ միւհթաճ օլա- րադ, պու իսէ, ադճէ իլէ իտարէ օլու- նաճաղընա, վէ ադճէ տախի թէպա- անըն վէրկիսիյլէ հասըլ օլաճաղընա պինաէն, պուհուճ տախի, պիր հիւս- նի սուրէթինէ պագըլմագ էհէմմ (2) օլուպ, էկէրչի, մուգատտէմէրտէ, վա- րիտաթ զանն օլունմուշ օլան եհատի- վահիա (3) պէլլիյեհսինտէն (4), լէհիւ- համո (5), մէմայիքի մահրուսէմիլ ա- հալիսի, պուհուսան էվիլէճէ գուրթու- մուշ իսէտէ, ալթըր թախրիպիյե- տէն (6) օլուպ, հիշ պիր վազըլթաա սէ- մէրէյի (7) նաֆիաար (8) կէօրիւլէմէ- եէն իլթիզամաթ ուսուլի մուղիւրիսի, էլէէվմ ճարի օլարադ, պու իսէ, պիր մէմէքէթին, մէսալիհի սիւսապիյե (9) վէ ումուրու մայիյեհսինի, պիր առէ- մին, եհատի (10) իսթիւսարընա (11), վէ պէքի բէնչէյի ճէպը ու զահրընա (12) թէսիւմ տիմէք օլարադ, օլ տախի, էկէր զաթէն, պիր իյիճէ առէմ տէ- յիլ իսէ, հէման քէնտի չըգարընա պագըպ, ճէմիի հարաքեաթ ու սէքէ-

նաթը (13), զատը ու զուլման իպա- րէթ օլմասըլա, պատէղին, էհալլի մէմայիքտէն հէր ֆէրտին (14), էմպաք ու գուարէթինէ կէօրէ պիր վէրկի միւնասիպ թայեկին օլունարադ, քիմ սէտէն զիւստէ շէյ ալլնամմասը, վէ Տէվլէթի Ապիյիէմիլին, պէրրէն (15) վէ պահրէն (16) մէսարիֆի ասկէրիյե վէ սայիրէսի տախի, գալանինի իճա- պիւէ իլէ թահտիա (17) ու թէպէին (18) օլունուպ, ծնա կէօրէ իճրա օլունմա- սը, լազըմէտէն տիր :

Վէ ասկէր մատտէսի տախի, պէր միւնպալը մուհարրէր, մէվատաը միւ- հիմմէտէն օլարադ, էկէրչի, մուհա- ֆազայի վաթման իչին ասկէր վիրմէք, ահալինին ֆէրիզէյի զիմմէթի (19) իսէ- տէ, շիմոլլէ գատար ճարի օլաուզու վէճհէ, պիր մէմէքէթին, առէտի (20) նուֆուսու մէվմուտէսինէ պագըլմա- եարադ, քիմինտէն թիւթպէյի թէհամ- միւլլիստէն զիւստէ, վէ քիմինտէն նօգ- սան ասկէր իսթէնիլմէք, հէմ նիզամ- սըզըզը վէ հէմ զիրաաթ ու թիճա- րէթ մէվատաը նաֆիաարըն իսլալը- նը (21) մուճիպ օլաուզու միսիլլու, առ- կէրլիկէ կէլէնլէրին, իլա նիհանէթ (22) իւլ-էօմր, իսթիստամպարը տախի, ֆիւ- թուրու (23) վէ գաթը թէնասիւլիւ (24) միւսթէլլիմ (25) օլմագտա օլմասըլա, հէր մէմէքէթտէն, լիւզումու թագտի- րինտէ (26), թալէպ օլունաճադ նէֆէ- րաթը ասկէրիյե իչին, պազը ուսուլի

(1) Լէշկէր, ասկէր, օրտու :

(2) Էհէմմ, բէք լազըմը :

(3) Եէրպի վահէր, եալընը պիր առամըն է- լինտէ օլմագ, վէ անըն քէյֆինէ պաղըլ պուլունմագ :

(4) Պէլլիյէ, պէլլալար :

(5) Լէհիւ-համո, շիւքիւր Ալլահա :

(6) Թախրի, Էարապ իսթի :

(7) Սիւրէ, միւլլէ, ֆայիտէ :

(8) Նաֆի, ֆայիտէլի :

(9) Սիւսալիյէ, բուլթիլ գաւա տայիր :

(10) Եէրպի, էլ :

(11) Իսթիւսար, քէյֆ, միւրաա, իսթէք :

(12) Գահր, զօր, ճէպը :

(13) Սիւհան, իհմալ, թէքեասիլ, պիգայտ :

(14) Ֆէրտ, պիր առամ : (ԼԵԳ Է)

(15) Պէրրէն, գարաճա օլան :

(16) Պահրէն, տէնիզէ օլան :

(17) Թահրի, հուսուտ իչինէ ալմագ :

(18) Թէպէն, աշիքեար գըլմագ :

(19) Ֆէրիզէյի զիմմէթ, շախտէն պօրճ :

(20) Ապի, սալը :

(21) Իսլալ, պօղմագ :

(22) Իլա նիհանէ, սօնունա գատար :

(23) Ֆիւ-թուր, գաաֆ, կէվէլլիք :

(24) Թէնասիւլ, սիլիլիլին տէվամը :

(25) Սիւսալիյէլի, սէպիպ օլունու :

(26) Լիւզումու թագտիլիյէ, լազըմ կէլտիկինտէ :

հասնէն⁽¹⁾, վէ տէօրթ վէ եախօտ պէշ սէնէ միւտտէթ իսթիխտամ գըմնըն տա տախի, պիր թարիգը միւնավէ պէ⁽²⁾ վազ ու թէէսիս օլունմադ, իծապը հալտէն տիր:

Վէշհասը, պու գալանինի նիգամիյէէ հասը օլմաարգճա, թահսիլի գուվվէթ ու մամուրիյէէթ, վէ ասա- եիշ ու իսթիրահաթ միւմքին օլմա- երպ, ճիւմէսինին էասար տախի, մէ- վատոր մէշուհէտէն⁽³⁾ իպարէթ օլ- տուղունտան, ֆիմապատ, ասհապը⁽⁴⁾ ճիւնհանըն տալլարը, գալանինի շէ- րիյէէ իգթիղասընճա, ալէնէն⁽⁵⁾, պէր վէճհի թէտգըգ⁽⁶⁾ կէօրիւլիւպ հիւքմ օլունմաարգճա, հիշ քիմնէ հազգըն- տա, խէֆի⁽⁷⁾ վէ ճէլի⁽⁸⁾, իտամ⁽⁹⁾ վէ թէսմիմ⁽¹⁰⁾ մուամէլէսի իծրասը ճայիղ օլմամագ, վէ հիշ քիմնէ թարաֆըն- տան, տիկէրինին բըղ ու նամուսունա թասալլութ վուգու պուլմամագ, վէ հէր քէս էմիլ ու էմիլքինէ, քէմալի սէրպէսթիյէէթլէ մալիք վէ միւթ էսար- բըֆ օլարագ, ճնա պիր թարաֆտան միւտախէլէ⁽¹¹⁾ օլունմամագ, վէ ֆա- րագա, պիրինին թէօհմէթ վէ գապա- հաթը վուգու ինտէ, անըն վէրէսէսի, օլ թէօհմէթ վէ գապահաթտան պէլի իւլ-գիմմէ⁽¹²⁾ օլաճաղլարընտան, ա- նըն մալինի միւսատէրէ⁽¹³⁾ իլէ, վէրէ- սէսի, հուգուգու իրսիյէէլէրինտէն⁽¹⁴⁾ մահրում գըլընմամագ, վէ թէպապի Սալթանաթը սէնիյէէմիղտէն օլան էհ- լի իսլամ վէ միլէլի սայիրէ, պու միւ- սաստաթը շահանէմիղէ, պիլա իսթիս- նա⁽¹⁵⁾ մաղհար օլմագ իւղրէ, ճան ու բըղ ու նամուս ու մալ մատտէլէ-

րինտէն, հիւքմի շէրի իգթիղասընճա, քեաֆֆէյի մէմալիքի մահրումէմիղ ա- հալիսինէ, թարաֆը ճահանէմիղտէն, էմնիյէէթի քեամիլէ վիրիլմիշ, վէ տի- կէր խուսուսլարա տախի, իթթիֆագը ասարա իլէ գարար վիրիլմէսի լազըմ կէլմիշ օլմաղլա, մէճիսի Սհքեամը ատլիյէէ ապաար, տահա լիւղումու մէրթէպէ թէքսիր⁽¹⁶⁾ օլունարագ, վէ վիւքէլա վէ րիճալը Տէվլէթի Սալիյէէ- միղ տախի, պաղը թայիլին օլունաճագ- էյեամտէ, օրատա իծթիմա իտէրէք, վէ ճիւմէսի, էֆքեար ու միւթալա- աթընը, հիշ շէքինմէկիւպ, սէրպէսթ- ճէ սէօյլէսէրէք, իչպու էմնիյէէթի ճան ու մալ, վէ թայիլին վէրլի խու- սուսլարընտա տայիր, գալանինի միւլ- թագիյէէ, պիր թարաֆտան գարար- լաշտըրըլըպ, վէ թանղիմաթը ասկէ- րիյէէ մատտէսի տախի, Պապը սէ- րասկէրի ճարը շուրասընտա սէօյլէլի- լիւպ, հէր պիր գանուն գարարկիր օլ- տուգճա, իլա մաաշալլահու թաալէա տիւսթուր իւլ-ամէլ թուլթուլմագ- իւղրէ, պալէասը խաթթը Հիւմանու- նումուղլա թասաիգ վէ թէվլիհ⁽¹⁷⁾ օ- լունմագ իլին, թարաֆը հիւմանու- նումուղլա արղ օլունսուն:

Վէ, իչպու գալանինի շէրիյէէ, միւ- ճէրրէտ տին ու տէվլէթ վէ միլք ու միլլէթի քիհա իլին վաղ օլունաճագ օլտուղունտան, ճանիպի հիւմանու- նումուղլտան, իսլաֆընա հարէքէթ վուգու պուլմանաճաղընա, ահա ու միսագ⁽¹⁸⁾ օլունուպ, Խըրգայի շէրիֆէ օտասընտա, ճէմիլ իւլէմա վէ վիւքէ- լա հաղըր օլտուղլարը հալտէ, գասէ-

(1) Հասնէն, կիւղէլ:

(2) Միւնավէպէ, նէօպէթ:

(3) Մէշուհ, պէեան օլունմուշ օլան:

(4) Ասհապ, սահիպլէր:

(5) Ալէնէն, պէմ հուգուրունտա:

(6) Թէտգըգ, հազըգաթի հալի արամագ:

(7) Խէֆէ, կիլիլ:

(8) Ճիւլի, ալիքեար:

(9) Իտամ, էօլտիւրմիք:

(10) Թէսմիմ, դէհլիլմէք:

(11) Միւտախէլէ, իլէ գարըլմագ:

(12) Պէլի է-գլէֆէ, գապահաթսըղ օլմագ:

(13) Միւսատէրէ, գալթ իթմէք:

(14) Հոգուգու էրէնէ, միւրասա հազըլար:

(15) Պիլա էմնիյէն, այրը սէլի օլմանարագ:

(16) Թէքսիր, շօղալթմագ:

(17) Թէվլիհ, թանղիմ իթմէք, թէրթիւլ իթմէք:

(18) Միսագ, ահա, բէյման, վիրիլէն սէօլ:

մի (1) պիլլաճ տախի օլունարադ , իւլէմա վէ վիւքէլա տախի թանլիֆ (2) օլունաճաղընտան , ծնա կէօրէ , իւլէմա վէ վիւգարատան , վէլհասըլ հէրքիմ օլուր իսէ օլտուն , դավանինի ճէրլիյէհէնէ մուխալիֆ (3) հարէքէթ իտէնլէրին , դապահաթը սապիթէլէրինէ կէօրէ , թէէտիպոթը լանըդալարընըն , հիչ ըիւթպէհէ , վէ խաթըր ու կէճնիւլէ պաղըլմանարադ , իճրասը զըմնընտա , մախսուսէն ճէգա գանուննամէսի տախի , թանգիմ իթտիլիլին :

Վէ ճիւմլէ մէէմուրինին , էլհալէթի հաղիհի (4) , մըգտարը վաֆի (5) մաալարը օլարադ , շահէա (6) հէնուզ (7) օլմանանլարը վար իսէ , ծնլար տախի թանգիմ օլունաճաղընտան , շէրան մէնֆուր (8) օլուպ , խարապիյէթի միլըին սէպէպի աաղամը օլան ըիւշ վէթ մատտէյի քէրիհէսինին (9) , ֆիմապատ աոտէմի վուգուի մատտէսին տախի , պիր գանունու գավի իլէ , թէէքիալինէ պաղըլըն :

Վէ քէյֆիեաթը մէշուհէ , ուսուլի

աթիգանը պիւթիւն պիւթիւն թաղէր (10) վէ թէճաթա (11) աիմէք օլաճաղընտան , իշպու իրատէյի ճահանէմիլ , ճէրասատէթ վէ պիլճիւմլէ մէմալիքի մահրուսէմիլ ահալիսինէ , իլան ու իշաա օլունաճաղը միսիլու , աիւվէլի միւթէհապէ (12) տախի , պու ուսուլուն , ինշաալլահու թաալէա , իլէլ էպէտ պաղասընա շահիտ օլմադ իւզրէ , ճէրասատէթիմիլպտէ մուգըիմ պիլճիւմլէ սիւֆէրանա տախի , ըէսմէն պիլտիլիլին :

Հէման , Ռապպիմիլ թաալէա հաղըթլէլէրի , ճիւմլէմիլի մուվաֆֆադ պուեուրտուն :

Վէ պու գավանինի միւէսսիսէնին խիլաֆընա հարէքէթ իտէնլէր , Ալլահ թաալէա հաղըթլէլէրինին լանէթինէ մաղհաճ օլտունլար , վէ իլէլ էպէտ ֆէլահ (13) պուլմասընլար , ալիւն :

Յի 26 շապան , սէնէ 1255 , եէվ մի բաղար :

(1) Գաւիթի ղէլահ , Ալլահ իւմլէնէ եէմին իթմէք :

(2) Թահլիֆ , եէմին վիլմէք :

(3) Մուխալիֆ , պիր շէյլն զըտար :

(4) Էլհալէթի հաղիհի , շիմուլի հալ :

(5) Վաֆի , վէֆա իտէր օլան , թամ :

(6) Շահէա , էկէր :

(7) Հէնուզ , տահա , շիմուլի գատար :

(8) Մէնֆուր , նէֆրէթ իտիլիլ :

(9) Բէրէհ , մէքրուհ :

(10) Թաղէր , աէկէլ թիլմէք :

(11) Թէճաթ , եէնլիլմէք :

(12) Միւթէհապ , մուհապպէթլի :

(13) Ֆէլահ , բահաթ :

ԻՍԼԱՀԱԹԱ ՏՍՅԻՐ, ԹԱՐԱՅԸ ՎԵՖԵԱԼԷԹԻ ՄՈՒԹԱԳԱՆԱ ԽԻԹԱՊԷՆ ,

ՊԱԼԷԱՍԸ ԽԱԹԹԸ ՀԻԻՄԱՆՈՒՆ ԻԼԷ ՄԻՒՎԼԵՇՇԱՀ ՇԷՐԷՖԱՍՏԸՐ ՕԼԱՆ

ՖԷՐՄԱՆԸ ԱՍԼԻՆԻՆ ՍՈՒՐԷԹԻ ՏԻՐ

Պատէլ էլդ ապ :

Եւտտի մուէյեխի (1) միւլիւքեա-
նէմէ վէտիայի (2) ճէնապը Պարի օլան
քեաֆֆէյի սուսուֆու թէպապի շա-
հանէմին, հէր ճիհէթլէ թէմամիի հու-
սուլի սաատէթհալի, աղտէմի (3) էֆ-
քեարը խայրիյեթ-աիսարը (4) Փատի-
շահանէմ օլարագ, ճիւլուսու մէյմէ-
նէթ-մէնուսու (5) հիւմանուսում կիւ-
նիւնտէն պէրու, պու պապտէ զու-
հուրա կէլէն հիւմմի (6) մախսուսէյի
շահանէմին, համու օլսուս, բէք չօդ
սէմէրէյի նաֆիասը մէշհուս օլուպ,
միւք ու միլլէթիմիդին մամուրիյեթ
ու սէրվէթի (7), սն պէ սն (8) թէպա-
եիւա (9) իթմէքտէ իսէտէ, Տէվլէթի
Աալիյեթմիդին շանընա մուվաֆըդ, վէ
միլլէթի միւթէմէտալին (10) արաւնտա
պիհադդ (11) հայիդ (12) օլսուսու մէվ-
զըի (13) աալի վէ միւհիւմմէ լաւըդ օ-
լան հալին բէմալէ (14) իսալը (15) իչին,
շիւմիյէ գատար վադ ու թէէսիսինէ
մուվաֆֆադ օլսուսուսում նիլամալթը

ճէտիտէյի խայրիյեթնին, էզսէր նէվ (16)
թէէքիտ ու թէվսիի, մաթլուպու մաա-
տէլէթ-մաաշուպու Փատիշահանէմ օլ-
սուսու հալտէ, ումում թէպապի
շահանէմիդին մէսալի (17) ճէմիլէյի (18)
համիյեթլէքեարանէլէրի, վէ միւթթէ-
ֆիդը խասը պահիրիւ ինլասըմիդ (19)
օլան տիւվէլի մուֆախիւամէնին հիւմ-
մէթ ու մուալլէնէթի խայրիւսահանէ-
լէրի էսէրի օլմագ իւզրէ, Տէվլէթի
Աալիյեթմիդին, պու քէրրէ, պի ինանէ-
թուլլահի թաալէա, խարիճէն (20) հու-
գուգու սէնիյեթսի, պիւր գալթ տահա
թէէքիա (21) իլլէտիկինէ, վէ պու ճիւ-
հէթլէ, շու ասը, Տէվլէթի Աալիյեթմիդ
իչին, պիւր գէմանը խայրիյեթ-էգթի-
րանըն (22) մէպտէի (23) օլսադընտան,
տախիլէն (24) տախի, Սալթանալթը սէ-
նիյեթմիդին, թէվէտի (25) գուվլէթ ու
միքնէթինի, վէ բէվապըթը (26) գալ-
պիյեթյի վաթանտալի իլլէ, պիւրպիւրի-
նէ մէրպութ (27) օլան, վէ նազարը
մաատէլէթ էսէրի միւշէֆֆիդանէմ

(1) Եւտտի մուէյեխի գուարէթլի օլան էլ :

(2) Վէտիա, էմանէթ :

(3) Ագրէ, էն իլք, պիւրիճի :

(4) Տէպար, գարալեթ :

(5) Մէյմէնէթ-մէնուս, մէյմէնէթ, պէրէթէթէ
ալըմիլ :

(6) Հիւմմի, հիւմմիթլը :

(7) Սէրվէթ, գէնիլիլիլ :

(8) Սն պէ սն, կիւն պէ կիւն, հէր վադըթ :

(9) Թէպաեիւա, արթմագ :

(10) Միւթթէֆիդ, մէտէնի, թէրպիյէլի :

(11) Պիհադդ, աալին հադդը օլարագ :

(12) Հայիլ, մալլը օլմագ :

(13) Մէվզը, տէրէ ճէ :

(14) Բէմալ, թէքմիլլիք :

(15) Իսալ, եթթիլմէք :

(16) Էզսէր նէվ, եէնի պաշտան :

(17) Սէմալ, զարէթ :

(18) Ճիւլլէ, բարլագ :

(19) Ինլաս, տաթ օլմագ :

(20) Խարիճէն, տիշարտան :

(21) Թէէքիա, գալիլիլ :

(22) Իգթիլէ, իդտամ իթմէք, պօլլամամագ :

(23) Մէպտէ, պալանկըն, թէմէլ :

(24) Տախիլէն, իչրոտէն :

(25) Թէվէթ, չօդալթմագ :

(26) Բէվապըթ, բապըթալար, պաղլար :

(27) Մէրպութ, պաղլար :

տէ (1) միւսապի պուլունան քեաֆֆէ-
յի սունուֆու թէպաայի շահանէմին ,
հէր եիւզաէն հուսուլի թէմամիի սա-
ատէթի հալ , վէ մէմալիքի շահանէմի-
զին մամուրիյէթինի միւսթէլզիւմ օ-
լաճագ էապապ ու վէսայիլին (2) , ան
պէ ան իլէրուլէմէսի , միւրատը մէր-
համէթ-իթիեատը միւլիւքեանէմ իզ-
թիզաւընտան պուլունտուղունա պի-
նաէն , խուսուսաթը աթիյէթ իւզ-
զիքրին (3) իճրաւընա , իրատէյի մաա-
տէլէթ իֆատէյի Փատիշահանէմ շէ-
րէֆատըր օլմուշտուր : Շէօյլէքի ,
Կիւլխանէտէ գրատթ օլունան խաթ-
թը հիւմանուսում իլէ , վէ թանգի-
մաթը խայրիյէ մուճիպինճէ , հէր
տին ու մէզհէպտէ պուլունան քեաֆ-
ֆէյի թէպաայի շահանէմ հագգըն-
տա , պիլա իաթիւնա , էմիյէթի ճան
ու մալ , վէ մահֆուզիյէթի (4) նա-
մուս իչին , թարաֆը էշրէֆի փատիշա-
հանէմտէն վատ ու իհսան օլունմուշ
օլան թէէմինաթ , պու քէրրէ տալի
թէէքիտ ու թէէյեիտ (5) գըլլընտը-
ղընտան , պունուն քեամիլէն ֆիիլէ (6)
չըգարըլմասը իչին , թէտապիլի (7) միւ-
էսսիրէնին (8) իթթիլաազ (9) օլունմա-
սը , վէ զիյրի ճէնահը (10) աթըֆէթի
սէնիյէթի Փատիշահանէմտէ օլարագ ,
մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէմտէ
պուլունան Խրիսթիւնան վէ սայիր թէ-
պաայի զայրի միւսլիմէ ճէօմաաթլա-
րընա , էճատտը սաղամըմ թարաֆլա-
րընտան վիլիլմիշ , վէ սէնինի (11) ա-
խիրէտէ իթա վէ իհսան գըլլընմիշ օ-
լան պիլճիւմիլէ իաթիւնաազաթ վէ մուս-
ֆիւսաթըր բուհանիյէթ , պու քէրրէ տա-
լի թագըրի վէ իպզա գըլլընպ , ֆա-

գաթ , Խրիսթիւնան վէ թէպաայի զայ-
րի միւսլիմէյի սայիրէնին հէր պիլ
ճէօմաաթը , պիլ մէհլի (12) մուսայէն (13)
իչինտէ , իաթիւնաազաթ վէ մուսֆիւս-
թը հագըրրէլէրինին բույէթ վէ մուս-
էնէսինէ իաթիւտար (14) իլէ , օլ պապ-
տէ վագթըն , վէ կէրէք ասարը մէ-
տէնիյէթ վէ մալիւմաթը միւրթէսէ-
պէնին (15) իճապ իթտիրտիլի իսլահա-
թը , իրատէ վէ թէնսիպի Շահանէմ
իլէ , վէ Պապը Աալիմիլին նէզարէթի
թաճթընտա օլարագ , մախսուսէն
Բաթրիզխանէլէրտէ թէշրիլ օլունա-
ճագ մէճիպէր մարիֆէթիլլէ պիլմիւ-
զաքէրէ , ճանիպի Պապը Աալիմիլէ արզ
ու իֆատէ իլլէմէկէ մէճպուր օլա-
րագ , ճէնէթմէքեան ապու իւլ ֆէթհ
սուլթան Մէհէմմէտ խանը սանի հագ-
րէթլէրէ , վէ կէրէք ախլաֆը սաղամ
լարը թարաֆլարընտան , բաթրիզլէր
իլէ Խրիսթիւնան բիւզօպօղարընա ի-
թա պույրուլմուշ օլան բուխսաթ ու
իլթիտարը , նիւաթը ֆիլթիւվիլէթ-
քեարանէյի Փատիշահանէմտէն նաչի ,
իշպու ճէօմաաթլարա թէէմին օլուն-
մուշ օլան հալ ու մէվզրի ճէսիտ իլէ
թէվֆիդ օլունուպ , վէ բաթրիզլէրին
էլհալէթի-հագլիհի ճարի օլան ուսուլի
ինթիսապիյէթլէրի իսլահ օլունտուզ-
տան սօնրա , բաթրիզլիք պէրաթը ա-
ալիսինին ահքեամընա թաթպիգան ,
գայտը հաւաթ իլէ նասպ ու թայէին
օլունմալարը ուսուլինին , թէմամէն վէ
սահիհէն իճրա , վէ Պապը Աալիմիլ ի-
լէ ճէօմաաթը միւսլիմէիֆէնին բուէս-
սայի բուհանիյէթսի պէյնիտէ գա-
րարիլի օլաճագ պիլ սուրէթէ թաթ-
պիգան , բաթրիզ , վէ մէթրօքօլիտ ,

(1) Մէհէֆֆէ , մէրհամէթ խաթի :
(2) Վէսայիլ , վէսիլէլէր , սէպէպլէր :
(3) Ալիլիյէթի է-ւ շէր , աշաղըտա զիքր օլուն-
նան :
(4) Մահֆուզիյէթի , հըֆզ օլունմաղլըզ :
(5) Թէէյեիտ , ալիզաթ :
(6) Ֆիլիլէ չըգարճագ , իճրա իթմէք :
(7) Թէրապէր , թէտապիլլէր , շարէլէր :

(8) Միւսսիր , թէէսիրլի :
(9) Իլլընտը , պաշլամագ , էլ աթմագ :
(10) Չէյրէ ճէնահ , ճէնահ եանի գանատ ալթը :
(11) Սէնին , սէնէլլէր , երլլար :
(12) Մէհլ , միւհլէթ , վագթ :
(13) Մուսայէն , պէլլի :
(14) Իպլիտար , պաշլամագ :
(15) Մէհէֆէ-էպ , գաղանըլմիշ :

վէ մէրխասա, վէ բիսգօպօս, վէ խա-
խամարբն, հինի նասպրնտա, ուսուլի
թահլիֆիյեհնին⁽¹⁾ իֆա գըլընմասը,
վէ հէր նէ սուրէթ վէ նամ իլէ օլուր
խէ օլտուն, բահլպլէրէ վիւրլմէքտէ
օլան ճէվայիլ⁽²⁾ ու ավաւիտաթ⁽³⁾,
հիւմէթէն մէն օլունարադ, եէրինէ,
բաթրիլէրէ վէ ճէօմաթ պաշլարը-
նա, վարտաթը մուայեհնէ թախիս,
վէ ըս հպանը սայիրէնին տախի, բիւթ-
պէ վէ մանսըպլարընն էհէմիլիէթ-
լէրինէ, վէ պունտան սօնրա վիւրլէ-
ճէք գարարա կէօրէ, քէնտիլէրինէ,
պէրվէճհի հադգանիյեթ մասաշար
թայեին օլունուպ, ֆադաթ, իրիսթի-
եան բահլպլէրինին, էմվալը մէնգուլէ
վէ զայրի մէնգուլէլէրինէ, պիր կիւնա
սէրթէ իրա օլունմանարադ, իրիս-
թիւն վէ սայիր թէպաայի զայրի
միւսլիմէ ճէօմաթլարընն, միլլէթ ճէ
օլան մասլահաթլարընն իտարէսի, հէր
պիր ճէօմաթըն, ըս հպան վէ ավա-
մը⁽⁴⁾ պէյնիտէ միւնթէխապ⁽⁵⁾ աս-
գատան միւրէքքէպ պիր մէճիւսին,
հիւնի մուհաֆաղաւրնա հաւալէ գը-
լընմասը, վէ էհալիսի ճիւմէթէն պիր
մէզհէպտէ պուլունան շէհիր, վէ գա-
սապա, վէ գարիեէլէրտէ, իճրայի ալ-
եինէ մախտուս օլան էպնիյեհնին, վէ
կէրէք մէքթէպ, վէ խաթթախանէ, վէ
մէզարըգ միսիլու սայիր մահէլլէրին,
հէյիսթը ապիլիյեթլէրի իւզրէ թամիր
վէ թէրմիմէլէրինէ, պիր կիւնա մէվա-
նի⁽⁶⁾ իգա⁽⁷⁾ օլունմանրապ, պէօլլէ
մահէլլէրին միւնէտտէտէն ինչասը լա-
զըմ կէլիքտէ, բաթրիլ վէ եա բու-
էսսայի միլլէթին թաալիպի⁽⁸⁾ հալին-
տէ, պունլարըն բէսմ ու սուրէթի ին-
չասը, պիր քէրրէ ճանիպի Պասը Աա-
լիմիլէ արը օլունմադ իգթիլպա իտէ-

ճէկինտէն, պա սուվէրի մարուզէ գա-
պուլ իլէ, միւթաալիլգ օլաճադ իրա-
տէյի սէնիյեհնի Միւլիւքեանէմ մու-
հիպինճէ, իգթիլպա իճրա, վէ եա
պիր միւտտէթի մուայեհնէ զարֆըն-
տա, օլ պապտէ օլան իթիրազաթ⁽⁹⁾
պէեան օլունուպ, պիր մէզհէպին ճէօ-
մաթը եալընըլ օլարադ, եանի սա-
յիրիլլէ գարըշըգ օլմանարադ, պիր
մահէլլտէ պուլունուր իտէ, օ եէրտէ,
այեինէ միւթաալիլգ խուսուսաթը, զա-
հիրէն վէ ալէնէն իճրատա, պիր տիւր-
լիւ գուեուտա⁽¹⁰⁾ տիւշար օլմանրապ,
ահալիսի էտեանը⁽¹¹⁾ միւթթէլիֆէտէ
պուլունան ճէօմաթլարտան միւրէք-
քէպ օլան շէհիր, վէ գասապա, վէ
գարիյեթլէրտէ իտէ, հէր պիր ճէօմա-
թըն թադըմը, սաքին օլտուղու այրը-
ճա մահէլլտէ, պալէատէ պասթ ու
պէեան օլունան ուսուլէ իթթիպաէն,
քէնտի քիլիսէ, վէ խաթթախանէ, վէ
մէքթէպ, վէ մէզարըգլարընը, թա-
միր ու թէրմիմէ միւզթէտիր օլապիլ-
մէսի, վէ միւնէտտէտէն ինչա օլուն-
մասը իգթիլպա իլլէեհն էպնիյեհնէ կէ-
լինճէ, պունլար իչին, բուխաթթը լա-
զըմէեի, Բաթրիլգլէր վէ եախտ ճէօ-
մաթը մէթըօրօլիտէրի, ճանիպի Պա-
պը Աալիմիլաէն իսթիտա իտիպ, Տէվ-
լէթի Աալիյեհմիլգճէ պունտա պիր կիւ-
նա մէվանիլի միլլիէն օլմատըղը հալ-
տէ, բուխաթթը Սէնիյեհմէ էրզան գը-
լընմասը, վէ պու մադուլէ իլլէրտէ,
հիւքիւմէթ թարաֆընտան վուգու
պուլաճադ մուամէլաթ, քիւլլիլէն հա-
պի օլմատը, վէ պիր մէզհէպէ թապի
օլանլարըն առէտի նէ մըգտար օլուր
իտէ օլտուն, օլ մէզհէպին, քէմալի սէր-
պէսթի իլէ իճրա օլունմասըն թէէմին
իչին, թէտապիրի լազըմէ վէ գապիլ-

(1) Ուսուլի Խահլիֆէյէ, եէմն վիւմէքլէք ու-
սուլի:

(2) Ճէվայիլ, աթիլիլէր, իհսանլէր:

(3) Ավաւիտաթ, ավալիտէր, ալիլլար:

(4) Ավաճ, ահալի, խադ:

(5) Միւնթէխապ, սէլիլմէ:

(6) Մէվանի, մանիլէր, մէնն խիճիլլէր:

(7) Իգա, վուգու պուլտուրմադլէր:

(8) Թաալիպ, պէեհնմէքլէք:

(9) Իթիրազաթ, իթիրազլար, էօղիլլէր:

(10) Գուեուտա, մէվանի, կիւհիլլէր:

(11) Էտեան, տիւլէր:

եւնին իթ թիսաղ գըլընմասը , վէ մէզ-
հէպ , վէ լիսան , վէ եախօտ ճինսիյ-
եէթ ճիհէթ լէրիյէ , սունուֆու (¹) թէ-
պոայի Սալթանաթը սէնիյեհմտէն ,
պիր սընըֆըն ախէր սընըֆընտան ա-
շաղը թուլթուլմասընը միւթէզամ-
մին օլան քեաֆիէյի թապիրաթ (²) ,
վէ էլֆաղ (³) , վէ թէմեիզաթ , մու-
հարրէրաթ տիվանիյեհտէն (⁴) , իւլ-
էպէա մահվ ու իզալէ գըլընմասը , վէ
ահատտը նաս պէյնինսէ , վէ եախօտ
մէհմուրին թարաֆըլընտան տախի ,
մուճիպի շէյն (⁵) ու ար օլաճաղ , վէ եա
նասուսա թօգուհաճաղ հէր տիւրլիւ
թարիֆ ու թալսիֆին իսթիմալի , գա-
նունէն մէնն օլունմասը , վէ չիւնքի ,
մէմալիքի Մահրուսէմտէ պուլունան
հէր տին ու մէզհէպին այեինի , պէր-
վէճհի սէրպէսթի իճրա օլունտուղուն-
տան , թէպաայի Շահանէմտէն հիշ պիր
քիմէմնէ , պուլունտուղու տինին այեի-
նինի իճրատէն մէնն օլունմամասը , վէ
պունտան տօլանը ճէվր ու էզա կէօր-
մէմէսի , վէ թէպտիլի տին ու մէզհէպ
իթմէք իւզրէ , քիմնէ իճպար (⁶) օլուն-
մամասը , վէ Սալթանաթը սէնիյեհմի-
ղին մէհմուրին ու խատէմէսինին ին-
թիսաղ ու նասալը թէնսիպ , վէ իրա-
տէյի Շահանէմէ մէնուլթ օլարաղ ,
թէպաայի տէվլէթի Ալիեհմին ճիւմէ-
սի , հէր գանղի միլլէթտէն օլուր իսէ
օլսուն , տէվլէթին իւլամէթ վէ մէհ-
մուրիյեթլէրինէ գապուլ օլունաճաղ-
լարընտան , պունլար էհլիյեթ ու գա-
պիլիյեթլէրինէ կէօրէ , ումում հաղ-
գընտա մէրի իւլ իճրա օլաճաղ նիզա-
մաթա իմթիսալէն (⁷) , մէհմուրիյեթլ-

լէրաէ իսթիստամ օլունմալարը , վէ
Սալթանաթը սէնիյեհմ թէպաապըն-
տան պուլունանլար , մէքեաթիպի (⁸)
շահանէմին , նիզամաթը մէվզուալա-
րընտա , կէրէք սիննճէ վէ կէրէք իմ
թիհանճա , մուգարրէր օլան շէրայիթի
իֆա իլլէտիքլէրի թաղտիրաէ , ճիւմ-
լէսի , պիլա ֆարգ ու թէմեիպ , տէվ-
լէթի Ալիյեհմին մէքեաթիպի ասկէրիյ-
եէ վէ միքիյեհսինէ գապուլ օլունմա-
սը , վէ պունտան պաշգա , հէր պիր
ճէօմաթ , մէարիֆ , վէ հիւրէֆ (⁹) , վէ
սանսեիա (¹⁰) տայիր , միլլէթճէ մէք-
թէպլէր եարմանա մէհզուն (¹¹) օլուպ ,
ֆաղաթ , պու մագուլէ մէքեաթիպի
ումուսիյեհնին ուսուլի թէտրիա (¹²) վէ
մուալլիմլէրինին ինթիսալը , աաղա-
սը , թարաֆը Շահանէմտէն մէնսուպ
միւլթէլիթ պիր մէճիսի մէարիֆին (¹³) ,
նէզարէթ ու թէֆթիլի թահթընտա
օլմասը , վէ էհլի իսլամ իլէ Խրիսթի-
եան վէ սայիր թէպաայի զայրի միւս-
լիմէ միւսանէսինտէ , վէ եախօտ թէ-
պաայի իսէվիյեհ , վէ սայիր թէպաայի
զայրի միւսլիմէտէն մէզահիպի (¹⁴) միւլթ-
թէլիֆէեթ թապի օլանլարըն , պիր պի-
րի պէյնինտէ , թիճարէթ վէ եախօտ
ճինսեաթա միւլթապիլիզ գուհուրա
կէլէճէք ճէմիլ տաալի , միւլթէլիթ
տիվանլարա հալալէ օլունուպ , իսթի-
մաի (¹⁵) տալա իշին , իշպու տիվանլար
թարաֆընտան աղա օլունաճաղ մէճ-
լիլլէր , ալէնի օլաճաղընտան , միւտ-
տաի (¹⁶) իլլէ միւտտաի ալէյհ (¹⁷) մու-
վաճէհէ օլունարաղ , պունլարըն իղա-
մէ (¹⁸) իտէճէքլէրի շահիտլէր , թէգա-
րիլի (¹⁹) վաղապարընը , տայիմա , քէն-

(¹) Սունուֆ , սընըֆլար :
(²) Թապիրաթ , թապիրլէր , սէօյէյիւլէր :
(³) Էլֆաղ , լաֆղար , սէօյլէր :
(⁴) Մահարրէրաթ տիվանիյէ , գալէմլէր :
(⁵) Շէյն , աերպ :
(⁶) Իճպար , ճէպը իթմէքլէր :
(⁷) Իմթիսալէն , իթաաթ իտէրէք :
(⁸) Մէքեաթիպ , մէքթէպլէր :
(⁹) Հիւրէֆ , հիւրէրլէր , իւլէր :
(¹⁰) Սանսեի , սանսեիլար :

(¹¹) Մէհզուն , իղինլի , բուխտաթլը :
(¹²) Թէտրիա , տէրս վիրմէքլէր :
(¹³) Մէարիֆ , իմ ու մալիւմաթլար :
(¹⁴) Մէզահիպ , մէզհէպլէր :
(¹⁵) Իսթիմա , իլթմէք , տինլմէք :
(¹⁶) Մէտապաի , տալաճը , տալա իտէն :
(¹⁷) Մէտապաի ալէյհ , հաղգընտա տալա օլու-
նան աալմ :
(¹⁸) Իգաաի , գաղգըմաղ :
(¹⁹) Թէգարիլ , թաղրիլէր :

տի այսերն ու մէջհէպլերի իւզրէ իճրա
 խտէճէքլէրինի, պիր պիր եէմին իլէ
 թաասիգ իլլէմէլէրի, վէ հուգուգու
 ատկյեէեէ այիտ օլան տաալի տախի,
 էեալաթ ու էրլիեէ (1) միւսթէլիթ (2)
 մէճիսլէրինտէ, վալի վէ գատրի մէմ
 լէքէթ հազրր օլտուգլարը հալտէ,
 շէրան վէ եա նիզամէն բույեէթ օլու
 նուպ, իշպու մէհաքիմ վէ մէճալիս
 տէ, մուհաքէմաթը վազըա, ալէնի իճ
 բա օլունմասը, վէ իրիսթիեան վէ սա
 յիր թէպաալի զայրի միւսլիմէտէն իքի
 քիմնէ պէ յննտէ, հուգուգու իրսիյեէ
 կիպի տաալիի մախսուսէ, սահիպ տա
 վա օլանլար, իսթէտիքլէրի հալտէ,
 բաթրիգ վէ եա բուէսսա, վէ մէճալիս
 մարիֆէթիլլէ բույեէթ օլունմագ իւզ
 րէ, հալալէ գըլլնմասը, վէ միւճա
 գաթ վէ թիճարէթ գանունլարըլլա
 միւսթէլիթ տիվանլարտա իճրա օլու
 նաճագ ուսուլ ու նիզամաթ, մուրա
 ֆաաթ միւմքին մէրթէպէ, սիւրաթլա
 իքմալ օլունարագ, վէ զապլթ ու թէտ
 վին (3) գըլլնարագ, մէմալիքի մահ
 բուսէյի ճահանէմտէ միւսթաամէլ օ
 լան էլլինէյի միւսթէլիֆէեէ թէրճէ
 մէ իլէ, նէշր ու իլան օլունմասը, վէ
 հուգուգու ինսանիյեէեի, հուգուգու
 ատալէթ իլէ թէվֆիգ (4) իթմէք իշին,
 մաղլննէյի սույ (5) օլանլարըն, վէ եա
 խօտ թէէտիպաթը ճիւզլիյեէեէ միւս
 թահագգ պուլունանլարըն, հապս
 ու թէվգըֆլարընա մախսուս օլան
 քեաֆֆէյի մահպէս, վէ մահալլի սա
 յիրէտէ, ուսուլի հապսիյեէնին, միւմ
 քին մէրթէպէ, միւտաթի գալիլէ
 զարֆընտա, իսլահընա միւսլաշէրէթ
 օլունմասը, վէ հէր հալտէ, հապսիսա
 նէլէրտէ պիլէ, ճանիալի Սալթանաթը
 Սէնիյեէմտէն վազ գըլլնան նիզամա
 թը ինդըպաթիյեէեէ մուվաֆըգ օլան
 մուամէլաթտան մաատա, հիշ պիր կիւ

նա միւճաղաթը ճիւմանիյեէ, վէ էղիյ
 եէթ ու իշքէնճէեէ միւշապիհ քեաֆ
 ֆէյի մուամէլէ տախի, քեամիլէն լազլ
 ու իպլթալ գըլլնմասը, վէ պուլուն
 իսլաֆընտա վուգու պուլաճագ հա
 բաքեաթ, շէտիտէն մէնն ու զէճը (6)
 օլունաճաղընտան մաատա, պուլուն
 իճրասընը էմր իտէն մէէմուրին իլէ,
 պիլիֆիլ իճրա իլլէեէն քէսանըն տա
 խի, ճէզա գանուննամէսի իգթիզա
 սընճա, թէքաիր ու թէէտիպ օլուն
 մասը, վէ ճարիւլ Սալթանաթ իւս սէ
 նիյեէմ, վէ էեալաթ, վէ պիլաա, վէ
 գուրաաա, ումուրու զապլթիեէ թան
 գիմի մաատէսի, ասուտէ հալ օլան
 քեաֆֆէյի թէպաալի միւսլաքեանէմէ,
 քէնտի մալ ու ճանլարընըն մուհաֆա
 զասընա, սահիհէն վէ գալիէն էմնիյ
 եէթ վիրէճէք սուրէթտէ թանղիմ գը
 լլնմասը, վէ վէրկինին միւսալաթը,
 թէքեալիֆի սայիրէնին միւսալաթընը
 մուճիպ օլտուգու միսիլու, հուգուգ
 ճա օլան միւսալաթ տախի, վազա
 յիֆճէ օլան միւսալաթը միւսթէլիլիմ
 օլտուգունտան, իրիսթիեան վէ սայիր
 թէպաալի զայրի միւսլիմէ տախի, ա
 հալիի իսլամ միսիլու, հիսսէյի սա
 կէրիյեէ իթաաը հագգընտա, մուախ
 իէրէն վիրիլէն գարարա, ինգըեաա
 մէճպուրիյեէթիւտէ պուլունմասը, վէ
 պու խուսուստա պէտէլ վիրմէք, վէ
 եա նագտէն ագճէ իթաաըլլա խըտ
 մէթի ֆիլիլիյեէտէն մուաֆ օլմագ ու
 սուլինին, իճրա օլունմասը, վէ իսլամ
 տան մաատա թէպաանըն, սուսուֆու
 ասկէրիյեէ իշինտէ, սուրէթի իսթիս
 տամլարը հագգընտա, նիզամաթը լա
 զրմէ եաբըլլա, միւտաթի գալիլէյի
 միւմքինէ զարֆընտա, նէշր ու իլան
 գըլլնմասը, վէ էեալաթ, վէ էրլիեէ
 մէճիսլէրինտէ, թէպաալի միւսլիմէ,
 վէ իսէվիյեէ, վէ սայիրէտէն պուլու

(1) էլլէեէ, լիվալար:

(2) Միւսթէլիթ, գարըլլա:

(3) Թէտվէ, տիվանա թահիր իթմէք:

(4) Թէվֆիգ, մուվաֆըգ գըլմագ:

(5) Մաղլննէյի սույ, ֆէնա շիպհէ:

(6) Զէճը, մէն իթմէք, պըրագմամագ:

նան առաջանըն էմրի ինթիսապարընը, պիր սուրէթի տահիհէնէ գոյմազ, վէ աարանըն⁽¹⁾ տողրուճա զուհուրունու, թէհմին իյլէմէք իչին, իշպու մէճլիս-լէրին, սուրէթի թէրքիպ վէ թէշքիլ-լէրի հագգընտա օլան նիզամաթըն իս-լահընա թէշէպալիս իլէ, Տէվլէթի Ա-լիյեհմ, նէթիճէհի աարաեը, վէ վէրի-լէն հիւրմ ու գարարը, սահիհէն պիլ-մէք, վէ պունա նաղարէթ իթմէք էս-պապ ու վէսայիլի⁽²⁾ միւէսսիրէսինին⁽³⁾ իսթիհասպընը⁽⁴⁾ միւթալաա իյլէմէսի, վէ, չիւնքի, պէյ⁽⁵⁾ ու ֆիրուիթ, վէ թէսարրուֆու էմլար ու ագար մատ-տէլէրի հագգընտա օլան գալմանին, քեաֆֆէյի թէպալայի Միւլիւքեանէմ հագգընտա միւսալի օլտուղունտան, գալմանին Տէվլէթի Ալիյեհմէ, վէ նի-զամաթը զապըթայի պէլէտիեհէն իթ-թիպա⁽⁶⁾ վէ իմթիսալ իյլէմէք, վէ ա-սըլ եէրի ահալինին վէրտիքլէրի թէ-քեալիֆի⁽⁷⁾ վիրմէք իւզրէ, Սալթանա-թը սէնիյեհմ իլէ, տիւվէլի էճնէպիյեհ պէյնիտէ եաբըլաճագ սուվէրի⁽⁸⁾ թանգիմիյեհտէն սօնրա, էճնէպիյեհ տախի, թէսարրուֆու էմլար միւսա-ատէսինին իթա օլունմասը, վէ թէպա-այի Սալթանաթը սէնիյեհմին քեաֆ-ֆէսի իւզէրինէ թարհ օլունաճագ վէր-կի վէ թէքեալիֆ, սընըֆ վէ մէղհէպ-լէրինէ պաղըլմանարագ, պիր սու-րէթտէ ախզ օլունմագտա իտուկին-տէն, իշպու թէքեալիֆին, վէ ալէլ-խուսուս աաշարըն ախզ ու իսթիֆա-սընտա, վուգու պուլմագտա օլան սույի իսթիմալաթըն⁽⁹⁾ իսլահը թէ-տապիրի սէրիասը⁽¹⁰⁾, միւթալաա վէ միւզաքէրէ օլունուպ, տողրուտան տողրուեա ախզը վէրկի իթմէք ուսու-

(1) Ասրա, բէյլէր:

(2) Վէսայիլ, վէսիլէլէր:

(3) Միւէսսիր, թէհասիրի:

(4) Իսթիհասալ, թահսիլ իթմէք:

(5) Պէյ, սալթըն ալմագ:

(6) Իթթիպա, թապի օլմագ:

(7) Թէքեալիֆ, վէրկիլէր:

լինին, բէյտէրբէյ իճրասը, գապիլ օլ-տուգճա, վարիտաթը Տէվլէթի Աալի-եհմին իլզամ օլունմասը ուսուլինին եէրինէ, պու սուրէթ իթթիսազ գը-լընըպ, ուսուլի հալիեհ ճարի օլտուգ-ճա, մէհմուրինի Տէվլէթի Աալիեհմ իլէ, մէճալիս աղալարընըն, միւզայիտէլէրի ալէնէն իճրա օլունաճագ օլան իլթի-զամաթտան պիրինի տէրիւհտէ իթ-տիրմէլէրի, վէ եա պիր կիւնա, հիսսէ ալմալարը, միւճաղաթը շէտիտէ իլէ մէն գըլընմասը, վէ թէքեալիֆի մա-հէլլիյեհ տախի, մէհմա էմքէն⁽¹¹⁾, մահ-սուլթա իսալէլ վիրմէհէճէք, վէ թի-ճարէթի տախիլիյեհէն մանի օլմանա-ճագ սուրէթտէ, վազ ու թայեին օլուն-մասը, վէ ումուրու նաֆիա իչին, թայ-եին վէ թախսիս օլունաճագ մէպալի-ղի միւնասէպէհէ, պէրրէն վէ պահ-րէն ինչա վէ իհտաս օլունաճագ թու-րուգ ու մէսալիքտէն⁽¹²⁾ իսթիֆատէ ի-տէճէք օլան էեալաթ վէ սանճագլար-տա, վազ ու թէհասիս գըլընաճագ վէր-կի մախսուլար տախի իրավէ իտիլմէ-սի, վէ Սալթանաթը սէնիյեհմին, պէհէր սէնէ իչին, վարիտաթ վէ մէսարիֆաթ տէֆթէրինին թանգիմ ու իրաէսի⁽¹³⁾ հագգընտա, մուախիսէրէն պիր նիզա-մը մախսուս եաբըլմը օլտուղունտան, պունուն, թէմամիի իճրայի ահրեա-մընա, իթինա⁽¹⁴⁾ օլունմասը, վէ հէր պիր մէհմուրինէ թախսիս գըլընմը օ-լան մաաշարըն, հիւսնի թէալիեհէսի-նէ, միւզալէրէթ գըլընմասը, վէ հէր պիր ճէօմաթըն բուէսասը իլէ, թա-րաֆը էշրէֆի ճահանէմտէն թայեին օլունաճագ պիրէր մէմուրլարը, թէ-պալայի Սալթանաթը սէնիյեհմին, ու-մումունա ալիտ վէ բաճի օլան մատտէ-

(8) Սուվէր, սուրէթլէր:

(9) Իսթիհասալ, գուլմանըլար:

(10) Սէրէ, չարուգ:

(11) Մէհմա էմքէն, միւմիլին մէրթէպէ:

(12) Մէսալէ, եօլար:

(13) Իրաէ, կէօսթէրմէք:

(14) Իթինա, իլզամ ու իսթիմամ իթմէք:

լէրին միւղաքերաթընտա, մէճլիսի վա-
լէատա պուլունմադ իւզրէ, Մազամը
ճէլիլի վէքեայէթի մութլադամտան,
մախսուսէն ճէլլ օլունուպ, վէ իշպու
մէհմուրլար, պիրէր սէնէ իշին թայ-
եին գըլընրպ, պունլար, մէհմուրէյ-
եթ լէրինէ պաշլատըղլարը կիպի,
թաշլիֆ օլունմալարը, վէ Մէճլիսի վա-
լէանըն աադաւը, կէրէր ատի, վէ կէ-
րէք ֆէվզ էլ ատէ, վուզու պուլան
իճթիմալէրինտէ, բէյ վէ մութալաա-
լարընը, տօղրուճա պէեան ու իֆա-
տէ իթմէլէրի, վէ պունտան տօլաեը,
ասլա բէնճիտէ օլունմաճալարը, վէ
իֆսատ, վէ իրթիքեապ, վէ իթիսա-
ֆա⁽¹⁾ տայիր օլան գավանինին ահ-
քեամը, քեաֆֆէյի թէպաայի Սալ-
թանաթը սէնիյեէմ հագդլարընտա,
հէր գանդի սընըֆտա, վէ նէ տիւրլի
մէհմուրէյեթտէ պուլունուրլար իսէ
պուլունսունլար, ուսուլի մէշրուսար-
նա թէվֆիգան, իճրա օլունմասը, վէ
Տէվլէթի Սլիեէմին թասհիհի ուսուլի
սիքրէ իլէ, ումուրու մալիյեէսինէ,
իթիպար վիրէճէք պանգա միսլլու
շէյլէր եաբըլըպ, մէմալիքի մահրու-
սէյի Շահանէմին, մէմալի սէրվէթի
մատալիյեէսի օլան խուսուսաթա իգ-
թիզա իտէն սէրմաեէլէրին թայեինի
իլէ, վէ մահսուլաթը մէմալիքի Շահա-
նէմին նապլի իշին, իճապ իտէն թու-

րուզ ու ճէտալիլին⁽²⁾ քիւշառիլէ,
վէ էմրի գիրաաթ ու թիճարէթին
թէվսինէ⁽³⁾ հայիլ օլան⁽⁴⁾ էսպապլն
մէննի իլէ, թէսհիլաթը⁽⁵⁾ սահիհէնն,
իճրա օլունմասը, վէ պունուն իշին,
մէարիֆ ու ուլում ու սէրմաեէյի
էվրօպատան իսթիֆատէէէ⁽⁶⁾ պազըլ-
մասը էսպապլնըն, պիլէթրաֆ միւ-
թալպասըյա, բէյ տէր բէյ մէվզըրի
իճրաեէ գօնուլմասը մատալէլէրինտէն
իպարէթ օլմաղլա, սիզ քի, Սատրա-
զամը սիւթուտէյիյեէմի միւշարիլէյհ-
սիզ, իշպու ֆէրմանը ճէլլ իւլ իւն-
վանը միւլիւքեանէմի, ուսուլի իւզրէ,
կէրէք Տէրսաատէթիմտէ, վէ կէրէք
մէմալիքի Շահանէմին հէր պիր թա-
րաֆընտա, իլան ու իշաաթլա, խու-
սուսաթը մէշրուհէնն, պալէատէ
պէեան օլունտուղու վէճհէ, իճրայի
իգթիզալարընա, վէ պունտան պէյ-
լէ, ահքեամը ճէլիլէսինին, տայիմա,
վէ միսթէմիրընն, մէրիւլ իճրա թու-
թուլմասը էսպապլը լաղըմէ վէ վէսայի-
լի գավիյեէսինին իսթիհսալ ու իսթիք-
մալի խուսուստնա, պէզլի ճէլլի հիմ-
մէթ իյլէեէսիզ, շէյլէ պիլէսիզ, ա-
լէամէթի շէրիֆէմէ իթիմատ գըլա-
սըլ:

Թահրիրէն, ֆի էվայիլի շէհրի ճէ-
մազի իւլ ախրըրհի, սէնէ իսնա ու
սէսլաին ու միլէթէյն ու էլֆ (1272):

(¹) Իթիսաֆ, զուլմ իթմէք, եօլտան սաբմադ:

(²) Ճէրալէլ, ճէտվէլլէր, չայլար:

(³) Թէվէ, կէնիլլէթմէք:

(⁴) Հայիլ օլմադ, մանի օլմադ:

(⁵) Թէսհիլաթ, գօլպըզ:

(⁶) Իսթիֆատէ, ֆայիտէ չըգարմազըլ:

ՃԻՒՂՈՒՍՈՒ ՀԻՒՄԱՆՈՒՆ ԱԳԸՊԻՆՏԷ

ՄԱԳԱՄԸ ՎԱԼԷԱՅԻ ՍԱՏԱՐԷԹՈՒԶՄԱՆԷ ԽԻԹԱՊԷՆ ՇԷՐԷՖՐԻԶԻ ՍՈՒՏՈՒՐ
ՊՈՒՅՐՈՒԼԱՆ

ԽԱԹԹԸ ՀԻՒՄԱՆՈՒՆՈՒՆ

ՍՈՒՐԷԹԻ ՄԻԻՆԻՖԷՍԻ ՏԻՐ

Վէղերի մէտլիսէմիլիմ Մէհէմմէտ
կմին բաշա ,

Պու տէֆա ձէնապը մալիք իւլ միւլ-
քին իրատէյի լէմեղէլիյեհէսիյլէ , էճ-
տատը աաղամըմը թաթթը սաատէթ-
պաթթընա ճիւլուսուսուլ վուգու
պուլուպ , սէնին միւճէրէպ ուն տի-
րաեթ ու սատաղաթըն ճիհէթիյլէ ,
խաթաթը(¹) ճէսիմի սատարէթ , իւհաեյի
լէվիյեթթինտէ իպգա , վէ սայիր վիւ-
քէլա վէ մէհմուրին տաթի եհրէրին-
տէ թաղըր գըլընմըշ տըր :

Տէվլէթի Աալիյեհէմիլիյին , պիմէննիհի
թաալէա , իըմալի սատաթթի հալ , վէ
պիլա իաթիմնա , պիլ ճիւմլէ թէպապի
Սալթանաթը սէնիյեհէմիլիյին , իաթիհ-
սալը բէֆաճ ու բահաթլարը , աա-
ղամը ամալըմը ուտուղունու , վէ պու
էմնիյեհէյի խայրիյեհէյին հուսուլի , վէ
քեաֆֆէյի սէքէնէյի մէմալիքի մահ-
լուսէմիլիյին , թէհէմինի ճան ու քըզ ու
մալլէրի գըմնընտա թէհէսսիա ուտմուշ
ոլան քեաֆֆէյի գալաննիի էսասիյ-
եհէյի աալիեհ , թարաֆըմըտան թէ-
մամէն թէհէքիտ ու թէհէհիտ գըլըն-
տըլընը , ճիւմլէեհ իլան իտէրիմ :

Սալթանաթը սէնիյեհէմիլիյին , մէտա-
լը թէհէհիտ վէ էսասը շէվլէթի ոլան
Շէրիաթը շէրիֆէ քի , տաալէթ մահզա
տըր , անըն ահքեամը միւնիֆէսի ,
ճիւմլէմիլիյէ տէլիլի թարիպը սէլամէթ

օլտուղու ճիհէթլէ , ումուրու շէրիյ-
եհէեհ , զիեաթէսիյլէ տիգգաթ օլուն-
մասը , մաթլուպու գաթիմիլ տիր :

Վէ հէր տէվլէթին , պայիսի տէվամ ,
վէ թէգաեհիտի շէվլէթ ու աաեհիյի ,
գալաննիի մէվլուաեա , հէր քէս թա-
րաֆընտան , թէմամիլլէ միւթալաթ
օլունմադ , վէ քիպար ու սըղար(²) ճիւմ-
լէթէն , հազգ ու վաղիֆէսի տայիրէ-
սինի թէհաալուլ իթմէմէքլէ օլաճա-
ղընտան , պու էօլտա հարէքթի իտէն-
լէր , թարաֆըմըտան , մաղհարը միւ-
քեաֆաթ օլաճաղլարը միսիլու , իսի-
լաֆընտա պուլունանլարըն տաթի , միւ-
ճաղաթընը կէօրմէլէրի , մուհազգադ-
տըր :

Պինաէն ալէյհ , ումուրու միւթէ-
նէվլիյի տէվլէթի Ալիյեհէմիլիյին , պիլ
ճիւմլէ տաթիեհն ու պէնտէկեան վէ
մէհմուրինին իաթիգամէթլէ խըտմէթ ,
վէ սատըղանէ իֆայի վաղայիֆի մէհ-
մուրիյեթ իթմէլէրի , ճիւմլէյի ալա-
միրի միւլէքիտէյի Շահանէմիլիյին
տիր :

Մուազգամաթը մէտալիհի տիւլիլի-
եհ , հաղրէթի մուվաֆֆըդ իւլ ումու-
րուն թէվլիլը , վէ էքքեանը տէվլէ-
թին իգտամ ու իթթիֆազը իլէ գա-
րինի հիւմնիյեթիճէ օլակէլտիկի , միւ-
սէլլէմաթտէն տիր :

Տէվլէթի Ալիյեհէմիլիյին , ումուրը միւլ-
քիեհ վէ մալիեհէսինին , տէրէճէյի մաթ-

(¹) Խաթա , իլ , քեաթ , շան :

(²) Քիպար ու սըղար , պէյիլըլէր քիւլիլըլէր :

լուպէյի ինթիզամ ու մազպուծիյեէ-
թէ իսալը , իշթէ չու գախտէյի միւ-
սէլլէմէնէ , քէմալի թէվէսսիւլէ , եա-
նի , ճիւմիէ թարափընտան , խալիսա-
նէ վէ միւսթէգըմանէ ինթիմամ ու
ղայրէթէ մէնուլթ օլուպ , թարափը-
մըզտան օլ պապտէ , հէր տիւրլիւ նա-
ղարէթ վէ հիւմիէթ օլունաճաղը , վէ
պիր միւտտէթտէն պէրու , էսպապը
միւսթէլիֆէտէն նաչի , մալճէ (¹) արըզ
օլան միւշքիլաթըն , պի աֆիսի թաա-
լէա , գարիպէն տէֆի հազգընտա
մասրուֆ օլաճագ հիւմմի մախսուսէյի
Շահանէմիղէ , հէր տայիրէ վէ իտա-
րէ ճանիպլինտէն , հազգըլլա վէ թէ-
մամըլլա իթթիպա օլունարագ , վէ
ղաթըմըղճա , տէվլէթիմիղին իտտէ (²)
ու թէգեիտի իթթիպարը մայիսին-
տէն , վէ թէպաամըղըն ըէֆահընտան
պաչգա ֆիքը ու էմէլ օլմատըղը պի-
լինէրէք , էմվալը տէվլէթին , իսթիհ-
սալ ու սարփընտա , թէսարըրուֆաթը
քեամիլէյի , վէ պիհուտէ թէլէֆ ու
սէրէֆտէն (³) վիգառէսինի մուճիպ օ-
լաճագ իսլահաթըն , բէհարէյ թարա-
փըմըզա արը օլունմասը , վէ Տէվլէ-
թի Ապլիյեմիղին ահատտի էսպապը
չէվքէթի օլան ասաքիրի պէրլիյեէ վէ
պահրիյեմիղին տախի , հէր հալ վէ
մահէլլա մուհաֆաղայի նիզամ ու
ինթիզամ , վէ իսթիլմալի ըէֆահըլա-
րընա տիգգաթ իտիլմէսի , վէ Սալ-
թանաթը սէնիյեմիղին տօսթ վէ
միւսթէֆիգի օլան տիւլլէլի էճնէպլի-
եէ իլէ ճարի օլան միւնասէպաթը միւ-
վալաթ.քեարանէսինին , ան պէ ան թէէ-
քիտինէ , սարփը մէճհուտ , վէ մուա-
հէտաթը միւնագըտէ ահքեամընա ,
միւսթէմիրընէն ըիտէթ գըլընմասը ,
վէլհասըլ , իտարէյի տէվլէթին , հէր
ճիհէթ վէ հէր ֆէրինտէ (⁴) վէղայիֆի
նէղայիֆի իսթիզամէթ , վէ իֆիթէթ
ու սատագաթ ու զայրէթի , ճիւմիէ-

նին քէնտիսինէ էսապը հարէքէթ , վէ
պայիսի ֆէլահ ու սէլամէթ պիլմէսի ,
իրատէյի գաթիյեմիղտէն տիր :

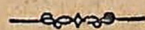
Շուրապընը տախի իլան ու իլավէ
խտէրիմ.քի , թէպաամըն , ասայիլ ու
ըէֆահը հազգընտա օլան արզույի Շա-
հանէմ , իսթիանա գապուլ իթմէե-
ճէկինտէն , էտեան ու աղվամը միւխ-
թէլիֆէտէն պուլունանլարը տախի ,
ճիւմիէթէն , թարափը հիւմանեուունու-
տան , ատալէթ ու հիւմիէթ , վէ թէէ-
մինի հիւմնի հալլէրի էմրինտէ , տիգ-
գաթը միւսթէսալիյեէ կէօրէճէքլէր
տիր :

Վէ , ճէնապը Հազգըն , միլքիմիղէ
իհսան պուեուրմուշ օլտուղու էսպա-
պը աղիմէյի սէրլէթ ու սամանըն թէվ-
սիի թէտրիճիսի.քի , սառէյի մազտէ-
րէթվաեէյի սալթանաթըմըզտա , ճիւմ-
լէնին , սատտէթի հալինի մուճիպ օ-
լաճագ թարագգընաթը սահիհէ տիր :

Անլէրին , վէ Տէվլէթի Ապլիյեմիղին
իսթիլալը գաղիեէյի միւհիւմէսինին ,
ինտիմիղտէ աաղըր էֆքեար օլտուղու-
նու տախի , թէքրար իլլէրիմ :

Հազրէթի Ֆէյեաղը մուլլաղ , հա-
պիպ էքրէմի հիւրմէթինէ , ճիւմիէմիղի
մուվաֆֆագ պուեուրա , ամին :

Ֆէյ 23 զիլզատէ , սէնէ 1277 :

ՄԵՎԱՏՏԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԵՆԷ

Պիր գանուլն ու նիզամըն , եաքեա-
միլէն տէյիշթիլիլմէսի , վէ եախօտ
պաղը ահքեամընըն թաատիլ ու թահ-
վիլի , վէ եա միւճէտտէտէն պիր գա-
նուլն ու նիզամ վաղը , իգթիլա իլլէր
խտէ , գանուլն ու նիզամ եաբմագտա
միւսթէլիլա օլան ուսուլուն , թէմա-
միի իճրապըլլա , եանի , էվլէլա , Շու-
րայի տէվլէթտէ , վէ պատէհու մէճ-

(¹) Մալճէ , վարիտաթ ճա , մալլիյեէ ճէ :

(²) Իտտէ , կէրի տէ օնտէրմէք :

(³) Սէրէֆ , ֆաղլա մասրաֆ , իտրաֆ :

(⁴) Ֆէր , պիր իշին թէֆէրլիլաթը :

լիսի վիւրէլայի ֆիլիսամտա միւթալաւա-
սըյլա ; գարարաշտըրըրլա , իճրաւը-
նա էմը ու ֆէրմանը հաղըթի Փատի-
շահի միւթալիգ պուրուրմատըգճա ,
տիւսթուր իւլ ամէլ թութուլամաղ :

Եէնիտէն վաղ օլունան գալմանին
ու նիզամաթըն , վէ եախօտ թէճտիտ
ու իսլահ օլունան գալմանին ու նիզա-
մաթը գատիմէտէ թաատիլ ու թահ-
վիլ դըլընան մէվատտըն ահքեամը ,
թասրիհ ու թայեին օլունան զէման-
տէն , վէ պիր վագըթ թայեին ու
թասրիհ օլունամատըղը հալտէ , Տէր-
սաատէթտէ Թագվիմի վագաիէ , վէ
վիլաեաթ ու էլվիէտէ , մահէլլի ըհս-
մի դաղէթալարընա տէրճինտէն , վէ
դաղէթա պուլունմաեան եէրլէրտէ ,
մէրքէզի վիլաեթ ու լիվա օլան շէհիր
վէ գասապալարտա , սայիր վէսաեթի
միւնասէպէ իլէ , իլանը կիւնիւնտէն
իթիպարէն , ծն պէշ կիւն միւրուրին-
տէ , նէշը օլունմուշ ատտիլլէ , տիւս-
թուր իւլ ամէլ օլուր :

Պիր գանուռն եա նիզամըն հիւքմիւ ,
մագապլինէ (1) շամիլ օլամաղ . ֆագաթ
մուխաֆֆիֆի (2) ճէզա օլան ահքեամը
գանուռնիյէ , պունտան միւսթէմնա
սըր :

Իրատէյի սէնիյէ թարիիի , ֆիյ 25
րէպի իւլ ախըր , սէնէ 1289 :

ԹԱՊԻՅԵԼԻԹԻ ՕՍՄԱՆԻՅԵԼԻ
ԳԱՆՈՒՆՆԱՄԷՍԻ ՏԻՐ

ՄԱՏՏԷ 1. Վալիտէյնի (3) , վէ եա-
խօտ եալընըղ վալիտի , թապիլիյէ-
թի (4) Տէվլէթի Աալիյէտէ պուլուն-

տուղու հալտէ թէվլլիւտ (5) իտէն
էշխաս , Տէվլէթի Աալիյէթ թէպաալըն-
տան մատուտ տուր (6) :

2. Վալիտէյնի էճնէպի օլտուղու
հալտէ , մէմալիքի Շահանէտէ միւ-
թէվլլիւտ օլան (7) շախս , սիննի ըիւշ-
տէ (8) վիւսուլի թարիիսինտէն պէտ իլէ ,
իւշ սէնէ զարֆընտա , թապիլիյէթի
Տէվլէթի Աալիյէթի , պիհագգ (9) թա-
լէպ իտէպիլի :

3. Սիննի ըիւշտէ վասըլ օլան պիր
էճնէպի , մէմալիքի Օսմանիյէտէ , ա-
լէթթէվալի (10) պէշ սէնէ իգամէթ իյլէ-
տիկի հալտէ , պիզլաթ , վէ եա պիլ
վասըթա , Խարիճիյէ նէզարէթի ճէ-
լիլէսինէ պիր իսթիտա թագաթիլլէ ,
թապիլիյէթի Տէվլէթի Աալիյէթի իա-
թիհասալ իտէպիլի :

4. Սալթանաթը սէնիյէ , պէնտի
սապըգտա մուհարրէր շէրայիթի իֆա
իթմէմիշ օլան էճնէպիլէրի տախի , միւ-
սաատէյի իսթիմանիյէթի շաեթթի
կէօրտիլիւ սուրէթտէ , ֆէվգէլատէ
օլարագ , թապիլիյէթինէ գապուլ ի-
տէր :

5. Թէպաայի Սալթանաթը սէնիյ-
էտէն , մէէզունէն թապիլիյէթի էճ-
նէպիյէթի կիրէն էշխաս , թէպալիի
թապիլիյէթի իթտիքլէրի թարիիտէն
իթիպարէն , էճնէպի սըֆաթընտա
թութուլալ , հագգլարընտա , օլ
վէճհլէ մուամէլէ օլունուր : Պագաթ ,
Տէվլէթի Աալիյէթտէն մէէզուն օլմագ-
սըղըն , թապիլիյէթի էճնէպիյէթի
կիրէր իսէ , իշպու թապիլիյէթի ճէ-
տիտէսի , քէէն լէմէթիւն (11) , վէ քէն-
տիսի քէմաքեան (12) , թէպաայի Տէվ-
լէթի Ալիյէտէն ատտ օլունուլ , քեաֆ-
ֆէյի իուսուսաթտա , թէպաայի Տէվ-

(1) Մագապլ , էվլէլ :

(2) Մախաֆֆիֆի , իաֆիֆիլէտիճի :

(3) Վալիտէյն , ըէտէր իլէ վալիտէ :

(4) Թապիլիյէթի , պիր տէվլէթէ թապի օլմագ-
լըղ :

(5) Թէվլլիւտ , տուղու :

(6) Մատուտ , սայըլմըլ , ատտ իսթիմիշ :

(7) Միւթէվլլիւտ , տուղու :

(8) Սիննի ըիւշ , 21 եալընտա օլմագլըղ :

(9) Պիհագգ , գաթէն հագգը օլմագլըղ :

(10) Ալէլլիւտ , պիր տիւղիյէթի :

(11) Քէէն լէմէթիւն , օլմամըլ մագաթընտա
թութուլալ :

(12) Քէմաքեան , էսկի հալի իւզըլէ :

լէթի Ալիեէ հազդընտա օլունան մուա-
մէլէնին այնի իճրա գըլընաճազ արը :
Հէր հալտէ թէպաայի Տէվլէթի Աալիյ-
եէտէն պիր շախարն , թէրքի թէ-
պալիյեթ իթմէսի , մութլազա , իրա-
տէյի Սէնիյեէ իւզէրինէ վիրիլէճէր
պիր սէնէտէ մուալլազ օլաճազ արը :

6. Սալթանաթը սէնիյեէ թարափըն-
տան մէէզուն օլմագսըզըն , տիւարը
էճնէպիյեէտէ թէպալիլի թապիլիյեէթ
իտէն , վէ եախօտ պիր էճնէպի տէվ-
լէթին խըամէթի ասկէրիյեէսինէ կի-
րէն շախար , Տէվլէթի Ալիյեէ իսթէր ի-
սէ , թապիլիյեէթինտէն իազաթ իտէ-
պիլիլի : Վէ պու մագուլէ թապիլիյեէ-
թի իազաթ օլունան էշխասըն , մէմա-
լիլի Շահանէէ ալտէթի , մէմու օ-
լուր :

7. Թէպաայի Տէվլէթի Աալիյեէտէն
իքէն , էճնէպի իլէ թէգէվվիւճ իտէն
գաաըն , գէվճինին վէֆաթը թարի-
խինտէն իթիպարէն , իւշ սէնէ զար-
փընտա , իսթիտա իտէր իսէ , թապի-
լիյեէթի ասիլիյեէսինէ րիճաթ (1) իտէ-
պիլիլի : Պու մատտէսին հիւքմիւ , շախ-
տա շալիլ տիր . թէսարբուֆու էմլաը
վէ արաղի մատտէսի , նիզամաթ ու գա-
վանինի ումումիյեէսինէ թապի տիր :

8. Թապիլիյեէթի Տէվլէթի Աալիյեէ-
տէն չըգմըշ , վէ եախօտ մահրում օլ-
մուշ օլան էշխասըն էվլատը , սապի
տալի օլա , բէտէրլէրինին սըֆաթը
թապիլիյեէթինէ թապի օլմանարազ ,
Սալթանաթը սէնիյեէնին թապիլիյեէ-
թինտէ գալըր : Վէ Տէվլէթի Ալիյեէ
թապիլիյեէթինէ կիրմիլ օլան էճնէպի-
նին էվլատը , սապի պիլէ օլա , բէ-
տէրինին սըֆաթը թապիլիյեէթինէ ,
թապի օլմանըպ , էճնէպի տոտ օ-
լունուր :

9. Մէմալիլի մահրումէյի փատի-
շահիտէ իգամէթ իտէն հէր պիր շախս ,

թէպաայի Տէվլէթի Աալիյեէտէն մաա-
տուտ օլուպ , հազդընտա , Տէվլէթի
Ալիյեէ թապիլի (2) մուամէլէսի իճրա օ-
լունուր : էկէր քէնտիսի , թէպաայի
էճնէպիյեէտէն իսէ , թապիլիյեէթինի ,
ուսուլէն իսպաթ իթմէսի լազըմ կէլիլ :

ՄԷՃԼԻՍԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆԸՆ ԻՃԹԻՄԱԻՆՏԷ ,
ԳԱՆՈՒՆԻՅԵԼԹԻ ԹԷՔԼԻՅՈՒՆ ՕԼՈՒՆՄԱԳ
ԻԻԶՐԷ , ՄԷՀԱՔԻՄԻ ՆԻԶԱՄԻՅԵԼԻՆԻՆ
ԹԷՇՔԻԼԱԹԸ ԳԱՆՈՒՆԸ ՄՈՒՎԱԳԳԱԹԸ
ՏԸՐ :

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՄԱՏՏԷ 1. Մէհաքիմի նիզամիյեէ , ի-
քինէվ տիր , պիրի ճէզա , տիկէրի հու-
գուգ մահքէմէլէրի տիր : Իշպու ճէ-
զա վէ հուգուգ մահքէմէլէրի տալի ,
իքի տէրէճէ տիր , պիրիսի պիտանէթ ,
վէ տիկէրի իսթինաֆ մահքէմէլէրի
տիր : Պունլարըն ֆէվզըրինտէ (3) Տէր-
սաատէթտէ պիր մահքէմէյի Թէմիլի
(4) վար տրր . մէվատուր ճէզալիյեէ-
տէն , ճիւնհա վէ գապահաթլա , գա-
պիլի իսթինաֆ (5) օլան հուգուգ տա-
վալարը , իքի տէրէճէտէ , եանի , պի-
տանէթէն վէ իսթինաֆէն , վէ ճինա-
եէթ տալալարը հազդընտա լահիգ (6)
օլան հիքւմիլէր , գապիլի իսթինաֆ օլ-
մանըպ , անճազ , թէմիլիյէն լույեէթ
օլունուր : Հուգուգ վէ գապահաթ
տալալարը , աթիտէ կէօսթէրիլէճէկի
վէճհիլէ , տէվալիլի սուլիյեէ մարի-
ֆէթիլլէ տալի թէպիլիյեէ օլունա-
պիլիլի :

(1) Բիճալ , կէրի տէճմէր :

(2) Թապի , թէպաատան օլմագ :

(3) Յըվէլիտէ , իւսթիլին :

(4) Թէ՛՛՛՛՛՛՛ , աւերտ իթմէր :

(5) Գապիլի իսթինաֆ , իսթինաֆ օլունապիլիլի :

(6) Լահիգ , զաթէն վէրիլմիլ օլան :

Ֆիզան, բույեթ իյէրէր, պու հալ-
տէ, զէյլի գանուհու թիճարէթ մու-
ճիպինճէ, գազանրն, միւթէպէրանը
թիւճճարը թարափընտան միւնթէ-
խապ ազայի մուլազգաթանըն, մահ-
քէմէտէ հուզուրի, մէշրութ տուր:

11. Հէր գազա մահքէմէսի, օ գա-
զաեա մէրպու թ նէվահի (¹) վէ գուրա-
տա պէշ պին զուրուշ գըյմէթ, վէ
սէնէվի պէշ եիւզ զուրուշ իրատ իւզէ-
րինէ թէքէվիւն իտէն (²) տավալա-
րը, գաթիան, եանի, գապիլի իս-
թինաֆ օլմամազ իւզրէ, վէ պու մըգ-
տար գըյմէթի վէ իրատը թէճափուզ
իտէն, վէ գըյմէթի թայեին վէ թագ-
տիր օլունմամըշ պիր շէյ իւզէրինէ
մէպին օլան տավալարը, գապիլի իս-
թինաֆ օլարագ, բույեթ իտէր:

12. Գազա մահքէմէլէրինին, գա-
թիան հիւքմ իտէպէլէճէկի մըգտար
պիր տավատա, բէսիւլ մալ, ֆայիզի
իլէ պէրապէր, օ մըգտարը թէճափուզ
էյլէսէ, վէ եախօտ միւտտաինին տա-
վաւընա մուգապիլ, միւտտաի ալէյհ
տախի, մահքէմէսին հիւքմ իտէպիլէ-
ճէկի մըգտար պիր շէյի տավա իտիպ-
տէ, իբի թարափընրն իտտաա էյլէ-
տիկի շէեին, մէճմուլ օ մըգտարտան
զիեատէ պուլունաա զիլէ, օ տավաեա
էինէ գաթիան (³) հիւքմ օլունուր:

13. Գազա մահքէմէլէրի, ճէզա գա-
նուհուհուն պէշինճի մատտէսինճէ,
գապահաթ նէվիտէն օլան ճէրայիմէ
գաթիան, վէ տէօրտիւնճիւ մատտէ-
սի իգթիզասընճա, ճիւնհա նէվինտէն
պուլունան ճէրայիմէ, գապիլի իսթի-
նաֆ օլարագ, հիւքմ իտէրէր:

14. Գազա մահքէմէսի, պիր բէյիս
իլէ իբի ազատան միւրէքքէպ տիր:

15. Մահքէմէսին բէյիսի վէ ազա-
սընըն վազայիֆի ասլիյեէսի, մէհա-
քիմին նիզամաթը տախիլիյեէսի իլէ
մուպեէն տիր:

16. Աազատան պիրի, մահքէմէսին
պաշ քիթապէթի վազիֆէսինի իֆա ի-
տէր, վէ տիկէրի, ճինաեաթըն թահ-
գըգաթը էվիլէլիյեէսինի, վէ ասհա-
պընըն իսթինթագընը իճրա, վէ լայի-
հալարընը մահքէմէսէ թագաթիմ էյլէր:

17. Գազա մահքէմէսի մայեթիւն-
տէ, պիրինճի վէ իբինճի իւնլանըյա
իբի քեաթիպ պուլունուր. պուլար,
մահքէմէսին ումուրու թահրիրիյեէ վէ
գայտիյեէսինէ մէճմուր օլարագ, ճի-
նաեաթըն թահգըգաթը էվիլէլիյեէ-
սինտէ, պու իշէ մէճմուր օլան ազա-
եա տախի, մուալէնէթ իտէրէր:

18. Գազա պիտաեթ մահքէմէսի-
նին վուգու պուլաճագ թէպիլաթը-
նը, վէ բէյիսինին էմրինի իճրա իլին,
մահքէմէ մայեթիւնտէ պիր իճրա մէճ-
մուրու, վէ պիր իճրա մուալինի, վէ
իւզուլու գատար իճրա միւպաշըրը
պուլունուր:

19. Իճրա մուալինիլէրինին ատէտի,
մահէլլինին իճապընա կէօրէ, ալթը-
շարը թէճափուզ իթմէմէք իւզրէ,
թէզէիտ օլունապիլիր:

20. Իճապը մահէլլիյեէ կէօրէ, գա-
զա մահքէմէսի, հուգուգ վէ ճէզա
տայիրէսի նամըյա, իբի վէ եախօտ
տահա զիեատէ տայիրէեէ թագսիմ
օլունապիլիր: Տայիրէլէրին պիրի, պիր
բէյիսի էվիլէլ, վէ իբի աազա, վէ տի-
կէրէրի պիրէր բէյիսի սանի իլէ իբի-
շէր ազատան թէրէքքիւպ իտէր: Պուն-
լարըն ճիւմէսի, վազիֆէճէ միւսթա-
գըիլ վէ պիր տէրէճէտէ օլուպ, եա-
լընըզ իտարէ ճիւնթիւնճէ, բէյիսի էվ-
վէլին նէզարէթիւնտէ պուլունուր: Հու-
գուգ տայիրէսի, հուգուգ տավալա-
րընը, վէ ճէզա տայիրէսի, գապահաթ
վէ ճիւնհա տավալարընը կէօրիւր, վէ
ճինաեաթըն թահգըգաթը էվիլէլի-
յեէսինի տախի իճրա իթտիրիր:

21. Գազա մահքէմէլէրինտէ, բէյի-

(¹) Նէվահի, նահիյեէլէր:

(²) Թէքէվիւն իտէն, զուհուրա կէլէն:

(³) Գաթիան, իսթինաֆ իթմէքլէք ճայիլ օլ-
մամազ իւզրէ:

սին զընապընտա, աազանն էն գը-
տէմիսի (1), վէ աազատան պիրինին,
րէյիսէ վէքեպէթինտէ, վէ եա զը-
նապընտա, քեաթիպի էվվէ, ընա վէ-
քեաթի իտէր:

22. Թիճարէթ մահքէմէլէրինին վա-
զայիֆի, վէ սուրէթի թէշքիլ վէ թէր-
թիպի, գանունու մախսուսլա մուայ-
նէն տիր:

23. Լիվա մէրքէզի պուլունան հէր
գազանն պիտանէթ մահքէմէսի, սէ-
քիլիննի, վէ ըն պիրիննի, վէ ըն իւշին-
նի մատտէլէրտէ մուհարրէր օլտու-
ղու իւզրէ, օ գազատա վուգու պու-
լան տավալարը, պիտանէթէն, վէ
սանճաղա մէրպուլ թիկէր գազալար
մահքէմէլէրինին գապիլի իսթինաֆ օ-
լան իլամլարընը, իսթինաֆէն րույնէթ
իտէր. ճինանէթ հազգընտա օլան սէ-
լահիյնէթ ու վաղիֆէսի, ուսուլի մահ-
քէմէյի ճէզալիյնէ գանունու իլէ մու-
այնէն տիր:

24. Լիվա մէրքէզի պուլունան գա-
զանն, թիճարէթ մահքէմէսի, օ գա-
զատա վուգու պուլան թիճարէթ տա-
վալարընը, պիտանէթէն, վէ լիվա եա
մէրպուլ թիկէր գազալարըն, թիճա-
րէթ մահքէմէլէրինտէն վիրիլէն հիւքմ-
լէրի, իսթինաֆէն, րույնէթ իտէր:
Լիվա մէրքէզինտէ, թիճարէթ մահ-
քէմէսի պուլունամատըրը հալտէ, իս-
թինաֆ վաղիֆէսի տալի, մէրքէզի պի-
տանէթ մահքէմէսինէ մուհավվէլ (2)
տիր:

25. Հուգուգու առիյնէտէն միւն-
պաիս (3) օլուպ, րէս իւլ մալի ըն պին
ղուրուշ գըյմէթ, վէ եախօտ սէնէ-
վի պին զուրուշ իրատ, վէ եա գըյ-
մէթի թայնին վէ թագտիր օլունմա-
միշ պիր շէյ իւզէրինէ, գազա պի-
տանէթ մահքէմէլէրինտէն լահիգ օ-

լան հիւքմլէրին իսթինաֆը իշին, լի-
վա մէրքէզի պիտանէթ մահքէմէսի-
նէ, վէ եախօտ տօղրուտան տօղրու-
եա մէրքէզի վիլանէթ իսթինաֆ մահ-
քէմէսինէ միւրաճաաթտա, միւսթէ-
նիֆլէր (4), մուխայէր (5) տիր. ա-
սըլ տավա, ումուրու թիւճճարիյնէ-
տէն միւնպաիս օլուպ տա, պունա,
թիճարէթ մահքէմէսի պուլունամատը
հատէպիլլէ, գազա պիտանէթ մահ-
քէմէսինտէն հիւքմ իսթիլիշ օլտա պի-
լէ, իսթինաֆ իշին, մէրքէզի լիվա, վէ
եախօտ մէրքէզի վիլանէթ թիճարէթ
մահքէմէսինէ միւրաճաաթտա, միւս-
թէնիֆլէր մուխայէր տիր:

26. Մէրքէզի լիվա պիտանէթ մահ-
քէմէսինտէ, իքի աազատան պաշգա,
իքի տէ աազա միւլաղիմի պուլունուր:
Միւլաղիմլէր, ճինանաթըն թահգը-
գաթ, վէ սահապընն իսթինաթագընտ
մէէմուր աազանտ մուավէնէթ, վէ
րէյիսի մահքէմէտէն ալաճաղլարը էմը
իւզէրինէ, աազանն, ալէլ ումում
միւքէլլէֆ (6) օլտուղու վազայիֆի (7)
տալիսի իֆա իտէրլէր:

27. Մէրքէզի պիտանէթ մահքէմէ-
սի, իքի տայիրէնէ միւնգասէմ (8) օլ-
տուղու հալտէ, հէր տայիրէսինտէ,
պիրէր աազա միւլաղիմի պուլունտու-
րուլմաար ճայիլ տիր:

ԻԻԶԻՆԵԴԻ ՖԱՍԼ

Իսթինաֆ ճահիթէլէրէ

28. Մէրքէզի վիլանէթ օլան հէր
գազատա, պիր իսթինաֆ մահքէմէսի
վար տըր:

29. հէր վիլանէթին իսթինաֆ մահ-
քէմէսի, օ վիլանէթէ մէրպուլ լիվա
մէրքէզլէրինտէ պուլունան պիտանէթ

(1) Գըրէմիլ էվվէլնէ օլ մէէմուրիյնէթէ կէշ-
միշ օլան:

(2) Մուհավվէլ, իհալէ գըլընմը:

(3) Միւնպաիս, կէ ընտէրիլմիշ:

(4) Միւնպաիս, իսթինաֆ իտէն:

(5) Մուխայէր, սէրպէսթ, եանի, իքի մահ-
քէմէտէն իսթէտիկինէ միւրաճաաթի-

(6) Միւնպաիս, պօրճ իսթինաֆ օլան: (տէպիլլէր:

(7) Վաղիֆէ, պօրճլար, վաղիֆէլէր:

(8) Միւնպաիս, թագսիմ օլունմուշ:

մահճաբաններին, մեկատուող հուգու-
գըրիս վէ թիւճճարիյեհեհ տայիր գա-
պիլի իսթինաֆ օլան հիւքմէրլիյէ, մե-
կատուող ճէզաիյեհեհէն ճիւնհաեա միւ-
թաալիյի հիւքմէրլիյի, վէ երկիրմի
պէշինճի մատտէտէ կէօսթէրլիյի
իւգրէ, սայիր գաղա պիտանէթ մահ-
ճաբաններին, մեկատուող հուգուգը-
հեհէ տայիր հիւքմէրլիյի, իսթինա-
ֆէն ըույեհէթ իտէր :

30. Իսթինաֆ մահճաբաններին, ճի-
նաեաթ հագգընտա վազիֆէսի, ու-
սուլի մուհաբէմէյի ճէզաիյեհէ գանու-
նու իլէ մուայեհէն տիր :

31. Իսթինաֆ մահճաբանի, իճապը
թաղտիրինաէ, հուգուգ վէ ճէզա նա-
մըյա, իբի տայիրէհէ թաղսիմ օլու-
նաբագ, հուգուգ տայիրէսի մեկատուող
հուգուգըրիէհէ, վէ տիկէրի մեկատու-
ող ճէզաիյեհէհէ միւթաալիյի տավա-
լարը ըույեհէթ իտէր :

32. Հէր իսթինաֆ մահճաբանի պիր-
րէյիս իլէ, տէօրթ աաղատան միւրէք-
քէպ տիր : Վէ իբի տայիրէհէ թաղ-
սիմի հալինաէ, հէր տայիրէսի տէօրթ
աաղատան իպարէթ օլմագ իւգրէ, եի-
կիրմինճի մատտէտէ մուհարրէր օլտու-
ղու վէճհէ թէշէքքիւլ⁽¹⁾ իտէր, վէ
աաղանըն իբիսի մուվազղաֆ⁽²⁾, վէ
իբիսի ֆախրի⁽³⁾ տիր :

33. Փախրի աաղանըն նաապ ու թայ-
եինի իլին, հէր վիլանէթ մէրքէղինտէ,
եախօտ սայիր լիւլարընտա, խալգըն
իթիմատ ու վուսուգուհու⁽⁴⁾ ճէլպ
իթմիշ, վէ էվսաֆը⁽⁵⁾ հաքիմիյեհէթի
⁽⁶⁾ հայիլ պուլունմուշ օլանլարտան,
վալիի վիլանէթ, վէ Ատլիեհէ միւֆէթ-
թիշի, վէ մահճաբանի իսթինաֆ ըէյի-
սի, պիլ միւզաքէրէ ալթը զաթ ինթի-

խապ իլէ, իսթինաֆ վիլանէթ մէճա-
լիս իտարէսինէ, աաղա ինթիխապը-
նա սէլահիյեհէթլէրի օլանլարա, իրա-
հէ իտէրլէր. անլէրաէ իշպու ալթը
զաթտան իբիսինի թէֆրիդ⁽⁷⁾ ու թէր-
ճիհ⁽⁸⁾ իտիպ, պու իբի զաթ, պիրէր
սէնէ միւտաէթլէ, Ատլիեհէ նէզարէ-
թինտէն իսթինաֆ մահճաբանի տա-
ղա թայեին օլունուր : Պու միւտաէթ
ինգըզաընտա⁽⁹⁾, ինթիխապ օլունան
զաթլարըն եէրլէրինէ, գաիտէյի մէզ-
քիւրէհէ թէվֆիդան, տիկէր իբիսի
թայեին օլունուր : Փախրի աաղանըն
ինթիխապը մատտէսի, հէր իւշ սէնէ-
տէ, վէ իճապը հալինաէ, տահա էվ-
վէլ իճրա օլունարագ, միւտաէթլէ-
րինի իբմալ իթմիշ օլան աաղանըն,
թէքրար ինթիխապը ճայիլ օլուր :

34. Փախրի աաղա, հալի⁽¹⁰⁾ վու-
գուինտէ, մուվազղաֆ աաղանըն եէ-
րինէ կէշէմէզ, ֆաղաթ, մէհմուրիյ-
եհէթլէրի էանաընտա, մուվազղաֆ
աաղանըն հայիլ օլտուղու ըիւթիւպ⁽¹¹⁾
վէ իսթինաղաթընա տախի նայիլ օ-
լուր :

35. Հէր իսթինաֆ մահճաբանի տէ,
պիրէր վէ եախօտ իբիշէր աաղա միւ-
լաղիմի, վէ լիւղումու գատար քէթէ-
պէ⁽¹²⁾ վէ իճրա միւզալըրը պուլու-
նուր : Աաղա միւլաղիմէրլիյին վաղի-
ֆէսի, մահճաբանին ումուրու թահրի-
իյեհէսինէ նէզարէթ ու մուվէնէթ,
վէ իճապը հալինաէ, աաղաեա վէ-
քիւլթ, վէ ըէյիստէն ալաճագլարը
էմի իւզէրինէ, տավալարը խիւլասա
իլլէմէք տիր :

36. Իսթինաֆ մահճաբանէրինտէ,
ըէյիսին զըեապընտա, աաղանըն էն
զըտէմիսի, վէ աաղատան պիրլինին

(1) Թէշէպէլ, թէշէքիւլ օլունմագ :

(2) Մուվազղաֆ, մաալը :

(3) Փախրի, մաալար, շէրէֆ իլին :

(4) Վուսուգուհու, էմնիյեթ :

(5) Էվսաֆ, արֆաթլար :

(6) Հաքիմիյեհէթ, հաքիմիլը :

(7) Թէֆրիդ, տէրմագ :

(8) Թէրճիհ, իսթիւն թուլմագ :

(9) Ինգըզաընտա, պիլթիլինտէ :

(10) Հալ, մէհմուրիյեհէթտէն տիւշմէք :

(11) Ըիւթիւպ, ըիւթիւլէր :

(12) Բէթէպէ, քեաթիպլէր :

րէյիսէ վէքեալէթինտէ , վէ եա զը-
հապընտա , աաղա միւլազիմի իճրայի
վէքեալէթ իտէր :

37. Մէրքէզի վիլսեթ թիճարէթ
մաճքէմէսի , պուլունտուղու գազանըն
թիճարէթ տավալարընը , պիտաեթէն ,
վէ լիւլա մէրքէզի թիճարէթ մաճքէ-
մէլէրինին , գապիլի իսթինաֆ օլան
հիւքմէլէրիլէ , երկիրմի պէշինճի մատ-
տէ մուճիպինճէ , գաղա թիճարէթ
մաճքէմէլէրինին հիւքմէլէրինի իսթինա-
ֆէն , բույեթ իտէր :

38. Մէրքէզի վիլսեթ թիճարէթ
մաճքէմէլէրինին մէրճաի իսթինաֆը ,
Տէրսաատէթ մաճքէմէյի իսթինաֆը
տըր :

39. Տէրսաատէթ մէհաքիմի նիզա-
միլեթսինին սուրէթի թէշքիլի , իշպու
գանունտա կէօսթէրիլէն ուսուլէ թէվ-
ֆիդ օլունաճադ տըր : Մէսալիհին քէս-
րէթի հալինտէ , իշպու մէհաքիմ ադ-
սամընըն⁽¹⁾ , վէ ումուրու թաշրիլիլէ
մէհմուրլարըյա միւհզիւրլէրինին մըդ-
տարը մուայեէնտէն զիեատէ օլմասը ,
միւճազ⁽²⁾ տըր :

ՏԵՐՏԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ

Մահեթի ինթիլ

40. Թէմեիզ մաճքէմէսի , ճէզա վէ
հուգուգ նամըյա , իրի տայիրէեթ
միւնգասէմ տըր : Պունլարըն պիր բէ-
յիսի էվվէլի , վէ պիր բէյիսի սանիսի
վար տըր : Բէյիսի էվվէլ , պուլուն-
տուղու տայիրէեթ , վէ իրի տայիրէ-
նին իճթիմալինտէ , մաճքէմէնին հէյ-
եթինէ , բիեատէթ իտէր : Վէ ճէզա
տայիրէսի օն , վէ հուգուգ տայիրէսի
ալթը ազատան միւրէքքէպ տըր : Պու
տայիրէլէրին , հէր պիրի մայեթին-
տէ , պիր պաշ միւմէյիլիլ իլէ , լիւ-

ղումու գատար միւմէյիլիլ , վէ գապթ
քէթէպէսի , իսթիլտամ օլունտը :

41. Ճէզա վէ հուգուգ տայիրէլէ-
րինին վազիֆէլէրի , գանունու մախ-
սուս իլէ մուայեէն տըր :

42. Պիտաեթ վէ իսթինաֆ , վէ
թէմեիզ մաճքէմէլէրինին , մուամէլա-
թը տալիլիլէլէրի , նիզամը մախսուս
իլէ մուայեէն տըր :

ՊԵՇԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Հիւքմէ

43. Պիր քիմսէ , պիտաեթ մաճքէ-
մէսի ազալըղընա թայեին օլունմադ
իլին , սույի ահվալ իլէ⁽³⁾ միւլթէհիր
⁽⁴⁾ օլմամադլա պէրապէր , էվվէլա ,
երկիրմի պէշ եաշընը իքմալ իթմիշ
օլմադ , սանիեա , ճիւնհա վէ ճինաեթ
ճէզապըյա մաճքիւմ⁽⁵⁾ օլմամըշ պու-
լունմադ , սալիսա , Ատիլեթ նէզա-
րէթի , ինթիլտապ էնճիւմէնի⁽⁶⁾ հու-
ղուրունտա , պիլ իմթիհան , գապուլ
օլունմադ , վէ եալիստ , պիր մաճքէ-
մէնին աաղա միւլազիմիլիլինտէ , վէ
միւմէյիլիլիլ վէ եա գապթ քիթա-
պէթինտէ տէօրթ սէնէ խըսմէթ իթ-
միշ օլմադ , շարթ տըր :

44. Լա ագալլ օթուգ եաշընտա օ-
լուպ տա , տէօրթ սէնէ , պիտաեթ
մաճքէմէսինտէ ազալըգ իթմիշ օլան-
լար , պիտաեթ մաճքէմէսի բիեատէ-
թինէ , վէ եա իսթինաֆ մաճքէմէսի
ազալըղընա թայեին օլունապիլէճէկի
կիպի , իսթինաֆ մաճքէմէսի բիեա-
սէթիլլէ , մաճքէմէյի թէմեիզ ազա-
լըղընա թայեին օլունապիլլէք իլին
տալիս , լա ագալլ գըրդ եաշընտա
պուլունմադ , վէ պիտաեթ մաճքէ-
մէսի բիեատէթիլլէ , իսթինաֆ ազալը-
ղընտա , վէ եա պու մէհմուրիլիլէթ-

(1) Ագաս , գըսմար :

(2) Միւճազ , ճայիլ :

(3) Սույի ահվալ , ֆէնա հալլէր :

(4) Միւլթէհիր , լէօհրէթ պուլմուշ :

(5) Մաքիւմ , հիւքմէ կիլմիշ օլան :

(6) Էնճիւմէն , մէճիլ :

թէնտիպիյեէ , վէ մուայեիպի (1) ահ-
վալտան տօլաեր , հապսը միւսթէլ-
դիմմիւճազաթը թէքտիբիյեէ իլէ մահ-
քիւմիյեէթլէրի հալինտէ , ազլ իտի-
լիլէր :

50. Պիլա էօզրի շէրի , վէ պիլա բուխ-
տաթ , թաթիլի մէհմուրիյեէթ իտէն
հաքիմէր , մահքէմէեէ տէվամ իթմէ-
տիքլէրի միւտտէթ իլին , մաաչլարըն-
տան մահրում օլուրլար : Վէ պիլա այ-
տա , իւչ քերրէ , էօզլիւրսիւզ վէ բուխ-
տաթսըզ , տէվամ իթմէեէն հիւքքեամ ,
իսթիֆա իթմիշ ատտ օլունուպ , եէր-
լէրինէ պաշապը թայեին գըլընըր :

51. Հիւքքեամ , մէհմուր օլտուգ-
լարը մահքէմէնին զայրիսինտէ պիլէ ,
քէնտիլէրինէ վէ եախօտ գէվճէլէրինէ ,
վէ եա , ապէն վէ սըհրէն (2) , ապա ու
էճտատ ու էվլատլարընա , վէ վասի
օլտուգլարը եէթիմլէրէ այիտ տալա-
լարտան մաատա , հիշ պիլա տալատա ,
թահրիբէն վէ շիֆահէն , միւտտաի
վէ եա միւտտաի ալէյհ սըֆաթընտա
պուլունմագտան , վէ աահապը տա-
վաեա , բէյ վէ նասիհաթ վիրմէքտէն
մէմու տուր :

52. Պիտաեէթ մահքէմէսի , բէյիս
վէ եա ազասընտան պիլի ալէյհինէ , ու-
մուրու մէհմուրէսինտէն տօլաեր վու-
դու պուլան ճիւնհա վէ եա ճինաեէթ
տալասը , օ մահքէմէնին մէնտուպ օլ-
տուղու իսթինաֆ մահքէմէսինտէ , վէ
պիլա իսթինաֆ մահքէմէսինին բէյիսի ,
վէ եախօտ ազասը ալէյհինէ վուգու
պուլան օ միսիլու տալալար , մահ-
քէմէյի թէմեիդաէ կէօրիւլիւր : Տա-
վանըն տէվամը միւտտէթճէ , միւթ-
թէհիմ օլան հաքիմին , մէհմուրիյեէ-
թինտէն թաթիլ օլունուպ օլունմա-
մաալնա , տալաեեր բույեէթ իտէն մահ-
քէմէ գարար վերիւր :

53. Աազա միւլազիմի , վէ զապթ
քեաթիպլէրի կիպի , պիլա մահքէմէնին

էճզասընտան ատտ օլունան մէհմուր-
լար ալէյհինէ , ումուրու մէհմուրէլէ-
րինտէն տօլաեր վուգու պուլաճադ-
տալալար , օ մահքէմէնին , հէյեէթի
ումումիյեէսինտէ բույեէթ օլունուր :

ՍԵՆԵՆԷ ՆԵՒԵՄ

54. Էվվէլա , մահքէմէյի թէմեիզ
րիեաեէթի էվվէլիսի , սանիեա , մահ-
քէմէյի իսթինաֆ րիեաեէթի էվվէլի-
սի իլէ մահքէմէյի թէմեիզ բէեաեէթի
սանիյեէսի , սալիսա , մահքէմէյի թէմ-
եիզ ազալըղը իլէ մահքէմէյի իսթի-
նաֆ բէյիսի սանիլիկի , բապիս , մահ-
քէմէյի իսթինաֆ աազալըղը իլէ պի-
տաեէթ մահքէմէսի բէյիսի էվվէլ վէ
սանիլիկի , վէ մահքէմէյի թէմեիզ պաշ
միւմիյեիլիլէրի , խամիսա , պիտա-
եէթ մահքէմէսի աազալըղը իլէ մահ-
քէմէյի իսթինաֆ պաշ քեաթիպլէրի :

ԲԵՆԵՒԷ ԳԵՆԵՆԷՅԷ ՆԵՒԵՄ

55. Մահքէմէյի թէմեիզ իքինճի
բէյիսի , պալէա , մահքէմէյի թէմեիզ
աազալըղը իլէ իսթինաֆ րիեաեէթի
սանիսի , ուլէա սընրֆըր էվվէլի , պի-
տաեէթ մահքէմէլէրի րիեաեէթի էվ-
վէլիսի իլէ իսթինաֆ աազալըղը , վէ
պիտաեէթ մահքէմէլէրի բէյիսի սա-
նիլիկի , վէ մահքէմէյի թէմեիզ պաշ
միւմէյեիլիկի , ուլէա սընրֆըր սանի-
սի , պիտաեէթ մահքէմէլէրի աազա-
լըղը իլէ իսթինաֆ մահքէմէլէրի պաշ
քիթապլէթի , սանիյէ սընրֆըր էվվէլ
միւթէմայեիդի , պիտաեէթ մահքէմէ-
լէրի պաշ քիթապլէթլէրի , սանիյէ բիւթ-
պլէլէրինէ մուատիլ (3) տիր : Հէր մահ-
քէմէնին , աազա միւլազիմիկի , օ մահ-
քէմէնին պաշ քիթապլէթի բիւթպլէսի
տէրէճէսինտէ օլուպ , ֆագաթ , ծնա
թէգատտիւմ (4) իտէր , գըրգ եէտին-

(1) Մաայեիպ , աեըպլար , գուտուրլար :

(2) Սըհր , խըսըմըզ :

(3) Մաապէլ , միւսապի :

(4) Թէգատտէմ , իւք , իլէրուտէ սանըմագ :

ճի մատտէտէ մուհարրէր օլտուղու իւզրէ, թաշրա մէհարիմի իւշ սընըֆա միւնգասէմ պուլունտուղունտան, պիւրինճի սընըֆ մէհարիմտէ պուլունտաճազ հիւքքեամ ու մէհմուրին, պալէատէ կէօսթէրիլէն, Տէրսաատէթ հիւքքեամ վէ մէհմուրլարը ըրլթպէլէրինտէն պիւրէր, վէ իրինճի սընըֆ մէհարիմի հիւքքեամը, էքեշէր, վէ իւշինճի սընըֆ հիւքքեամի, իւշէր տէրէճէ աշաղը ըրլթպէլէրի հայիզ, իթիպար օլտուր: Տէրսաատէթ վէ թաշրա մէհարիմիտէ պուլունտաճազ զէվաթ, պալէատէ թայեին օլունան տէրէճաթըն ֆէվզընտէ⁽¹⁾, վէ եա մատունունտա⁽²⁾ պիւր ըրլթպէնի հայիզ օլտալար պիւլէ, քէնտիլէրի, ըրլթպէլի մէհմուրլիլէթլէրին, տէրէճէ յի մուայեհէնսինտէ, աւտ օլունուրլար: Պալէատէ զիքր օլունան ըրլթպէլէր, զաթա մախտու օլմանըպ, մէհմուրլիլէթ մէվզըլարընա միւնհասըր տըր⁽³⁾: Մէհմուրլիլէթլինտէն իւրաճ օլունան հարիմին, մէվզըն հայիզ օլտուղու ըրլթպէսի տախի, սազըթ օլուր⁽⁴⁾:

Մապրէյի հաւաքիւն

Հուգուգ մէթէպլինտէն, մէհզուշիլէնթի ըրլվիւսիւ⁽⁵⁾ իլէ հարիմ ելէթիլիլիլինճէնէ գատար, հիւքքեամ տան հիւսնի իֆայի վազիֆէնէ, առէմի իզթիտարլարը, մահքէմէյի թէմէիզճէ թէհազգուգ իտէնլէրին ազլէրի ճայիզ օլապիլիւր:

ԻԲԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՄԻԻՏՏԱԱՅԻ ՌԻՄՈՒՄԻԼԷՐ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ՄԵԼԱՊԵՐ ԳԻՐԵԼԷՖԷ

56. Միւտտայի ումումիլէր, ումուրու ապիլյէտէ, հուգուգու աւմէնի վիգանէ իլին, թարաֆը Սալթանաթը սէնիլյէտէն մէսուպ մէհմուրլար տըր: Պունլարըն վազիֆէյի⁽⁶⁾ ապիլյէսի, առայիլ ու հուգուգու ումումիլյէնին մուհաֆազար իլին, ահքեամը գանունիլյէնին, հիւսնի ճէրէնանընա տիզգաթ իթմէքտէն իպարէթ տըր:

57. Միւտտայի ումումիլէր, տօղրուտան տօղրուեա, Ատիլէնէ նէզարէթլինին, էմիլի թահթընտա պուլունուպ, պունլարըն նասպ ու աղլի, Ատիլէնէ նէզարէթլինին թազըրիլյէ, պալրատէյի Սէնիլյէ, իճրա օլունուր: Միւտտայի ումումիլէր, հարիմիլք էվսաֆընը, ճամի օլմագ լազըմ տըր:

58. Միւտտայի ումումիլէրին, ումուրու ճէզալիլյէտէ վազայիֆի, ճէզա ուսուլի մուհարէմէ գանունուլա մուայեհէն տըր:

59. Տէրսաատէթտէ, մահքէմէյի թէմէիզ նէզտիլտէ, պաշ միւտտայի ումումի նամըլա պիւր մէհմուր պուլունտաճաղը կիպի, հէր իսթինաֆ մահքէմէսինտէ, պիւրէր միւտտայի ումումի, վէ հէր գաղա պիտանէթ մահքէմէսինտէ, պիւրէր միւտտայի ումումի մուալինի, պուլունտաճաղ տըր:

60. Պաշ միւտտայի ումումի, միւտտայի ումումիլէր հէյեթլինին աւիլի օլուպ, մէհարիմի իսթինաֆիլյէ

(1) Ֆէվզընտէ, եօգարտա, էիւքսէքտէ:

(2) Մապրէյի, աշաղըտա, կէրիտէ:

(3) Միւնհասըր, մախտու:

(4) Մապրէյի օլմագ, տիւլմէք:

(5) Ռիւշէ, բէյիլիլ:

(6) Վազիֆէ, պօրն:

նէզտինտէ պուլունան միւտտայի ումումիւր, պիղղաթ, վէ պիտանէթ մահքէմէլէրի նէզտինտէ օլան միւտտայի ումումի մուալլինլէրի, պիղվաւսըթա, ծնա թապի տիր. ֆաղաթ, իւտարէյի ասլիյէնէնէ այիտ խուսուսաթտա, միւտտայի ումումիլէր, վէ միւտտայի ումումի մուալլինլէրի իլէ, վէ անլէրտէ նէզարէթ իլէ, տօղրուտան տօղրուեա, մուխապէրէ իտէրլէր :

61. Մահքէմէյի իսթինաֆ նէզտինտէ պուլունան միւտտայի ումումի, օ մահքէմէնին, տայիրէյի հիւքմիւ տուխիլինտէ իֆայի վաղիֆէ իտէր, վէ օ տայիրէնին պիտանէթ մահքէմէլէրի նէզտինտէ պուլունան միւտտայի ումումի մուալլինլէրի, ծնա թապի օլարադ, մէհմուր օլտուլու գաղա տայիրէսի տախիլինտէ իֆայի վաղիֆէ իլլէր :

62. Վիւքէլատան պաղա, իծրայի մուհաքէմէլէրի, գանունէն, տիւլանը Աալիէնէ այիտ օլանլարըն մուհաքէմէսինտէ, միւտտայի ումումիլիք վաղիֆէսինի, պաղ միւտտայի ումումի, վէ եա մուալլինի իծրա իտէր :

63. Ուսուլի մուհաքէմէյի ճէզալիւնէ գանունունուն նէշրինէ գատար, միւտտայի ումումիլէրին վաղայիֆի, թալիմաթը մախսուսէ իլէ թայեին օլունաճադ տըր :

64. Միւտտայի ումումիլէր հէյնէնթի գալէմէլէրինին սուրէթի թէշքիլի, պիր նիզամսամէյի տախիլի իլէ թայեին օլունուր :

ԻԲԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Մէպասայի ումումիլէրէն, ասլանի
հագուրէյէնէն շալալիֆէ

65. Էվվէլա, հուգուգու ումումիլի-

նէնէ թաալիլի գիտէն ահվալէ, վէ էմէվալը տէվլէթէ, վէ պիր մահէյլ ահալիլինէ, վէ ումումա միւթաալիլի թէէսիսաթա, վէ վիւճուհու (1) պէրրէ (2) տայիր վաալիյէնէլմնամէլէրէ, սանիւեա, հիւքքեամըն ահվալընա, վէ ըէտաի հաքիմ վէ իլթիքեա ան էլ հիւքքեամա (3), սալիսա, վաղիֆէ վէ սալահիլիւնէթ մատտէլէրինէ, բապիւա, սիւպիւն, վէ մահմուր (4) վէ մէճնուլն կիւպի, թահիթը վիսանէթտէ պուլունան էշխաւա, խամիսա, գայիպ պուլունանլարա տայիր հուգուգ մահքէմէլէրինտէ բույնէթ օլունաճադ քեաֆիֆէյի տաալիլիէ, միւտտայի ումումիլէր, միւտախէլէ իտէր : Պու մագուլէ տաւալարըն իսթիմաինտէն էվվէլ, ըէյիսի մահքէմէ թարաֆընտան, պէհէմէհալ, օ մահքէմէնին տայիրէսինտէ պուլունան միւտտայի ումումի վէ եա մուալլինինէ, էվրադը թէպլիլ իտիլիր :

66. Ալթմըշ պէյինճի մատտէտէ կէօսթէրիլէն խուսուսաթտան մատաա հուգուգ մահքէմէլէրինտէ, տէրտէսթի բույնէթ օլունան տաալիլիէն, քէնտի վաղիֆէսինէ միւթաալիլի գըսմընը թէֆրիլիլիլ, միւտտայի ումումի, հէր նէվի տաալիլի էվրադընը, մահքէմէտէն թալէպ իտէպիլիր :

67. Միւտտայի ումումի վէ եա մուալլինի, քէնտիլինէ էվրադը թէպլիլ օլունան տաալիլիէ, միւտախէլէ իտիպ իթմէնէնէնէլինի, նիհանէթ սէքիլ կիւն գարֆընտա, թահիլրէն ըէյիսի մահքէմէնէ պէեան իտէր :

68. Միւտտայի ումումի, պիր տաւաեա, քէնտի թարաֆընտան միւտախէլէ օլունանսընա իւզոււմ կէօրմէսէ պիլէ, օ տալանըն հիւքմիւ վիրիլմէգտէն էվվէլ, միւտտայի ումումի վէ եա

(1) Վիւճուհ, ճիհէթլէր :

(2) Պէր, խայրէթ, սէվապ :

(3) Րէպի հաթիֆ, վէ էշնիւեա ան էլ հիւքքեամ, եանի, պիր տաալատա, միւտտաի վէ եախօտ միւտտաի ալէյ թարաֆընտան, մէճիստէ պուլունան հաքիմ ալէյհիտէ :

«պանա գարըն գարադը վար տըր» տէնէրէք պէեանը իթիրադ իտէր իտէ, վէ քէզալիք հաքիմէր ալէյհիտէ իլթիքեանա գըլաթ իլլէր իտէ, տիմէք տիր :

(4) Մահմուր, աղլընճա էօղրիւ պուլունան շախս :

մուսուլմաններն, իսթիմա օլունմասընա, մահքէմէ թարաֆընտան գարար վիրիւլէպիլիր, վէ միւտաաայի ումումի վէ եախօտ մուսուլմանի, պիր տավանա խարիճ էզ վազիֆէ միւտախէլէեէ գընամ իտէրլէր իսէ, ալէագատարլարըն թալէպի իւզէրլինէ, մէննի միւտախէլէեէ տախի, մահքէմէճէ գարար վիրիւլէպիլիր :

69. Պիր տավանա, միւտաաայի ումումի, միւտախէլէ իյլէեէճէք օլտուդու հալտէ, օ տավանըն եէվմի ըույեէթի, միւտաաայի ումումինն, ինզըմամը ⁽¹⁾ ըէյի իլէ թայեխն օլունուր :

70. Միւտաաայի ումումինն միւտախէլէսինի իճապ իտէն տավալարտա ալէագատը օլան էչխաս, սուլճ թալիդիլլէ թէսվիեէյի միւնաղաա իթսէլէր պիլէ, պունուն զըմնընտա, հուգու ումումիյեէեէ խալէլ կէլէմէզ :

71. Միւտաաայի ումումիլէր, միւտախէլէ իթտիլլէրի տավալարտա, պէհէմէհալ թարաֆէյն մուվաճէհէսինտէ պէեանը էֆըեար իթմէլլէ պէրապէր, խիւլասայի իթիրաղաթ վէ էտիլլէսինի ⁽²⁾ լայիհա իթասըլլա, մահքէմէեէ պէեան իտէրլէր. պունլար, հիւպիր սէպէպլէ, մահքէմէնն միւզաքէրէսինտէ հազըր պուլունամանաճազը միսիլու, իթայի ըէյտէ տախի, իշթիրաք իտէմէզլէր :

72. Միւտաաայի ումումիլէր, միւտախէլէ իթտիլլէրի տավալարտա տայիլ, մահքէմէնն վիրտիկի գարարլարը, ուսուլի մուհաքէմէ գանունունտա միւնտէրիճ շէրայիթէ թէվֆիդան, իսթինաֆ վէ թէմիլզ իտէպիլիրլէր. անճագ, շէրայիթի իսթինաֆիեէ վէ թէմիլզիյեէնն, քէֆալէթ վէ թէմինաթա տայիր ահքեամընը, իֆատան իսթինա օլունուրլար. Ալթմըզ պէշինճի մատտէ մուճիպլինճէ հուգուգու ումումիյեէեէ թաալիւզ իտէն ահվալտէն տօլանը, միւտաաայի ու

մումինն միւտախէլէ իտէճէկի խուսուսաթ հագգընտա, իսթինաֆ վէ եա թէմիլզ տավալարըն նէթիճէսինէ, ալէագատարլար թապի տիր. ֆագաթ թարաֆէյնի մէվճուտ օլուպ տա միւտաաայի ումումինն, եալընըզ հուգուգու ումումիյեէեէ մուհաֆաղա իչին միւտախէլէսի իճապ իտէն տավալար հագգընտա, մահքէմէտէն վիրիլէն գարարա, թարաֆէյն իթիրաղ իթմէսէ պիլէ, միւտաաայի ումումի իսթինաֆ վէ եա թէմիլզ իտէպիլիր, վէ միւտաաայի ումումի թարաֆընտան, իգամէ օլունան իսթինաֆ վէ թէմիլզ տավալարընըն նէթիճէսինտէն ալէագատարլար, իսթիֆատէ իտէմէզլէր :

73. Միւտաաայի ումումի, մէհմուր պուլունտուդու մահքէմէտէն սուտուր իտէն քեաֆիէյի հիւքմիլէրին իճրասընա նէզարէթ իտէր :

ԻԻԶԻԻՆՃԻԻ ՊԱՊ

ԱՏԼԻԵԷ ԹԷՖԹԻՇ ՄԷԷՄՈՒՐԼԱՐՆՈՐՆ ՍՈՒՐԷԹԻ ԻՆԹԻԽԱՊ ՎԷԹԱՅԵՆԼԷՐԻՑԼԷ ՎԱԶԻՖԷԼԷՐԻ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ՄԷՖԷՐԷԼԷԼԷՆ «ՊԷՐԷԻ ԻՆԷԻՏԱՊ ՎԷ ԲԱՅԷԼԷՐԻ

74. Թաշրա մէհաքիմի նիզամիյեէսինն, մուամէլաթը ումումիյեէ վէ խուսուսալիյեէսիլլէ, ահվալ ու հարաքեաթընը, ալէտ տէվամ մուայեէնէ վէ թէֆթիշ իլէ, ումուրու աուլիյեէնն հիւմնի ճէրէեանընա մուխալիֆ, վէ գանուն ու ուսուլէ մուղայիր ահվալըն, թահգըզը զըմնընտա, հէր վիլաեէթ տայիրէսի իչին, Ատիեէ նէզարէթինն թագըրի իւզէրլինէ, պա

(1) Ինզիմոմ, գամիմ, իլավէ :

(2) Էպիլէ, տէլիլէր, իսպաթլար :

իրատէյի Սէնիյեէ , պիրէր միւֆէթ-
թիշ թայեխն օլունաճադ տըր : Վէ իս-
թանպօլ տախի , միւլնադաթըյլա ,
պիր վիլաեէթ իթիպար օլունարադ ,
պիր միւֆէթթիշ պուլունաճադ տըր :

75. Թէֆթիշ մէհմուրիյեէթինէ ,
թայեխն օլունաճադ զէվլաթ , պիլծիւմ-
լէ գալանինի հուգուգըյեէ վէ ճէզա-
իյեէ իլէ , ուսուլի մուհաբէմաթա , վու-
գուֆու թամմը օլմաղլէ պէրապէր ,
տէվլէթճէ հէր սուրէթլէ իթիմատա
շահան պուլունաճադ մէշրութ տուր :

ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ՄԵՖԵՐԵՆԵՆԻ ԷՄԵՆԵՔԷ

76. Թէֆթիշ մէհմուրլարը , սէյեար
(¹) օլուպ , տայիրէյի մէհմուրիյեէթլէրի
տախիլինտէ պուլունան մէհաքիմի նի-
զամիյեէնին ճիւմլէսինի , տայիմա տէվր
ու թէֆթիշ մէհպուր օլաճադլար տըր :

77. Միւֆէթթիշ , մահքէմէլէրէ , հէր
նէ վազըթ իսթէր իտէ , տուխուլ իլէ ,
էվլէյլա , հէյեթթի մահքէմէնին վազըթ
ու զէմանընտա տէվլամ , վէ մէսալիհ
ու տաալիյի հիւանի բույեթէ տիգ-
գաթ ու իշթիմամ իտիպ իթմէտիկինի ,
սանիեա , մուհաբէմաթ վէ միւզաքէ-
րաթ , վէ միւթէֆէրրիաթընըն , գալա-
յիտ ու ուսուլի նիզամիյեէսի իւզըէ , ճէ-
րէեան իտիպ իթմէսփիկինի , սալիսա ,
ճէլպ ու իհզար , վէ թէֆհիմ ու թէպ-
լիդի գարար քէյֆիեէթլէրինին , ուսուլի
մուհաբէմէեէ թէվֆիգան , իճրա օլու-
նուպ օլունմատըղընը , բապիա , թէ-
տալիլլէտէ նէ մըգտար տաալի վէ մէ-
սալիհ օլուուղունու , խամիսա , մահ-
քէմէնին ումուրու թահրիբիյեէ վէ
գուեուտիյեէսինին սուրէթի ճէրէեա-
նընը , սատիսա , իլամաթ ու վէսա-
եիգ (²) խարճլարըյլա , ըիւսումու թահ-
սիլիյեէնին , մուամէլաթը ճարիյեէ վէ
գուեուտիյեէսի ուսուլ ու նիզամաթը
մախսուսունա թէվֆիգ օլունուպ օ-

լունմատըղընը , վէլհասըլ , մահքէմէ-
նին , պիլծիւմլէ մուամէլաթ ու ահ-
վալընը , մուայեէնէ վէ թէֆթիշ ի-
տէճէք , վէ մուհաքէմէ վէ միւզաքէ-
րէ օլմատըղը վազըթլարտա , մահ-
քէմէնին , էվրադ ու գուեուտունու
տախի , բույեթ ու մուայեէնէ իտէ-
ճէլլէրի կիպի , քէթէպէյի մէհաքի-
մին , վէ իճրա մէհմուր , վէ մուա-
վին , վէ միւպաշըրլարընըն , իֆայի վա-
զիֆէտէ , գուսուր իտիպ իթմէտիլը-
լէրինի տախի , թէֆթիշ ու թահգըգ
իտէճէք տիր :

78. Ասհապը տաալի , հէր գանդի
սընըֆ վէ սըֆաթտա պուլունուր ի-
սէ պուլունսուն , մէհաքիմճէ ահատ-
տի թարաֆէյն հադգընտա , մուամէ-
լէյի թարաղիմիյեէ , վէ եա պիլաքս
մուամէլէյի թահգըրիյեէ իճրա օլուն-
մամասընա , վէ պիլինին իֆատէսինի
թաստիգ , վէ եախստ միւտաֆաանը
թէէյեիտ եօլունտա , աազա թարա-
ֆընտան սէօզ սէօյլէնմէմէսինէ , միւ-
ֆէթթիշլէր թարաֆընտան տիգգաթ
օլունաճադ տըր :

79. Մէհաքիմի նիզամիյեէնին , մու-
հաքէմաթ ու միւզաքէրաթըյլա հիւքմ
ու գարարլարը հադգընտա , վէ պիլ-
ծիւմլէ , վազայիֆ ու մուամէլաթը տա-
խիլիյեէլէրինէ միւթաալիգ խուսուս-
լարտա , միւֆէթթիշլէր , հիւքիւմլէթի
իճրաիյեէ մէհմուրլարը , վէ սայիրլէ-
րի թարաֆընտան , միւտալսէլէ վէ իճ-
րայի նուֆուզ օլունուպ օլունմատը-
ղընը , թահարրի վէ թահգըգ իտէ-
ճէլլէր տիր :

80. Միւֆէթթիշլէր , թէֆթիշինէ
մէհմուր պուլունտուգլարը խուսուս-
լարտա կէօրտիլլէրի սույի ահվալ ու
հարաքեաթըն մէննի վուգուլինի , ի-
ճապ իտէնլէրէ , թահրիբէն իսթար ու
թավսիեէ իլէ , Ատիյեէ նէզարէթինէ
տախի պէեանը քէյֆիյեէթ իտէճէք-
լէր տիր :

(¹) Սէյեար , տօլաշըճը :

(²) Վէսայիէ , էվրազլար :

81. Միւֆէթթիլէր, հաքիմիք սըֆաթընը հայիդ, վէ ֆապը տաալիտէ, ըէյ վիրմէկէ մէէզուն տէյիլլէր տիր: Մուհաքէմէ վէ միւզաքէրէ էսնասընտա պուլունաւար պիլէ, ինթար վէ եախօտ իթայի ըէյ իթմէյիպ, ֆագաթ, մէշհուտլարը օլան ահվալ իւզէրինէ իզթիզա իտէն իթարաթ ու թէնպիհաթը, այրընա իծրա իտէնէքլէր տիր:

82. Մուհաքէմաթըն, ուսուլի մուհաքէմէ գանունունա թէվֆիդան, սուրէթի ալէնիյէտէ, վէ միւզաքէրաթըն սուրէթի խէֆիյէտէ իծրասընա, միւֆէթթիլէր թարաֆընտան, տիգգաթ օլունաճագ տրր:

83. Միւֆէթթիլէր, միւտտէթի մահրիւմէլէրինտէն զիեատէ, վէ եախօտ խիլաֆը գանուն, հապս իտիլմիշէշխաս պուլունուպ պուլունմատըղընը, վէ հապսիանէլէրին, ուսուլի իտարէյի տախիլիյէլէրի, վէ մահպուսին հագգլարընտա, մէէմուրլարընըն մուամէլէլէրի եօլունտա օլուպ օլմատըղընը, վէ հապսիանէլէրին մէվգըլարը, հըֆը սըհէթ գայիտէյի ումումիյէսինէ, մուվաֆըղ պուլունուպ պուլունմատըղընը, թահգըղ իշին, հապսխանէլէրի եօգլամա իտէնէքլէր տիր:

84. Միւֆէթթիլէրին, վաղիֆէլէրի տախիլինտէ, իծրա իտէնէքլէրի թէնպիհաթ իսգա օլունմագ⁽¹⁾, վէ եախօտ մէնն իլլէտիքլէրի հալլէր, թէքէրիւր իլլէր իտէ, թարաֆլարընտան, Ատլիէնէ նէզարէթինէ իշար օլունաճագ տրր:

85. Միւֆէթթիլէր, վուգուաթըն ճէզալիյէտէն տօլանը, միւթթէհուլէր հագգընտա, մահքէմէէէ իթատըլաղմ կէլէն ժուրնալլար, վագթ ուզէմանըյա վիրիլմէտիկի, վէ ուսուլի իսթինթագ եօլունտա ճէրէեան իթմէտիկի, վէ մահքէմէնէ վուգուալ կէօ-

րիւնէն թահգըղաթ վէ թէտըղգաթըն, վէ եախօտ իսթիլամ վէ թէֆէրրիւաթընա տայիր, հիւքիւմէթի մահէլլիյէէէէ թահրիլէն վագը օլան իսթարլարընըն, պիլա թէէթիլ⁽²⁾ իճապը իծրա օլունմատըղը թագտիրտէ, քէյֆիէթի, Ատլիյէնէ նէզարէթինէ ինհա վէ իշար իտէրլէր:

86. Մէհաքիմին վազայիֆի տախիլիյէսինէ, վէ բուէսա վէ աազասընըն իսթիգլալը⁽³⁾ գանունիյէսինէ թօգունուր սուրէթտէ, հիւքիւմէթի մահէլլիյէէ մէէմուրլարը թարաֆլարընտան, միւտախէլէ վուգուլնտէ, միւֆէթթիլէր, քէյֆիյէթի տէրհալ Ատլիյէնէ նէզարէթինէ պէեան ու ինթարա մէճպուր տուր:

87. Տաալիյի հուգուգըյէէ վէ ճէզալիյէնին իսթիտանամէսի, վէ էվրագը, մէրճաի⁽⁴⁾ օլմանն մէհաքիմ ու մէճալիտէ, հալալէ իտիլմէք, վէ մահքէմէնին ըէյի վէ գարարը օլմատըղը հալտէ, ատէմ իհզար օլունմագ, վէ եախօտ պիր քիմնէ, պիլա մուճիպ, ախգ ու թէվգըֆ, վէ եա քէֆալթթթալի, վէ եա սայիր սուրէթլէ թագէիգ⁽⁵⁾ գըլընմագ կիպի, գալմանն ու նիզամաթը ատլիյէէէէ մուզայիր ահվալ վուգուլնտէ, միւֆէթթիլէր, հիւքիւմէթի մահէլլիյէէէէ, իսթարը քէյֆիէթ, վէ եօլուզլուզուն մէննիւնի թալէպ իթմէքլէ պէրապէր, քէյֆիյէթի, Ատլիյէնէ նէզարէթինէ իշար իտէնէքլէր տիր:

88. Մէհաքիմի նիզամիյէտէն վիլիլէն իլամաթ ահքեամը, թէնֆիլ⁽⁶⁾ ու իծրա օլունմատըղը, վէ եա զիեատէ վէ նօգսան իծրա վուգու պուլտուզու, վէ եախօտ իլամաթըն իծրայի ահքեամը սըրապընտա, մահքիւմալէյին իսթինաֆ վէ եա թէմէիդի տալա իթմէք սալահիյէթլէրի-

(1) Իսգա օլունմագ իտէ, եանի տիգգաթ վէ իծրա իտիլմէզ իտէ:

(2) Պէլա Թէէթէր, կիճիքտիրմէքսիզին:

(3) Իսթիլլալ, հուգուգ:

(4) Մէրճաի օլմանն, եանի վաղիֆէսի տախիլինտէ պուլունմանն:

(5) Թագէիգ, սըգալարմագ, գօվալամագ:

(6) Թէնֆիլ, իծրա իթմէք, մէրի գըլմագ:

նէ մանի օլապիլէճէք ահվալ ու մուա-
մէլաթ վուգուա կէթիլիլիլի անլա-
շըլաղըլ թագաիրաէ, միւֆէթթիլէր,
հիւքիւմէթի մահէլլիյեէէ, իթարը
քէյֆիլիլէթլէ պէրապէր, Ատլիէնէ նէզա-
րէթիլիլէ, պէնանի հալ խտէճէլլէրաիր :

89. Միւֆէթթիլէր, տաավիլիլէ-
էէ վէ չիքեանաթը աոիլիլիլէ տա-
յիր, իսթիտանամէ վէ արղուհալ,
գապուլ խտէմէղլէր : Փագաթ, իշթի-
քեա, ան էլ հիւքքեամ գաիտէսիլիլէ
մուվաֆըգ սուրէթտէ, քէնտուլլէրիլիլէ
չիքեանէթնամէ վիլիլիլիլի թագաիր-
աէ, օ չիքեանէթնամէ, պիր մահքէ-
մէյի իպթիտաիլիլէ հէյեթիլի, վէ եա
աաղասընտան պիրի հագգընտա խտէ,
օլ մահքէմէսիլիլ թագալի օլտուղու իս-
թիլիլիլէ մահքէմէսիլիլէ հալալէ օլուն-
մագ, վէ նէթիլիլէսի, թարաֆընա պէ-
եան գըլընմագ իւզըրէ, վիլաէթ, վէ
եախօտ միւթէսարըլլըգ ճանիպիլիլէ,
վէ մահքէմէյի իսթիլիլիլիլիլիլէ հագ-
գընտա խտէ, մահքէմէյի թէմիլիլէ
հալալէ օլունմագ իւզըրէ, Ատլիլիլէ
նէզարէթիլիլէ իրաալ ու պէեանը հալ
խտէլլէր :

90. Միւֆէթթիլէր, մէհաքիմի նի-
ղամիլիլէ բուէսասը իլէ, աղա վէ սա-
յիր մէհմուրըրտան ումուրու մէհմու-
րէսիլիլէ, պիհագգ իֆաեա միւգթէտիր
օլմանանլարըն, վէ գըրգ աօգուղուն-
ճու մատտէ մուճիպիլիլէ, աղլի լա-
ղըմ կէլէն հիւքքեամըն, ահվալ ու
քէյֆիլիլէթընը, տէլայիլիլիլէ, Ատլիլիլէ
նէզարէթիլիլէ պիլիլիլէճէլլէր տիր :

91. Միւֆէթթիլէր, մահքէմէտէ
պուլունան էվրագտան պաղըլարընա,
հասալ էլ վաղիֆէ, քէսալի իթթիլա (1)
իթմէք իսթէտիլլէրիլիլի հալտէ, սուրէ-
թի մուսատտագալարընը (2), մահքէ-
մէսիլիլէ ըէյիլիլիլիլէ, ըէսմէն թալէպ ու
ալսղ խտէճէլլէր տիր :

92. Միւֆէթթիլէր, իշպու Փապլտա
միւնտէրիլիլէ մէվատտ հագգընտա Ատ-
լիլիլէ նէզարէթիլիլէ կէճուտէրէճէլլէրի
մուհարրէրաթտան պաշգա, հարա-
քեաթ ու իճրաաթը միւպէյիլիլէ (3) պիր
էէվմիլիլէ տէֆթէրի թուլուպ, անըն
խիւլասաաընը հալի, իւշ պյտա պիր
լայիհա թանղիմ վէ իրաալ խտէճէլլէր
տիր :

93. Միւֆէթթիլէր, նիղամաթը Ատ-
լիլիլէսիլիլէ, իճրայի ահքեամընտա, սու-
ուպէթ (4) ու միւշքիլաթը միւսթէլ-
ղիմ ահվալ կէօրտիլլէրիլիլէ, Ատլի-
լիլէ նէզարէթիլիլէ իշար իլլէնէճէլլէր
տիր :

94. Մէհաքիմի նիղամիլիլէ տայիր
սէլիլիլէ (5) չէվվալ, սէնէ 1288, վէ ֆիլ
30 քեանուսիլիլէ էվվէլ, սէնէ 1287 թա-
րիլիլիլէ, նէշը ու իլան օլունմուշ օլան
նիղամիլիլէսիլիլէ հիւքմիւ, իշպու գա-
նուն իլէ միւնֆէսէ խ իլ :

ՄԱՏՏԵՅԻ ՄԻՒՆԶԱՄԷ

Նիւվապը (6) չէրիլիլէ, հիլի ինթիլա-
պընտա, մէհաքիմի նիղամիլիլէ ըիեա-
սէթլլէրիլիլէ լաղըմ օլան սըֆաթ ու չէ-
րայիլիլէ գանունիլիլէսիլիլէ հայիլ օլտուգ-
լարընա տիրգաթ ու նէզարէթ իթ-
մէք իւզըրէ, մէճիլիլիլէ ինթիլիլիլէ հիւք-
քեամը չէրիլիլէ, Ատլիլիլէ նէզարէթիլի-
տէն պիր մէհմուր պուլունուր :

ՈՒՍՈՒԼԻ

ՄՈՒՀԱՔԷՄԷՅԻ ՀՈՒԳՈՒԳԸՅԵՆ Գ Ա Ն Ո Ւ Ն Ո Ւ

ՇՈՒՐԱՅԻ ՏԷՎԼԷԹՏԷՆ ԹԱՆԶԻՄ
ՕԼՈՒՆԱՆ ՄԱԶՊԱԹԱՆԸՆ ՍՈՒՐԷԹԻ ՏԻՐ :

Մէհաքիմի ումուլիլիլէյի նիղամիլի-
լիլէսիլիլէ, մէվատտը հուգուղըյիլիլէյի բուլ-

(1) Ինթիլա, վուգուֆ, մալիւմաթ :

(2) Մուսատտագ, թատտիգ գըլընմուշ օլան :

(3) Միւնֆէսէ, պէեան խտիլիլէ :

(4) Մուսապէլ, կիւճիլիլէ :

(5) Սէլիլ, աեըն սօն կիւճիլիլէ :

(6) Նիւվապ, նայիլիլէր :

եւթ վաղիֆէսիյէ միւքէլլէֆ պու-
բունան գըամընըն, ուսուլի մուհարէ-
մաթընա տայիր, Մէճէլլէ ճէմիյե-
թինտէն, իւշ եիւզ պիր մատտէյի
հավի գալէմէ ալընան լայիհայի գա-
նունիյեէ, մահրէմէյի թէմեիզի հու-
գուգ ըէյիսի ֆաղիլէթլու Րամիլ է-
ֆէնտի իլէ, աղասընտան սատտէթլու
Շէֆիլգ էֆէնտի հաղրէթլէրի հաղըր
օլտուգլարը հալտէ, Շուրայի տէվլէթ
հէյեթթի ումումիյեէսինտէ գըաաթ,
վէ պու սըրատա, Շուրայի տէվլէթին
էվայիլի թէշէքքիլինտէ ճէմ ու թէր-
թիպ իտիլիպ, հէր նատըլ իտէ, մէվ-
գըրի իճրանէ գծուլմամըշ, վէ պու
քէրէ, Մէճէլլէ ճէմիյեթինճէ էսաս
իթթիլսաղ օլունմուշ օլան ուսուլի մու-
հարէմաթ գանունու լայիհասընա, վէ
ինտ էլ իճապ, Պըանտա գալանինի
մէճմուսպընա, իսթիլատէյի⁽¹⁾ մա-
լիւմաթ գըմընտա, միւրաճաաթ օ-
լունտա :

Պէեանէ հաճէթ օլմատըղը իւզրէ,
մէհարիմճէ հէր նէ ըիւթպէ իլթիլա-
մը ինթիլամ ու առայթթ օլունտա,
ալէլ ումում մէհարիմին թէալիլէյի
հուգուգու իպատ⁽²⁾ էմիլի էհէմիլնտէ
իթթիլսաղ ու թէպալիյեթթիտէճէք-
լէրի պիր գաիտէյի մութարըրտա⁽³⁾
վէ միւքէմիլլէ օլմատըղճա, ումուրու
ատիլիյեթթի, տէրէճէյի մաթլուպէեէ
իսալ, միւսթէհիլ⁽⁴⁾ օլուպ, մէվզուի
պահս⁽⁵⁾ օլան գանունուն եաբըլմա-
սըյլա, շու իսթիհալէ⁽⁶⁾, իմքեանէ
միւնգալէպ⁽⁷⁾ ու միւթէհապվէլ օլա-
ճաղը տէրքեար, վէ մէհարիմի մէր-
գումէտէ, գանունու մէզպուրուն թան-
դիմինէ տէկին, սուրէթի մուվագգա-
թատա, ուսուլի մուհարէմէյի թիճա-

ընթ նիղամնամէսի ահրեամը մէրի իւլ
իճրա իտէ տէ, պու գանուն, ապէն,
եալընըղ մէվատտը թիւճարիյեէ իչին
եաբըլմըշ օլտուգու ճիհէթլէ, մէվատ-
տը ատիլիյեթթի հուգուգըյեէեէ, առէ-
մի.քիֆանէթի⁽⁸⁾, պիլթթէհըրիպէ ան-
լաշըլտըղընտան, գանունու անֆ իւլ
պէեանըն⁽⁹⁾, սիւրաթը թանդիմինտէ
օլան լիւզում ու էհէմիլիյեթթ, աշի-
քեար տըր :

Տէրտէսթի թէրթիպ ու թանդիմ օ-
լան ուսուլի մուհարէմէյի ճէզալիյեէ
գանունունտան թէմեիլ օլունմադ-
իւզրէ, մէվզույի պահս օլան գա-
նուն լանիհասը, Ուսուլի Մուհարէ-
մէյի Մէտէնիյեէ իւնվանը մախսու-
սույլա թէվսիմ օլունմուշ, վէ պիր
մուգատտէմէ իլէ, տոգուզ պապա,
վէ էպվապը մէրգումէնին պաղըրա-
րը, ֆուսուլի⁽¹⁰⁾ միւթէատտիտէեէ
միւնգասէմ օլարագ, հավի օլտուգու
մէվատտ, վահիտէն պատ վահիտ գը-
րաաթ, վէ ահրեամ ու իպարաթը
իւզէրինէ, միւտալլէյի⁽¹¹⁾ էֆրեարա
միւպատտէրէթ իտիլմիշ տիր :

Մէվատտը ումումիյեէեէ տայիր պի-
րինճի պապտէ, թէշէքիլի մէհարիմ
գանունունա թէալիլգ իտէն պաղը
մէվատտ, պուրատան չըգարըլըպ, վա-
ղայիֆի տախիլիյեէ պէեանընտա օլան
պապը սանինին հավի օլտուգու մէ-
վատտըն պիր թագըմը այնէն, վէ պա-
ղըսը տախիլիպալէճէ ճիւզի թասհի-
հաթ իճրասըյլա գապուլ օլունարագ,
մէպատիլի⁽¹²⁾ տալա հագգընտա պու-
լունան պապը սալիսէ կէշիլտիքտէ,
իսթիտալէրէ տայիր օլան ֆասլը էվ-
վէլինին շամիլ օլտուգու մէվատտ ճիւմ-
լէսինտէն, եիկիրմի պէշ պին զուրուշ-

(1) Ինթիլապ, արթըրմադ :

(2) Իպար, իպատուլլա, ահալի, իսաղ :

(3) Մուլարըր, պիր թարգմտ օլան :

(4) Միւթէհիլ, միւմքին օլմանան :

(5) Մէվզուի պահս օլան, պահս իտիլմէքտէ
պուլունան :

(6) Իսթիհալէ, միւմքին օլմամադ :

(7) Միւնգալէպ, տէյիլիլմիշ :

(8) Արեֆ էֆէնէլ, էվիլրմէզ մէրթէպէտէ :

(9) Անֆ իւլ պէեան, մուգատտէմ պէեան օ-
լունան :

(10) Ֆուսուլ, ֆասլար :

(11) Միւտալլէ, թէզէքքիլ :

(12) Մէպատիլ, մէպտէլէր :

տանն եօղարը օլանն տալալարտա , թա-
րաֆէյնին սուրէթի իտտաա վէ միւ-
տաֆաալարընը , վէ տէլայիլինի , մահ-
քէմէեէ պէեանն իթմէկէ մէճպուրիյ-
եէթինի , վէ իշպու լաեհհաեը թադ-
տիմ իթմէտիքճէ , խաամինին իհզա-
րըյլա , մուհաքէմէնին իճրասընը թա-
լէպ իտէմէեէճէկի մէգալաթընը ⁽¹⁾
հալի պուլունանն եհիկիրմինճի մատտէ
իւզէրինէ պահա ու միւզաքէրէեէ կի-
րիշիլմիշ տիր :

Նազարը ⁽²⁾ մահքէմէտէ , տալանըն-
քիշիւկիւ պիւեհիւկիւ օլմանարագ ,
հէր նէվի ալաճագ վիրէճէք տալա-
լարը , պիր գանուռն իլէ բույեթ ի-
տիլմէքտէ , վէ ճիւմէսի հագգընտա ,
պիր սիեադտա թէտգըգաթ իճրա
գըլընմագտա օլմասըյլա , լաեհհա
վիրմէք հագգընըն , եհիկիրմի պէշ պին
ղուրուշտանն զիեատէ ալաճաղը օլան-
լարա հասըր ⁽³⁾ , եանի , խալգա մահ-
քէմէճէ , գըյմէթի չօդ օլանն տալա-
լարըն , գըյմէթի օ տէրէճէտէ օլմա-
եանն տալալարտան , տահա միւհիմմ
թուլթուլտուղու հագգընտա պիր ֆիքր
իթասը , միւնասիպ օլամանաճաղը մի-
սիլլու , ֆըգըրայի ախիրէ տախի , թաշ-
րատա օլուպ տա , օգումագ եաղմագ
պիլմէեէն , վէ եախօտ եաղըճը պու-
լամանալարըն , իզաայի ⁽⁴⁾ հուգու-
գունու միւսթէլլիմ կէօրիւնտիւկիւն-
տէն , տալա սահիպլէրինին , ալէլ իթ-
լագ ⁽⁵⁾ , լայիհա վիրմէսինէ միւսաա-
տէ կէօթէրիլմէսի , վէ մէգըիւր ֆըգ-
րայի ախիրէնին քեամիլէն իխրաճը
գարարաշտըրըլարագ , օ եօլտա թա-
տիլաթ ⁽⁶⁾ իճրա օլունմուշ , վէ թա-
րաֆէյնին սուրէթի ճէլպ վէ իհզարը
հագգընտաքի ֆասլը սանիւի թէշթիւ
իտէն մէվատտ ճիւմէսինտէն պուլու-

նանն եհիկիրմի տէօրտիւնճիւ մատտէտէ
տախի , տալմէթիյեէ բուսուլալարը-
նըն , պիր մէմէքէթտէ , էքսէրիյեէթլէ
միւսթամէլ օլանն լիսանճա թահրիրի-
նէ ճէվաղ ⁽⁷⁾ կէօթէրիլմիշ իսէ տէ ,
պու սուրէթ , Գանուռու էսասիտէքի ,
տէվլէթին լիսանը ըէսմիսինին թիւրք-
ճէ օլտուղու սէրահէթինէ մուխալիֆ ⁽⁸⁾
օլաճաղընտանն պաշգա , ահալիսի մի-
լէլի ⁽⁹⁾ միւսթէլիֆէտէն իպարէթ օ-
լանն մէմէքէթլէրտէ , պիր չօդ շիքեա-
եաթա սէպէպիյեէթ վիրէճէկիւնտէն ,
օնա տայիր օլանն ֆըգըրա , թայ ⁽¹⁰⁾ ու
իխրաճ իտիլմիշ տիր :

Մուհաքէմաթա տայիր օլանն պապը
րապիին , մէհաքիմի նիզամիյեէտէ ,
մուհաքէմաթըն ալէնի օլմասը , վէ ու-
մուրու զապըթանըն սուրէթի իճրասը
հագգընտաքի ֆասլը էվլէլի մէվատ-
տընտանն պաղըլարընճա , թահիհհաթը
ճիւզիյեէ իճրասըյլա , թարաֆէյնին
մուհաքէմէեէ կէլմէլէլի , վէ տալա-
նըն սուրէթի բույեթի պէեանընտա
օլանն իքինճի ֆասլա կէշիլտիքտէ , հա-
վի օլտուղու մէվատտ ճիւմէսինտէն
պուլունանն գըրգ իւշիւնճիւ մատտէտէ
մէհաքիմի նիզամիյեէ մէմուրլարըն-
տանն հիշ պիրինին , քէնտու վէ գէվճէ-
սինին , տպա ու էճտատ , վէ էվլատ
ու ահֆատը ⁽¹¹⁾ տալալարընտանն պաշ-
գա , տաալի վէքեալէթինտէ պուլու-
նամամալարը մուհարըր օլմալլէ , պու
մատտէնին էսնայի միւզաքէրէսինտէ ,
եա ալէլ ումում մէհաքիմի շէրիյեէ վէ
նիզամիյեէ մէմուրլարընըն , եախօտ
մէհաքիմի նիզամիյեէ մէմուրլարընըն ,
եալընըզ մէհաքիմի նիզամիյեէտէ , իճ-
րայի վէքեալէթտէն մէնն օլունմասը ,
խալալաթըրը ⁽¹²⁾ վարիա օլմալլէ , օլպապ-
տէ պիր չօդ միւտալմէլէլի էֆքեար օ-

(1) Մէհալա , սէօղլէր , քէլամլար :

(2) Նազար , պաղըլ , կէօղ , նէզտ , հուգուր :

(3) Հասր , հուտուտ իշինէ ալմագ :

(4) Իլաա , զայպ իթմէք , թէլէֆ իթմէք :

(5) Ալէլ էլլա , մուլալագ :

(6) Թաապիլա , խաֆիֆլէթմէքլիք :

(7) Ճէվաղ , ճայիլ :

(8) Մուխալիֆ , գըտտ , գարըլ օլան :

(9) Մէլէլ , միլլէթլէր :

(10) Թայ , չըգարմագ :

(11) Ահֆա , թօրուլար , հաֆիտլէր :

(12) Խալալաթ , խաթըրլար , ֆիրքլէր :

լունտուգտան սօնրա, մէհաքիմի շերիյ-
նէ մէհմուրլարընըն, մէհաքիմտէ իճ-
րայի վէքեայէթ իթմէլէրի մէհն խտիլէ-
մէյիպ, ֆազաթ մէհաքիմի նիզամիյեէ
մէհմուրլարընըն կէրէք շերի, կէրէք նի-
զամ մահաքէմէրինտէ վէքեայէթ իթ-
մէլէրի միւնասիպ օլամտեհադընտան,
մատտէյի մէգըրլէնին, հալիյէ իպ-
գասընա, էքսէրիյեէթլէ գարար վիւրիւ-
միշ, վէ էսպապը հիւքմ հազգընտա օ-
լան ֆասլը սալիս իլէ, թէտգըզը խաթթ
ու խաթէմէ տայիր ֆասլը րապիին,
պազը մէվատտը, ճիւղի թասհիհ իլէ
գապուլ օլունարադ, զարար ու զիեան
տավալարը հազգընտաքի մէվատտը
շամիլ օլան ֆասլը խամիսէ կէլինտիքտէ,
մէվատտը մէգըրլէտէն եիւզ օն ի-
քինճի մատտէտէ, մէտեուունուն վէֆա-
թընտա, կիւզէշթէնին միւնգաթի օ-
լանադընտա տայիր պիր ֆըզրա միւն-
տէրիճ իսէ տէ, մէտեուունուն վէրէսէ-
սի, թէրէքէսինէ վազը եէտտ իթմիշ
իքէն, թարիսի վէֆաթընտա, կիւ-
զէշթէնին գաթ խտիլմէսի, տաեին⁽¹⁾
հազգընտա մուճիպի զատը օլանա-
դընտան, վէ շիմտիյէ գատար վէրէ-
սէնին, թէրէքէսէ վազը եէտտ խտիպ
իթմէմէսիյէ, ֆայիլին ճէրէեանը մատ-
տէսի թէպէտտիւլ էյլէմէքտէ, եանի,
վազ իւլ եէտտ օլտուգլարը հալտէ, ֆա-
եիլ էյլէմէքտէ, վէ ագսի թագաիրին-
տէ միւնգաթի⁽²⁾ օլմագտա օլուպ, պու-
մուամէլէ կէրէք տաեինլէր, վէ կէրէք
վէրէսէ հազգընտա ատիլանէ օլտու-
ղունտան, ալես հալիհա⁽³⁾ պիլ իպգա,
ֆըզրայի մէզպուրէ, պիլ էթթիֆագ,
թայ ու իսրաճ խտիլմիշ, վէ միւտաֆաա-
թը⁽⁴⁾ իպթիտայիյեէ պէեանընտա պու-
լունան ֆասլը սատիս իլէ, մուհաքէ-
մաթա միւթաալիլի ֆասլը սապի տա-
իս քէզալիք պազը թաատիլաթը խա-

ֆիֆէ իճրասըյլա գապուլ օլունմուշ
տուր :

Ահքեամը իպթիտայիյեէ հազգընտա
օլան պապը խամիսին, հիւքմիւ վէճա-
հի⁽⁵⁾ վէ զըեապիյեէ տայիր իքինճի
ֆասլընը թէշըլ խտէն մէվատտըն,
պազընը ալէն, վէ պազընը թասհի-
հաթը ճիւղիյեէ իլէ գապուլ օլունա-
րադ, պատէլհիւքմիւ վազը օլան խտտա
վէ իթիրազլարըն ագսամը⁽⁶⁾, վէ սու-
րէթի լույեէթ ու ֆասլը հազգըն-
տաքի պապը սատիսին թէտգըզընտ
կիրիշիլտիքտէ, պապը մէգըրլուոն,
ֆասլը էվիլի հիւքմի զըեապի իւզէ-
րինէ, տէֆի տավա, եանի, իթիրազը
ալէլհիւքմ, վէ ֆասլը սանիսի իթի-
րազ իւլ զայր պէեանընտա օլարադ,
պունլարըն տաիսի հալի օլտուղու մէ-
վատտըն պազըլարը, ճիւղի թասհիհ
իլէ խաթինաֆ հազգընտաքի ֆասլը
սալիսէ կէշիլտիքտէ, պու ֆասլըն պի-
րինճի, վէ լաեիհանըն եիւզ եէթմիշ
իքինճի մատտէսինտէ, մէհաքիմի իպ-
թիտայիյեէտէն, պէշալին զուրուշա գա-
տար, վէ տահա զիեատէ պիր մէպ-
լաղ իւզէրինէ, վէ օլ մըգտար գըյ-
մէթտէ, վէ եա սէնէվի պէշ եիւզ զու-
րուշ իրատ վէրիր էմվալը զայրի մէն-
գուլէ հազգընտա, թէքէվիւն խտէն
տավանա տայիր վիւրիլէն հիւքմէրին,
գապիլի խաթինաֆ օլտուղու մուհար-
րէր իսէ տէ, պու թագաիրճէ, մէգա-
տիրի⁽⁷⁾ մէգըրլէ մատուունտա պու-
լունան տաալի իլին, պապը խաթինաֆ
սէտտ⁽⁸⁾ խտիլմիշ տիմէք օլարադ, հալ
պուրի, պէյն էլ նաա, թէքէվիւն
խտէն տաալիլին էքսէրի, մէպլազը
ճիւղի իւզէրինէ օլուպ, պէշ պին
զուրուշլուգ տավա նատիրէն վուգու
պուլանադը, վէ տէրտէսի թանգիմ
օլան մէհաքիմ գանունու իգթիլա-

(1) Տային, ալանադըլը :

(2) Միւնգաթի, քէշիլմիշ :

(3) Ալէ-հալիհա, էսկի հալի իւզրէ :

(4) Միւտաֆաաթ, միւտաֆաա իթմէքիլէ :

(5) Վէճահի, հազըն օլտուղու հալտէ :

(6) Ագսամ, զընըմլար :

(7) Մէգապի, մըգտարլար :

(8) Սէգաթ էրիլիշ, գաբատըլմիշ :

սընճաւ, մէհաքիմի նիզամիյեհէ, շիմտի-
քի կիպի, մատտուտ վէ մահատուտ գալ-
մաներպ, թէքէսսիւր իտէճէ կի ճիհէթլէ,
պէշ պին զուրուշուգտան աշաղը տա-
վալարըն իսթիմասը ճայիզ վէ միւնա-
սիպ կէօրիւլէմէտիկինտէն, պէշ պին
զուրուշուն, իքի պին պէշեիւզ, վէ պէշ
եիւզ զուրուշուն, իքի եիւզ էլլի զու-
րուշա թէնգիլի պիթթապիպ, մատ-
տէյի մէգըիւրէ, վէ լսեհիհատա, պու-
նա թէֆէրրիւ իտէն տիկէր մէվատտ
օլ վէճհէ թատհիհ իտիլմիշ, վէ եիւզ
սէքսէն իքինճի մատտէտէ, իսթիմասֆ
իշին, տօգսան պիր կիւն թայեհին գը-
լընմըշ իսէ տէ, թէճարիպի վազա-
եա կէօրէ, պու միւտտէթ տախի զի-
եատէ օլտուղունտան, ալթմըշ պիր
կիւնէ ինտիրիլմիշ, վէ ֆապը բապի,
իատէյի մուհաքէմէ շէրայիթի պէեա-
նընտա օլուպ, պունուն հալի օլտուղու
մէվատտ ճիւմէսինտէն օլան իքի եիւզ
սէքիզինճի մատտէտէ, մահքիւմ ա-
լէյին վէֆաթը վուգուինտէ, իատէյի
մուհաքէմէ միւտտէթինտէն պազը օ-
լան էյեամ, միւթէվէֆանըն վէրէսէ-
սինէ հիւքմիւն թէպլիզի թարիխինտէն
պէտ իտէճէկի մուհարրէր օլմասըլլա,
պու պապտէ, ճէրէեան իտէն պահս
վէ միւզաքէրէտէ, չիւնքի, վէրէսէ,
միւթէվէֆանըն հուգուգ վէ սայիրէ-
սինտէն նէ պուլունուր իսէ, անը իք-
թիսապ իտիպ, վարիսիք սըֆաթընը,
հուգուգու մէվրուսէ իւզէրինէ զի-
եատէլիք կէթիլրէմէեճէկինտէն, շու
գաիտէեէ նաղարէն, իատէյի մու-
հաքէմէ միւտտէթինտէն նէ մըգտար
պուլմուշլար իսէ, անտէն իսթիֆատէ
իտէճէքլէրի միւթալմասընա մէսնի,
պու մատտէ պէօյլէճէ եաղըլմըշ իսէ
տէ, մահքիւմ ալէյին իատէյի մու-
հաքէմէ միւտտէթինտէն իսթամընտան
պիր իքի կիւն էվլէլ վէֆաթը հալին-
տէ, վէրէսէսի, պազըյեէյի միւտ-

տէթ զարֆընտա, լաղըմ կէլէն էս-
պապը թէհիյեհէ վէ իքմալ իտէմէեհէ-
րէք, շու հազգտան մահրում օլա-
ճազլարը տէրքեար օլմաղլէ պէրապէր,
վէրէսէեհէ թէվարիւս իտէն հազգ,
իատէյի մուհաքէմէ հազգը օլուպ,
պունուն իշին գօնուլան զէման, անըն
միյեարը ⁽¹⁾ օլտուղու ճիհէթլէ, ին-
թիգալ իտէն հազգըն, թէվապի վէ
լէվազիմինտէն պուլունտուղունտան,
հազգը մէգըիւրուն ինթիգալլէյէ պէ-
րապէր, միւտտէթի մուայեհէնէյի գա-
նունիյեհէնին տախի, պի թէմամիհա
միւնթազըլ ⁽²⁾ օլմասը լաղըմ կէլէճէ-
կի, վէ միւտտէթի իսթիմասֆըն իսթա-
մընտան էվլէլ վէֆաթ իտէն մահքիւմ
ալէյի հազգընտա, իսթիմասֆ ֆաս-
լընտա, պու մաէլտէ պիր մատտէ
մէվճուտ իսէ տէ, իատէյի մուհա-
քէմէ խուսուսու, իսթիմասֆա գըեաս
գապուլ իթմէեհէճէկի ճիհէթլէրլէ,
իատէյի մուհաքէմէ միւտտէթինտէն իս-
թամընտան էվլէլ վէֆաթ իտէն մահ-
քիւմ ալէյին վէրէսէսինէ, հիւքմիւն
թէպլիզի թարիխինտէն իթիպարէն,
միւճէտտէտէն պէտ իթմէսի, էքսէ-
րիյեհէթլէ պիթթէսիպ, օլ վէճհէ
թատհիհ գըլընմըշ տըր:

Պապը սապի. թէմեիզ տայիր օ-
լարագ, ճիւմէյի մէվատտընտան պու-
լունան իքի եիւզ եիկիլմի պէշինճի
մատտէտէ, թէմեիզ իսթիտասը իլա-
մըն իճըայի հիւքմիւնիւ թէեիսի իտէ-
ճէկի մուհարրէր օլուպ, պու իսէ,
գայիտէյի քիւլլիյէյի հուգուգըյեհէ
վէ տիւէյի սայիրէտէ ճէրէեան իտէն
ուսուլէ մուգայիր օլտուղունտան, պու-
նուն օլ վէճհէ իպգասը ճայիզ օլմա-
մաղլէ պէրապէր, պիզ տէ մէհաքիմի
իպթիտաիյեհէնին իալահաթը, հէնուզ
տէրէճէյի մաթլուպէեհէ վասըլ օլմա-
մասը սէպէպլլէ, բէք չօգ իլամաթը,
գապիլի թէմեիզ օլուպ, հէր թէմեիզի

(¹) Միշտ, նէսնէնին տօղրուլուղունու թէճ-
րիւպէ իշին պիր ալէթ:

(²) Միւնթազըլ, պիր եէրտէն տիկէր պիր
էէրէ նաղ իթմիշ օլան

խոթիտա օլունան իլամըն իճրայի հիւր-
միւ հալինտէ իսէ, պիլ ախէրէ, միւքըւ-
լաթը ատիտէ թէքէվիլին իտէճէկին-
տէն, գախէյի ումումիյէնէն թագրիպ
մուամէլէ իլէ պէրապէր, միւմըին մէր-
թէպէ տէֆի միւքըլաթ իլին, ագճէ
վէ էմվալը մէնգուլէ թահսիլի հագգըն-
տա օլան իլամաթ հիւքըմիւնիւն թէմ-
եիլինի իսթիտա իտէնլէրին, մէպլաղը
մահըրմ պիհի թաղմին վէ իֆա իտէ-
ճէքլէրինի թէէմին իթմէլէրի շարթը
իլէ, վէ եա խաամի թարաֆընտան էմ-
լաք ու էմվալի հաճը⁽¹⁾ օլունմուշ, վէ
եախօտ թահթը թէվգըֆա ալընմը
պուլունուր իսէ, հիւքըմիւ իլամըն իճ-
րասընը թէէիլի իտէպիլմէլէրի միւ-
նասիպ կէօրիւլէրէք, մաստէյի մէզ-
քիւրէ եէրինէ, պու մտէլտէ միւճէտ-
տէտէն պիր մատտէ թահրիր իտիլմիշ,
վէ պիր իլամըն նագգը իլին, տէրմիւն
օլունան իթիրաղաթ, նագգա քեաֆի
օլմասա պիլէ, օլ իլամ, գանուն վէ
ուսուլի մուհաքէմէեէ մուղայիր կէօ-
րինիւր իսէ, նագգը⁽²⁾ 2—242 ինճի
մատտէտէ մուհարէր օլմաղլէ, պու
մէսէլէ տախի, մուճիպի պահս ու միւ-
ղաքէրէ օլուպ, պաղը աարա, միւս-
թէտիի, իլամը նագգընա քեաֆի իթի-
րաղաթ տէրմիւն իտէմէմիշ օլուղու
հալտէ, մահքէմէյի թէմեիլին, օլ ի-
լամը, սարահէթէն, գանունա վէ ու-
սուլի մուհաքէմէեէ մուղայիր կէօ-
մէպինտէն տօլաեը, նագգ իթմէսինէ,
մէսաղ կէօթէրիլմէսի, սույի իսթիմա-
լաթա սէպէպիյէնէթ վիրէճէկինտէն
պաշգա, մէհաքիմին պիթարաֆըլը
գախտէսինէ մուվաֆըգ օլմաեաճաղը-
նը, տէրմիւն իթմիշ իսէ տէ, մահքէ-
մէյի թէմեիլ, թարաֆէյի մուհա-
քէմէ վէ մուվաճէհէ իթմէեիլ, եա-
լընը իլամըն, գանուն վէ ուսուլի մու-
հաքէմէեէ միւթապաղաթ, վէ ատէ-

մի միւթապաղաթընը, էվրագ իւղէ-
րինէ թէագըգ վէ թէմեիլ իթմէքտէ
պուլունմասըյլա, մատտէյի մէգըիւ-
րէնին եաղըլտըլը կիպի իպգասընտա,
նէ սույի իսթիմալէ մահէլլ, վէ նէ տէ
մէհաքիմին պիթարաֆըլընը մուսիլլ
(³) պիր հալ օլմաեըպ, վէ ալէյինէ
հիւքմ օլունան պիր քիմէնին, թէմ-
եիլ իսթիտասընա գըեամ իթմէսի,
օլ իլամըն, միւհթաճը թէմեիլ իտու-
կինի պէեան տիմէք օլմասըյլա, էս-
պապը նագգը կէօսթէրմէմիշ օլմասը,
օ հագգտան մահրումիյէնէթին մուճիպ
օլմաեաճաղը տէրքեար պուլունուպ,
պինապէրին, ֆըգըայի մէրգումէնին,
հալիլլէ իպգասը, էքսէրիյէնէթլէ գա-
րարկիր օլմուշ տուր:

Պապը սամին. իշթիքեա ան էլ
հիւքքեամ հագգընտա օլարագ, ճիւմ-
լէյի մէվատտընտան պուլունան իքի
եիւղ եէթմիշինճի մատտէտէ, միւշ-
թէքինին⁽⁴⁾ տալտաընտա հագգսըլը-
ղը թէպէյեիւն իլլէտիկի թագտիրտէ,
մահքըմ օլաճաղը ճէգաեի նագտի-
նին, մէպտէյի, պին, վէ միւնթէհասը,
պէշ պին դուրուշ թահտիտ ու թայ-
եին իտիլմիշ օլուպ, անճագ, իշպու-
պէշ պին դուրուշ ֆահիշ կէօրինէրէք,
ասհապը տաալիեի, լէտէլ հաճէ, մէ-
հաքիմ ալէյինէ պիհագգ պէսսի⁽⁵⁾
շէքվատէն մէննէ պայիս օլապիլէճէկի
ճիհէթլէ, շու մահգուրու տէֆէն, իքի
պին պէշ եիւղ դուրուշա թէնգիլ գը-
լընմը օլուղու միսիլլու, իքի եիւղ
եէթմիշ պիրինճի մատտէտէ տախի,
իշթիքեա ան էլ հիւքքեամ տալալա-
րը հագգընտա, կէրէք մէհաքիմի իս-
թիմաֆիյէնտէն, վէ կէրէք մահքէ-
մէյի թէմեիլի հուգուգ տայիրէսին-
տէն վիրիլէն հիւքմ ու գարալալըն,
եալընը մահքէմէյի թէմեիլին հէյ-
եէթի ումումիյէնէսինտէ իսթիմաֆ օ-

(¹) Հաճը, մէնն իթմէք, եանի սէքէսթըր
թէմէք:

(²) Նագգը, պօղմագ, ճէօգմէք, խալէլ վիրմէք:

(³) Մահէլլ, խալէլ վիրինճի, պօղունու օլանն

(⁴) Միւշթէք, իշթիքեա իտիճի:

(⁵) Պէսս, եապագ, տաղըթմագ:

լունապիլեճէկի մուհարրէր իսէ տէ , հէյեթի մէգքիւրէ հուգուգ վէ ճէ-
 ցա տայիրէլէրինտէն թէրէքքիւպ իյ-
 լէեճէկի , վէ հուգուգ տայիրէսի իսէ ,
 վիրմիլ օլտուղու հիւքմ ու գարարը ,
 հէյեթի ումուկիյեճէտէ թէրվիւճ ի-
 տէճէկի , վէ պիլ ֆարղ իքի տայի-
 րէտէ ծնար զաթ պուլունտուղու հալ-
 տէ , ինտէլ հաճէ , էքսէրիյեճէթէ միւ-
 րաճապթ օլունտուգտա , հուգուգ
 տայիրէսինն զայրի տայիրէ ազասըն-
 տան պիր վէ եա իքի զաթըն , հու-
 գուգ տայիրէսի աազասընըն ըէյինէ
 իլթիհազըյա , էքսէրիյեճէթ հապըլ օ-
 լարագ , պու սուրէթլէ պիտանէթէն
 ըույեճէթ իթտիկի պիր իշի , եինէ հու-
 գուգ տայիրէսի , իսթինաֆէն ֆապ
 իթմիլ օլարագ , մասլահաթը հէյեթ-
 թի ումուկիյեճէեէ գոյմագտան մագ-
 սուտ օլան ֆայիտէ ֆէվթ օլաճաղը
 ճիհէթլէ , պու սուրէթ մուվաֆըզը
 գաիտէ վէ մասլահաթ օլամանաճա-
 ղընտան , հուգուգ տայիրէսինտէն վի-
 րիլէն հիւքմ ու գարարլարըն , մահ-
 քէմէյի թէմեիզին տիկէր տայիրէսին-
 տէ իսթինաֆ օլունմասը միւնասիպ
 կէօրիւնէրէք , մատտէյի մէգքիւրէ , օլ
 սուրէթլէ թատիլ իտիլմիլ տիր :

Պապը թասի . հաճըէ տայիր օլուպ ,
 հապի օլտուղու մէվատտ ճիւմէսին-
 տէն իքի եիւզ եէթմիլ պէշինճի մատ-
 տէտէ , ումուկէն մուվազլաֆինին ⁽¹⁾ ,
 տէյն մուգապիլինտէ հաճը ու թէվ-
 զըֆ օլունաճագ մաաշլարը իշին , մըգ-
 տարլարընիսպէթիլէ , տէրէճաթը միւ-
 թէատտիտէ թախսիս ու թայեին գը-
 լընմըլ իսէ տէ , պիլ ճիւմլէ մուվազ-
 ղաֆինին , մէսարիֆի զաթիյեճէ վէ պէյ-
 թիյեճէսի , պիթթապի մաաշլըյա միւ-
 թէնասիպ օլաճաղը ճիհէթլէ , հաճը
 իլին , մաաշլըն աղլըղընա չօղլուղունա
 պաղըլմասը միւնասիպ , վէ գաիտէյի

սահիհէեէ միւսթէնէտ օլամանաճա-
 ղընտան , ալէլ ումուժ մաաշլար ըու-
 պունուն , հաճը իտիլէպիլմէսի , էք-
 սէրիյեճէթլէ պիթթապիլպ , օլ վէճէլէ
 թասահիհ իտիլմիլ , վէ եինէ մատտէյի
 մէգքիւրէնին թէտգըզը սըրատա , մէտ-
 եունուն , հէնուզ տէր անպար իտիլ-
 մէեէն մահսուլաթը հաճը իտիլմէքտէ
 օլտուղունտան պահսլէ , պաղը թա-
 րաֆտան իսթիֆտարը մուամէլէ օլուն-
 մուլ իտուկինտէն , հաճիզ վէ միւհ-
 թէճիզին հուգուգունու սիեանէթ իթ-
 մէք , վէ իքի թարաֆճա տաիի , մու-
 ճիպի զատր ու խասար օլմանաճագ ,
 վէ խալգըմըղըն աշվալընա թէվֆիգ
 օլունապիլէճէք սուրէթի իթթիխաղ
 իլլէմէք էհէմմի ումուր օլտուղունտան ,
 օլ մէպհասլարտա ⁽²⁾ խայլիճէ իճրայի
 միւզաքէրաթ օլունտուգտան սծնրա ,
 էքին եղընլարընըն , վէ իգթիթաֆ ⁽³⁾
 օլունմամըլ սէմէրաթ ⁽⁴⁾ միսիլու , հա-
 լէն պունա միւմասիլ պուլունապիլէճէք
 սայիր պաղը մահսուլաթըն հաճըի ճա-
 յիզ օլմանաճաղընը թասըրիհէն , մատ-
 տէյի մէգքիւրէեէ պիր ֆըգըա իլա-
 վէսի թէնսիպ օլունմուլ , վէ պապը մէգ-
 քիւրուն տիկէր մէվատտընտան պա-
 ղըլարը այնէն , վէ պաղըլարը թաս-
 հիհաթը ճիւզիյեճէ իճրասըյա գա-
 պուլ օլունարագ , լաեիհայի մէպհուս
 իւն անհանըն նիւսիսէյի մուսահահահա-
 սը , ⁽⁵⁾ լէֆֆէն թագտիմ գըլընմըլ օլ-
 մաղին , օլ պապտէ էմր ու ֆէրման ,
 հաղըթի մին լէհ իւլ էմրին տիր :

⁽¹⁾ Մուվազլաֆին , մաաշլը մէճմուրլար :

⁽²⁾ Մէպհաս , պիր նէսնէնին պահս օլունտու-
 ղու մէգալէ :

⁽³⁾ իգթիթաֆ , գօրարմագ :

⁽⁴⁾ Սէֆէրաթ , մէյլէլէր :

⁽⁵⁾ Մուսահահահ , թասահիհ իտիլմիլ :

Մէջևիսի ՄէրոնիսԱՆԸՆ ԻՃԹԻՄԱԻՆՏԷ,
ԳԱՆՈՒՆԻՅՆԵԹԻ ԹԵՔԻԼԻՅ ՕԼՈՒՆՄԱԳ
ԻԻԶՐԷ, ՈՒՍՈՒԼԻ ՄՈՒՀԱՔԷՄԷՅԻ ՀՈՒ-
ԳՈՒԳԸՅԵՆ ԳԱՆՈՒՆՈՒ ՄՈՒՎԱԳԳԱԹԸ
ՏԸՐ:

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՄԱՏՏԷ 1. Մէհաքիմի նիզամիյեէէէ մուհապլէլ քեաֆֆէյի տաալի, տէ-
րէճէյի էվլատէ, եանի պիտաէէթ
մահքէմէլէրինտէ ըույեէթ օլունուր:
Պունլարտան պէշ պին զուրուշա գա-
տար օլանլարը, գաթիան, վէ մաա-
տար գապիլի իսթինաֆ օլարագ-
հիւքմ ու ֆապլ իտիլիր: Տէրէճէյի
սանիյեէտէ, եանի իսթինաֆտա ըույ-
եէթ օլունան տաալինին հիւքմիւ տա-
խի գաթի տիր:

2. Մէհաքիմի իսթինաֆիյեէտէն վի-
րիլէն իլամաթ իլէ, մէհաքիմի իսթի-
տաիյեէտէն սուրէթի գաթիյեէտէ վի-
րիլէն իլամաթ, գապիլի թէմեկ տիր:

ՊԱՊԸ ԷՎՎԷԼ

ՄԷՎԱՏՏԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՆԵՆԷ ՏԱՅԻՐ ՏԻՐ

3. Ալէլ ումում մահքէմէլէր, տա-
վալարըն մուհաքէմէսինտէ վէ հիւք-
մինտէ, միւսթէգըրիլ տիր. պինաէն
ալէյ, տավալարըն սուրէթի ըույ-
եէթ ու ֆապլ էմրինտէ, քիմէսնէ
թարաֆընտան միւտախէլէ օլունա-
մազ: վէ պիր մահքէմէտէն վիրի-
լէն իլամ, օլ մահքէմէտէն, վէ եա-
խօտ անըն մաֆէվգընտա (1) պուլու-
նան ալիէր պիր մահքէմէտէն, ու-
սուլ ու գանուն տալիրէսինտէ, ֆէսի
վէ եա նագղ օլունմատըգճա, մէրի վէ
միւթէպէր ատտ օլունուր:

4. Ումումը միւքիյեէէէ մէէմուր օ-
լան մէճալիս վէ տէվալիրտէն, վէ մէ-
հաքիմ մարիֆէթիյլէ թէշէքքիւլ իթ-
մէմիշ օլան գոմիսիօնլարտան, տաա-
վիլի հուգուգըյեէ հագղընտա վէրի-
լէն հիւքմ ու գարարլար, միւթէպէր
տէյիլ տիր: Շու գատար վար քի,
Մէճէլլէյի Ահքեամը Ատիյեէէնին օն
ալթընճը քիթապընտա պէեան օլուն-
տուղու իւզրէ, միւտտաի վէ միւտ-
տաի ալէյ, թարաֆընտան թայեին
օլունան հիւքմիլէրին հիւքմիւ նաֆըղ
օլուր:

ՊԱՊԸ ՍԱՆԻ

ՎԱԶԱՅԻՅԻ ՏԱԽԻԼԻՅՆԷ ՊԷՆԱՆԸՆՏԱ
ՏԸՐ:

5. Մէհաքիմի նիզամիյեէէ մէէմուր-
լարը, էյեամը թաթիլիյեէտէն մաա-
տա կիւնլէրտէ, լա ագալլ (2) պէշ սա-
աթ մահքէմէտէ պուլունմանա մէճ-
պուր տուր: Պինաէն ալէյ, ալթը
այտա պիր քէրրէ, մէէմուրինի մէվ-
ճուտէնին վագըթ վէ սուրէթի տէվա-
մը, ըուէսաա թարաֆընտան պիթ-
թայեին, քէնտիլէրինէ պէեան ու թէն-
պիհ օլունտուգտան պաշգա, պիր գը-
թա ըուտուլտար պիթթանգիմ, մահ-
քէմէսին տիվանիսանէսինէ թաալիգ ու
իլան օլունաճագ տըր:

6. Հէր մահքէմէ գալէմինտէ, ալթը
ատէտ տէֆթէր թութուլաճագ տըր.
պունլարըն պիրինհիսի իսթիտա տէֆ-
թէրի օլուպ, մահքէմէեէ վիրուա ի-
տէն պիլ ճիւմիէ տրղուհալ վէ թագ-
րիրէրին թարիխէրիյլէ, միւտտաի վէ
միւտտաի ալէյ, իսմ ու շէօհթէթ, վէ
թապիլիյեէթ, վէ մահէլլի իգամէթի,
վէ տալանըն նէեէ տալիր օլունուղու,
վէ միւպաշըրըն իսմ ու շէօհթէթի, վէ
արղուհալ վէ եա թագրիրին մահքէ-
մէեէ վիրուտի թարիխի, միւթէպէլլէ

(1) Մա ֆէլէլլա, Էօգարտա, իւսթիւն:

(2) Լա ագալլ, էն ազը:

(¹) նիւմէրօ ալթընտա օլարագ, սը-
րասըյլա գայտ օլունուր: Իբրինճիսի,
ճէլպ տէֆթէրի օլուպ, միւտտաի վէ
միւտտաի ալէյճէ կէօնտէրլէն տա-
վէթիյեէ, Էանի ինզար բուսուլաւ-
րընըն թարիխի, վէ գանդի միւպաշը-
րա վիրիլտիկի, վէ թարաֆէյնին գան-
դի կիւն մահքէմէեէ կէլէճէկի, վէ
տաւանըն խիւլասասը, քէզալիք սըրա-
սըյլա գայտ օլունուր: Իւչինճիւսիւ,
սէնէտաթ տէֆթէրի քի, ասհապը տա-
ալի թարաֆընտան մահքէմէեէ թէս-
լիմ ու թէվտի (²) օլունան քեաֆֆէյի
սէնէտաթ վէ էվրագ իլէ, աաէտ վէ
մըդտար, վէ նէվ (³), վէ թարիլսի
իլէ, խիւլասասը տէրհալ գայտ օլու-
նարագ, ղիյրի (⁴), մահքէմէնին ըէյի-
սի վէ զապթ քեաթիպի թարաֆըն-
տան իմզա գըլընըր: Տէօրտիւնճիւսիւ,
գարար տէֆթէրի քի, պիր տաւեա
գարար վիրիլտիկի անտէ, խիւլասասը
Էանի, Էալընըզ սուրէթի հիւքմու գա-
րար գայտ իլէ, ղիյրի, հիւքմ իտէն
ըէյիս վէ աազա ճանիպիւնտէն իմզա
օլունուր: Պէչինճիսի, իլամաթ սիճիլի
քի, մահքէմէտէն չըգան պիլ ճիւմէ
իլամլար, իշպու սիճիլէ գայտ իտիլի:
Ալթընճըսը, հասըլաթ տէֆթէրի օ-
լուպ, պու տախի, ուսուլի մախ-
սուսէսի վէճնլէ, մահքէմէ մարիֆէ-
թիլլէ ալընան իլամ, վէ թէպլիզ,
վէ սուրէթ, վէ ինզար խարճարըյլա,
պիլ ճիւմէ հասըլաթ գայտ օլունուր:
Իշպու տէֆթէրլէր քեաֆֆէթէն միւ-
ճէլլէտ օլարագ, հէր պիր սահիֆէնին
պալէասընա, մահքէմէնին միւհրիւ պա-
սըլտըգտան, վէ պու միւհրլէր ղիյրի-
նէ տախի, սըրասըյլա վէ հուրուֆլա (⁵)

աաէտի վազ օլունուրգտան, վէ գաշ
սահիֆէտէն իպարէթ պուլունտուզու-
րէյիս թարաֆընտան, օ տէֆթէրին,
էվիլլու ախըրընա, պիթ թահրիլ (⁶),
թէմհիլ (⁷) վէ իմզա գըլընտըգտան
սօնրա, իսթիմալինէ (⁸) պէտ վէ միւ-
պաշէրէթ (⁹) օլունաճաղը կիպի, ալթը
այտա պիր քէրրէ, ըէյիս թարաֆըն-
տան, պիլ մուայէնէ (¹⁰) թաստիգ վէ
իմզա գըլընըր: Վէ պունլաշտան, ի-
լամաթ սիճիլինէ, պէհէր իլամ գայտ
օլունտուգտա, պիլ մուգապէլէ (¹¹) միւ-
սէվէտտէսինէ միւթապըզ օլտուզու,
մահքէմէնին պաշ քեաթիպի թարա-
ֆընտան թաստիգ օլունտուգտան սօն-
րա, ըէյիս վէ աազա թարաֆընտան,
միւհրի զաթի իլէ միւհրլէնիպ, պիր
իլամ գայտի իլէ, տիկէր իլամ գայտը
արասընտա, իքի բարմագտան ղիւտ-
տէ վէ Էանօգսան պօշ մահէլլ պըրա-
գըլմագ ճայիզ օլմատըղը կիպի, սա-
թըր արալարընա, վէ Էա քէնարա ի-
լավէ վէ թահիլլէ (¹²) իտիլմէք, վէ Էա-
խօտ սաթըրտա պիր քէլիմէ պիլէ հաք
(¹³) վէ Էա սիլմէ օլմագ, քիլլիլէն
մէմու տուր. անճագ, Էանայի թահ-
րիտէ, պիր կիւնա սէճվ վագը օլուր
իսէ, ֆաղլա օլան քէլիմէլէր պալէա-
սընա, ինճէ պիր չիգկի չէքիլէրէք,
պունուր քէյիլլէթի, վէ նօգսան օ-
լան քէլիմէլէր տալի, օլ իլամըն հա-
միլլինէ (¹⁴) Էաղըրպ, ղիյրի ըէյիս վէ
պաշ քեաթիպի թարաֆընտան իմզա ի-
տիլիլ:

7. Մուհարէմաթ ֆապընտա պէեան
օլունաճաղը վէճնլէ, մուհարէմէ վէ
մուրաֆաա Էանասընտա թութուլա-
ճագ զապթ վարագալարը, պիր սի-

(¹) Միւլէնէլէ, ղիւնճիլլէմէ, սըրասըյլա:
(²) Թէվտի, հըֆզ իթմէք իչին թէսլիմ իթմէք:
(³) Նէվ, ճիւն:
(⁴) Չիյր, ալթ:
(⁵) Հիւքմ, Էաղըր, հարֆլար:
(⁶) Պիլլիւնլէր, Էաղըրագ:
(⁷) Թէհիլ, միւհրլէմէք:

(⁸) Իսթիմալ, գուլլանմագ:
(⁹) Պէր վէ ֆապաշէրէլ, պալլամագ:
(¹⁰) Պիլ մուայէնէ, մուայէնէ իտիլմէք:
(¹¹) Պիլ մուգապէլէ, գարըլլաշտըրարագ:
(¹²) Թահիլլէ, քէնարա Էաղմագ:
(¹³) Հա, գաղըրմագ:
(¹⁴) Հաթ, քէաղըրըն պօշ թարաֆը:

եազտա եաբըրընչ մաթպու (1) վա-
րագալար իւզէրինէ թէպէիզ (2) վէ
իմզա օլունաճաղընտան, իշպու էվրա-
գը մաթպուա տախի, ալթը այտա
պիր քէրրէ, մահքէմէճէ մուայեէնէ
վէ թէտգըզ, վէ պիր տէֆթէր օլ-
մագ իւզրէ, սըրասըյլա վաղ ու թէր-
թիպ օլունարագ, միւթէսէլիլ նիւ-
մէրօ իլէ, մահքէմէնին միւհրիւ վաղ
ու թապ օլունտուգտան սօնրա, ճիւտ-
լէթտիրիլիպ, հըֆղ օլունուր. վէ պու-
նա զապթ ճէրիտէսի տէնիլիր :

8. Միւտտաի վէ միւտտաի ալէյճ
թարաֆընտան մահքէմէնէ թէսլիմ օ-
լունան էվրագ վէ սէնէտաթ տէրհալ,
ալթընճը մատտէտէ մէսթուր տէֆ-
թէրի մախսուսունա գայտ օլունտուգ-
տան սօնրա, նէվ, վէ առէտի, վէ
թարիլիլէրինի միւպէյեին, առապը-
նա, մահքէմէնին պաշ քեաթիպի թա-
րաֆընտան, մագպուզ իլմ ու խապէ-
րի վիրիլիր :

9. Մահքէմէնէ թէսլիմ օլունան էվ-
րագ վէ սէնէտաթ սահիպլէրի, վէ եա-
խօտ վէքիլլէրի թարաֆընտան, թահ-
րիրէն իսթիտա օլունուպ տա, ըէյիսի
մահքէմէ թարաֆընտան «Էնէն» տէ-
յի պույրուլմատըգճա, մահքէմէ քէ-
թէպէսինին, օ մագուլէ էվրագ վէ
սէնէտաթըն ապընը վէ եախօտ սու-
րէթլէրինի, հիշ պիր քիմնէնէ վիրմէ-
կէ, վէ մաէլլէրինի պիլտիրմէկէ, մէէ-
զունիլէթի եօգ տուր. պունուն խի-
լաֆընտա հարէքթի իտէն մէէմուր-
լար, սէնէտաթ սահիպլինէ թէրէթ-
թիւպ իտէճէք զարար ու զիեանըն
թազմիննտէն պաշգա, իճապը թագ-
տիրինտէ, մէէմուրիլէնէթլէրինտէն տա-
խի չըգարըլըր :

10. Մահքէմէտէն, էվրագ ու սէ-
նէտաթը մահֆուգէնին, վէ եախօտ
սիճիլտէ մուգայեէտ իլամաթըն սու-
րէթլէրի վիրիլմէք լաղըմ կէլտիկի
թագտիրտէ, ամէլ ու իթիպարա շա-

եան օլմագ իւզրէ, սուրէթլէրի ասըլ-
լարընա մութապըգ օլտուղու, զէյ-
լինէ իշարէթ օլունարագ, մահքէ-
մէնին միւհրիւ, վէ պաշ քեաթիպին
իմզասըյլա թաաաիգ ու իթա օլու-
նուր, վէ վիրիլէճէք սուրէթլէրին մաալ
վէ իպարաթը, ասըլլարընա մուխալիֆ
օլարագ, թէպտիլ ու թաղէիր օլու-
նաճագ օլուր իսէ, պունտան տօլանը,
թարաֆէյնտէն պիրինէ թէրէթթիւպ
իտէճէք զարար ու զիեանտան, պաշ
քեաթիպ մէսուլ թուլթուլուր :

11. Պիր տավանըն բույնէթ ու միւ-
զաքէրէսլիլէ իքմալինէ գատար օլան
միւտտէթ զարֆընտա, մահքէմէ քէ-
թէպէսի, օլ տավանա միւթէալլիգ-
էվրագ ու սէնէտաթը, մահքէմէ ըէ-
յիսինին, թահրիրէն էմրի օլմատըգ-
ճա, ախէր պիր քիմնէնէ վիրէմէզ. վէ
ըէյիսին էմրի իլէ, լաղըմ կէլէնլէրէ
իթա իտէճէկի վազըթ, էվվէլ էմիր-
տէ վիրէճէկի վարագա վէ սէնէտին
այնիլլէ պիր սուրէթլինի չըգարըպ, աս-
ընա մութապըգ օլտուղու, մահքէմէ
պաշ քեաթիպինէ իմզա, վէ ըէյիսի
մահքէմէնէ թաաաիգ իթտիրտիրտէն
սօնրա, իշպու սուրէթի մուսատտա-
գա, ապընըն իատէսինէ գատար, ա-
սըլ հիւքմիւնտէ հըֆղ ու իսթիմալ
օլունուր :

12. Մահքէմէնէ թէսլիմ վէ եա է-
մանէթէն թէվտի օլունան ագճէլէր,
եալընըզ ըագգամ իլէ օլմաեարագ,
թէքմիլ հուրուֆ իլէ, տէֆթէրի մախ-
սուսունա գայտ օլունտուգտան սօնրա,
մահքէմէ սանտըղընա վիրիլիր. վէ պու-
սանտըղըն մէէմուրու տախի, սահի-
պինին իսմի, վէ ագճէնին մըգտա-
լընը, գօջանը պիր տէֆթէրէ գայտ
իլէ, ուսուլի իւզրէ, պիր բարչասընը
քէսիպ, պատէլ թէմհիր, մագպուզ
իլմ ու խապէրի օլագ իւզրէ, սահիպի-
նէ վիրիլիր :

13. Զապթ քեաթիպլէրի, վազայի-

(1) Մաթպու, պաամա օլարագ :

(2) Թէպէիզ, թէմիզէ Էքմէք :

ֆի մէկմուրէյէրինտէ թէքեասիւլ (1) էյլէտիքլէրի հալտէ, բէյիս թարաֆընտան թէքտիր, վէ լէտէլ իգթիդա (2) ազլվէ եա թէպտիլլէրի լազըմ կէլէն մադամա իխթար օլունուր:

14. Կէրէք տահալը տաալի թարաֆընտան, մահքէմէեթ թէսլիմ գըլընան սէնէտաթ, վէ էվրադ, վէ նուգուտ, վէ էշեանըն, վէ կէրէք մահքէմէ տէֆթէրլէրինն հիւսնի մուհաֆազասընտան, մահքէմէ բէյիսի տախի մէսուլ օլուր:

ՊԱՊԸ ՍԱԼԻՍ

ՄԵՊԱՏԻՒ ՏԱՎԱ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՏԸՐ

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԵԼ

Իւրիսալարա Գայի Գէր:

15. Հէր պիր տալա, արզուհալ իլէ պէեան օլունմադ լազըմ տըր:

16. Արզուհալտա, եազըլադը կիւն վէ այ, վէ սէնէ թարիլլէրի, վէ միւտտաի իլէ միւտտայի ալէյհին իսմ ու շէօհէթ, վէ սանաթ, վէ մահէլլի իգամէթի, վէ թարաֆէյնտէն պիրի, թէպաայի Տէվլէթի Աալիյեթտէն օլմատըլը թադտիրտէ, գանդի տէվլէթ թէպաասընտան պուլունտուղու, վէ տալանըն իսլաասաը թահրիր օլունմադ, վէ արզուհալըն զէլրի, սահիպ իսթիտա թարաֆընտան իմզա վէ եա թէմհիր գըլընմադ, վէ արզուհալ վաբադայի սահիհէ իւզէրինէ եազըլմըզ պուլունմադ, լազըմ կէլիր:

Վէքիլ իմզասըլա տախի արզուհալ թադտիր օլունմադ ճայիզ օլուպ, ֆադաթ, վէքեալէթ սէնէտինի համիլ (3) օլմասը, վէ պա սէնէտի մուսատտադ

վէքիլ օլտուղունու, իմզասընտա թահրիր իթմէսի լազըմ կէլիր:

17. Արզուհալ տօղրուտան տօղրուեա մահքէմէեթ վիրիլիր:

18. Տալանըն, գանդի մահքէմէտէրույեթ օլունմասը լազըմ կէլէճէկի, պէր վէճհի աթի թայեին ու պէեան օլունուր:

Էվվէլա, հէր տալա, միւտտայի ալէյհին իգամէթ կեահը մահքէմէսինտէրույեթ օլունուր, ֆադաթ, միւտտաի, տալասընը, միւտտաի ալէյհին իգամէթ կեահը օլմատըլը հալտէ, մուվադգաթէն պուլունտուղու պէլտէնին մահքէմէսինտէ, վէ եախօս մէնշաի (4) իտտաա օլան էշեանըն թէահիւտ ու թէսլիմ օլունտուղու, վէ եա ադճէնին թէէտիյեթ օլունմազը մահէլլէրին մահքէմէլէրինտէն հէր գանդիսինտէ միւրատ իտէր իսէ, ֆասլ ու բույեթ իթտիրմէկէ միւգթէտիր օլուր:

Սանիեա, պիր տալանըն բույեթի էնասընտա օլ տալանա միւթէալլիգ օլարադ թէահիւտ վէ քէֆալէթ մատտէլէրինտէն տօլանը տիկէր պիր տալա հուտուս (5) իսէր իսէ, տալայի հատիսէ (6), տալայի ալիյեթնին բույեթ օլունտուղու մահքէմէեթ հալալէ օլունուր. ֆադաթ, տալայի ալիյեթնին, միւճէրրէտ տալայի հատիսէտէ, միւտտայի ալէյհ օլան քիմէեթի քէնտի մահէլլի մահքէմէսինտէն պաշգա պիր մահքէմէեթ իհզար միւրատըլլա թանի (7) օլունմուշ օլտուղու գարինէյի հալիյեթ (8), վէ եա պազը էվրադ վէ սէնէտաթ տէլալէթի (8) իլէ սաալիթ օլուր իսէ, օ հալտէ թէահիւտ վէ քէֆալէթ տալասընտա, միւտտայի ալէյհ պուլունան շալասըն իհզար օլունտուղու մահքէմէտէն, նազ

(1) Թէէեսիւլ, թէնպէսիլ:

(2) Էէէէլ էէէէլլա, իգթիդա իթտիքտէ:

(3) Հաթիլ օլադ, էէտիլտէ պուլունմադ:

(4) Մէշա, պիր շէյին պաշատըլը, հասըլ օլտուղու մահէլլ:

(5) Հաւասա, գուհուրա կէլիլ:

(6) Թանի, ուսթալըդ, հիլլէ գուլլանմադ:

(7) Գաթիլէյի հալիյեթ, մէվճուտ օլան տէլիլ իսալաթ:

(8) Տէլլէլ, տէլիլ օլմազըլը:

լի տալանեա, հազգ ու սէլահայեթի վար տրր:

19. Հէր պիր արղուհայրն, մահքեմէնէ իթա օլունտուղու ազըպլինտէ, սէքիզինճի մատտէտէ պէեան օլունտուղու վէճհէ, տէֆթէրի մախսուսունա դայտ, վէ զահրընա⁽¹⁾ դայտ թարիխի, վէ տէֆթէր նիւմէրօսու վազ ու թահրիր օլունտարագ, բէյիսի մահքեմէնէ վիրիլի. բէյիս տախի տաւանն միւպաշըրըն վէ զապթ քեաթիպլինի պիթթայելն, արղուհալա իշարէթ իյլէտիքտէն սօնրա, իշպու իշարէթ տախի, տէֆթէրէ նազլու իմլա, վէ միւպաշըրըն եէտինէ, մէէմուրիլէթինի միւպէյեին պիր բուսուլա իթա օլունուր:

20. Թարաֆէյն, սուրէթի իտտաա վէ միւտաֆաալարըն, վէ տէլայիլինի մահքեմէնէ թահրիրէն պէեան իտէպլիլըն, պու սուրէթտէ, միւտտաի օլան քիմնէ, արղուհալը մահքեմէնէ հալալէ օլունտուգտան սօնրա, սուրէթի իտտաաւըն վէ տէլայիլինի միւպէյեին պիր լայիհա թանղիմ վէ իսթինսո⁽²⁾ իյլէտիլի սէնէտաթ ու էվրագըն սուրէթլընի բապթ իլէ, իքիշէր նիւսիսէ օլարագ, մահքեմէնէ իթա ու թազաթիմ իթմէսի լազըմ կէլիլ:

21. Միւտտաիլինի թազաթիմ իտէճէկի լայիհա վէ էվրագ սուրէթլընին պիրէր նիւսիսէսի, մահքեմէտէ պլիթ թէվզըֆ⁽³⁾, տիկէր նիւսիսէլընի, պիր հաֆթա զարֆընտա, եինէ թահրիրէն ճէվապ վիրմէք իւզըն, միւտտայի ալէյհէ իրսալ ու թէպլիլ⁽⁴⁾ օլունուր, վէ անտէն սօնրա, թարաֆէյնին մուհաքեմէսիլէ տալանըն ֆապը իլին, պիր կիւն թայելն գըլընըր. շու գատար քի, միւտտայի ալէյհին, վաւագայի ճէվապլիլէսի, պիր հաֆթա

զարֆընտա, մահքեմէնէ վիրուտ իթմէտիլի հալտէ, իշպու գուսուրու, միւտտաիլինի իֆատաթ վէ միւսթէտիլէթընըն⁽⁵⁾ գապուլինի միւսթէլըիմ⁽⁶⁾ օլմանըպ, միւտաֆաայի շիֆահիլէսի⁽⁷⁾ իւզլընէ, բույեթի տալա օլունուր:

22. Միւտտաիլին, լայիհա վէ էվրագ սուրէթլընի, միւտտայի ալէյհէ կէօնտէրիլէճէք տալէթիլէն բուսուլապըլա պէրապէր իրսալ օլունմագ ճայիլ օլուպ, ֆագաթ, օլ հալտէ, տալէթիլէն բուսուլապընտա կէօպթէրիլէճէք մէհլ⁽⁸⁾ իքի հաֆթատան ագալ օլամագ:

ՖԱՍԼԸ ՍՍՆԻ

Թարաֆէյնին սուրէթի ճէլա վէ իշարը պէեանընտ քըր

23. Թարաֆէյնին մահքեմէնէ ճէլա վէ իշարըլարը, արղուհալարըն տէֆթէրէ գայտարը սըրասընճա, մուհաքեմէ օլունաճագարը կիւն պլիթ թայելին, տալէթիլէն, եանի, իշգար բուսուլապընըն քէնտիլընէ իրսալ վէ թէպլիլիլէ իճրա օլունուր:

24. Տալէթիլէն վարագալարը, իքիշէր նիւսիսէ օլարագ թահրիր, վէ մահքեմէ միւհրիլէ թէմհիր օլունուր:

Վարագայի տալէթիլէնին քեաֆֆէսինտէ, կիւն վէ այ, վէ սէնէ թարիլընի, վէ թարաֆէյնին իամու շէօհրէթ վէ մահէլիլ իգամէթլընի, վէ էճնէպի օլանըլարըն թապիլիլէթլընի, վէ միւպաշըրըն իամի, վէ թարաֆէյնին մահքեմէտէ հազըր պուլունաճագ կիւնլընի, թահրիր օլունուր:

25. Տալէթիլէն բուսուլապըն մահքեմէնէ ճէլա օլունաճագ քիմէսիլէ-

(1) Զահրընա, քեաղըրըն արգա թարաֆընտ:

(2) Իսթինսո, կիւվէնմէք, տաեանմագ,

(3) Պէլէ իւզըն, ալը գօհարագ:

(4) Թէպլիլ, կէօնտէրմէք:

(5) Միւսթէլընըն, իսթիտալար:

(6) Միւսթէլընի, սէպէպ օլունուր օլան:

(7) Շիֆահիլ, աղըգտան սէօլէէէրէք:

(8) Մէհլ, միւհլէթ:

